

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

KM 06.1/18

Forslag til nye regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet

Høringsoppsummering 18. august 2017.¹

---

¹ Med mindre oppdateringer 12. desember 2017.

Innholdsfortegnelse

Del 1: Bakgrunn og innledende spørsmål	5
1.1 Innledning	5
1.2 Metodiske betraktninger	5
1.4 Føringer for utformingen av nye regler	6
1.4.1 Et felles regelsett	6
1.4.2 Valgloven som utgangspunkt for kirkevalgreglene	7
1.5 Behovet for en større revidering	8
Del 2: Overordnede problemstillinger	9
2.1 Direktevalg eller kombinasjonsvalg med direkte og indirekte valgogang ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet	9
2.2 Flertalls- og forholdstallsvalg ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet	17
2.3 Tilskuddsordning for finansiering av nomineringsgrupper m.m.	25
2.4 Personvalgeregler	29
2.4.1 Personstemmer og strykninger	29
2.4.2 Personvalgeregler internt på listene	31
2.5 Valgkretser og stemmekretser	35
2.5.1 Valgkretser	35
2.5.2 Stemmegivning begrenset til eget sokn på valgdagen	36
Del 3: Innledning til reglene, stemmerett, valgbarhet, valgorganer m.m.	38
3.1 Reglens formål, virkeområde og organenes sammensetning	38
3.1.1 Reglens formål og virkeområde	38
3.1.2 Organenes sammensetning	38
3.2 Stemmerett og manntall	39
3.2.1 Stemmerett	39
3.2.2 Manntall	43
3.3 Valgbarhet.	44
3.4 Valgorganene	47
3.4.1 Bestemmelser om valgorganene	47
3.4.2 Aldersgrense for stemmestyremedlemmer	48
3.4.3 Navn på valgorganer	49
Del 4: Valg av medlemmer til menighetsråd og valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet	49
4.1 Valgform	49
4.2 Nærmere bestemmelser ved forholdstallsvalg	50

4.2.1	Registrering av nomineringsgrupper	50
4.2.2	Krav til og behandling av listeforslag	52
4.2.3	Supplerende nominasjon ved forholdstallsvalg.....	55
4.2.4	Stemmesedler. Velgernes adgang til å endre stemmesedler.	56
4.2.5	Mandatfordelingen og kandidatåringen.....	58
4.3	Nærmere bestemmelser ved flertallsvalg	59
4.3.2	Nominasjonskomité.....	59
4.3.3	Krav til og behandling av listen	61
4.3.4	Supplerende nominasjon ved flertallsvalg	62
4.3.5	Stemmesedler. Velgernes adgang til å endre på stemmesedler.....	62
4.3.6	Kandidatåringen	62
4.4	Forhåndsstemmegivningen	63
4.4.1	Generelt om forhåndsstemmegivning	63
4.4.2	Internettstemmegivning i perioden for forhåndsstemmegivning	66
4.4.3	Tidligstemming	67
4.4.4	Ambulerende stemmegivning	67
4.4.5	Forhåndsstemmegivning ved Svalbard kirke og sjømannskirkene	68
4.5	Tidspunkt og sted for valg. Stemmegivningen på valgtinget	68
4.5.1	Tidspunkt og sted for valg.....	68
4.5.2	Stemmegivningen på valgtinget	69
Del 5:	Valg av andre representanter til bispedømmerrådet og Kirkemøtet	70
5.1	Valg av prest til bispedømmerråd og Kirkemøtet og 5.2 Valg av lek kirkelig tilsatt til bispedømmerråd og Kirkemøtet	70
5.3	Valg av døvemenighetenes representant til bispedømmerråd og Kirkemøtet	73
5.3.1	Direkte valg eller indirekte valg.....	73
5.3.2	Nominasjonsorgan.....	73
5.3.3	Antall kandidater	74
5.3.4	Andre tilbakemeldinger i høringen vedrørende valg av døvemenighetenes representant	74
5.4	Valg av samiske representanter til bispedømmerråd og Kirkemøtet	75
Del 6:	Felles bestemmelser.....	75
6.1	Prøving av stemmegivninger og stemmesedler, opptelling, protokollering, m.m.....	75
6.1.1	Godkjenning av stemmegivning.....	75
6.1.2	Godkjenning av stemmeseddel.....	76
6.1.3	Opptellingsprosedyrer	76
6.1.4	Protokollering.....	78

6.2	Prøving av valgets gyldighet. Klage.....	78
6.3	Nytt valgoppgjør i perioden. Suppleringsvalg.....	79
6.3.1	Nytt valgoppgjør i perioden	79
6.3.2	Suppleringsvalg	79
6.4	Forskjellige bestemmelser	80
6.4.1	Oppbevaring, avhending og tilintetgjøring av valgmateriell	80
6.4.3	Spørsmål om valgobservasjon.....	80
6.4.4	Lovregulerte forhold	80
6.4.5	Andre tilbakemeldinger	82
Del 7:	Konsekvenser.....	83
7.1	Konsekvenser for kjønn og likestilling.....	83
7.2	Økonomiske og administrative konsekvenser	84

Del 1: Bakgrunn og innledende spørsmål

1.1 Innledning

Kirkerådet sendte 27. mars 2017 ut forslag til regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet (kirkevalgreglene) på høring til alle menighetsråd, kirkelige fellesråd, biskoper, bispedømmeråd og andre høringsinstanser. Det ble sendt ut en fullversjon, en kortversjon samt et regelutkast. Høringsfristen ble satt til 14. juni. Noen høringsinstanser ba om utsatt høringsfrist, hvilket ble innvilget.

Kirkerådet mottok høringssvar fra 220 menighetsråd,² 71 kirkelige fellesråd, 20 biskoper og bispedømmeråd, samt 14 andre instanser. Totalt har Kirkerådet mottatt 325 svar.³ Alle høringssvarene er lagt ut på Kirkerådets nettside.

Det er kommet tilbakemeldinger på at ikke alle menighetsråd og fellesråd mottok invitasjon til å svare på denne høringen. Det er sterkt beklagelig. Kirkerådet sendte høringen til alle de elektroniske adressene Kirkerådet har registrert på de enkelte høringsinstansene. Hvorfor ikke alle høringsinstansene mottok dokumentet som ble sendt dem, har Kirkerådet ikke klart å bringe i erfaring. Kirkerådet vil gjennomgå sine rutiner for å søke og hindre at tilsvarende skjer ved fremtidige høringer.

En del høringsinstanser har gitt uttrykk for at høringsnotatet var for omfattende, uoversiktlig, komplisert eller for vanskelig å sette seg inn i for vanlige menighetsrådsmedlemmer. Kirkerådet har merket seg dette og vil ta det med i vurderingen av hvordan fremtidige høringer utformes. Samtidig viser Kirkerådet til at det etter forvaltningsloven § 37 har plikt til å sende forskrifter på høring til berørte instanser. I en så komplisert sak som den om kirkevalgreglene vil det derfor samtidig være nødvendig å ha noe forklarende tekst til selve regelutkastet.

1.2 Metodiske betraktninger

Kirkerådets tar i denne høringsoppsummeringen sikte på å gi en deskriptiv redegjørelse av hvordan høringssvarene fordeler seg ut over de ulike nøkkelspørsmålene. Kirkerådets intensjon er å trekke frem noen uttalelser for å vise variasjon i argumentasjon og standpunkt.

Det er gjort et forsøk på å begrense antallet av uttalelser for å begrense dokumentets omfang. Det må ikke tillegges vekt hvilke høringsuttalelser som er trukket frem på de ulike spørsmålene. Kirkerådet har prioritert argumentasjon fra høringsinstanser som kommer i mindretall.

---

² Menighetsråd med fellesrådsfunksjoner (ettsoknråd) er i denne høringen søkt kategorisert i samme kategori som menighetsråd uten fellesrådsfunksjoner. Dette er fordi disse ettsoknrådene – på tilsvarende måte som andre menighetsråd – gjør tjeneste som valgstyre etter de gjeldende valgreglene.

³ I brev av 4. oktober 2017 trakk Fagforbundet sin høringsuttalelse og ba «om at Fagforbundet teoLOGenes høringssvar blir stående som Fagforbundets uttale.»

Det er i en slik oppsummering nødvendig å være selektiv i hva som trekkes frem. Alle innspillene som har kommet inn er gjennomgått i sin helhet, uten at det nødvendigvis særskilt trekkes frem her. Alle hørings svarene skal ligge på Kirkerådets nettsider, slik at det er mulig å finne de fullstendige svarene der. En del svar har elementer av prioriteringer, et primærstandpunkt og et sekundærstandpunkt. Det har i liten grad vært mulig å ta hensyn til. Det samme gjelder mindretall i de enkelte organene.

Strukturen denne høringsoppsummeringen tar sikte på er å gi kvantitative redegjørelser om de spørsmålene som mange av høringsinstansene gir tilbakemelding på, mens der hvor det er færre tilbakemeldinger, har Kirkerådet gjennomført en mer kvalitativ tilnærming.

Kirkerådet tar forbehold om at høringsoppsummeringen kan inneholde noen feil eller mangler.

1.4 Føringer for utformingen av nye regler⁴

1.4.1 Et felles regelsett

Det er i dag to sett med regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet. Kirkerådet foreslo i høringsnotatet å slå disse to regelsettene sammen til ett sett regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Fordeling av de som ønsker å slå sammen regler

	Menighetsråd	Fellesråd	Biskoper og bispedømmeråd	Andre	Totalt
Ja	38	15	13	3	67
Nei	6	3	0	1	10

Slik fordelingen viser, støtter et stort flertall av høringsinstansene Kirkerådets forslag om å slå sammen de to regelsettene til ett. 67 høringsinstanser går inn for dette, mot 10 som mener reglene ikke bør slås sammen. De fleste av instansene som går inn for en sammenslåing av regelsettene støtter forslaget fra Kirkerådet uten noen nærmere begrunnelse. *Det teologiske fakultet* uttaler:

I eit kvart demokrati, anten det er snakk om ein institusjon eller ein nasjon, er det vesentleg å ha valordningar som ikkje [er] unødvendig kompliserte. I den gjeldande kyrkjelege valordninga er det rom for forenklingar. Dagens ordning har to sett reglar for val av sokneråd på den eine sida og val av bispedømmeråd og Kyrkjemøtet på den andre sida. Ikkje minst ut frå omsynet til forenkling støttar fakultetet Kyrkerådets framlegg om slå desse to regelsetta saman til eitt sett reglar.

Presteforeningen uttaler at «det er grenser for hvor langt det er mulig å samordne ordningene for valg til menighetsråd og valg til bispedømmeråd og Kirkemøte».

---

⁴ Høringsoppsummeringen følger høringsnotatets nummerering. Det er derfor ikke et avsnitt 1.3 i høringsoppsummeringen.

I tillegg var det noen høringsinstanser som gir uttrykk for tvil om spørsmålet. *Hamar biskop* og *Hamar bispedømmeråd* uttaler:

Hamar bispedømmeråd og biskop er i tvil om det er ønskelig med et samlet regelverk for de kirkelige valgene. Til sammen blir regelverket meget omfattende. Dette er ikke minst en utfordring for de av instansene knyttet til kirkelige valg som har gjennomføringsansvar på lokalplan. Den norske kirke er i sin valgordning avhengig av et stort apparat i kombinasjonen av frivillige og ansatte valgmedarbeidere. Erfaring tilsier at utskiftningen av disse medarbeiderne fra valgår til valgår er betydelig. En følge av dette er et stort og grunnleggende opplæringsbehov knyttet til gjennomføringen av det enkelte valg. Et omfattende regelverk er selvfølgelig nødvendig sett med utgangspunkt i Den norske kirkes valgordninger som helhet, men for den enkelte valgmedarbeider og dennes opplæringsbehov, kan det å forholde seg til et samlet regelverk oppleves unødig komplisert. Hamar bispedømmeråd og biskop ber om at det utsendte forslaget til valgeregler gjennomgås med tanke på mulig forenkling, både i omfang og innhold.

1.4.2 Valgloven som utgangspunkt for kirkevalgreglene

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet at reglene for de kirkelige valgene som et utgangspunkt legges så tett opp til valglovens bestemmelser om valg til kommunestyre, fylkesting og Stortinget som mulig.

Fordeling av de som ønsker å legge seg så tett opp imot valgloven.

	Menighetsråd	Fellesråd	Biskoper og bispedømmeråd	Andre	Totalt
Ja	36	9	5	4	54
Nei	7	3	0	1	11

Som det fremgår av tabellen over, var det bred tilslutning til at reglene for de kirkelige valgene som et utgangspunkt legges så tett opp til valglovens bestemmelser som mulig. Det er også her et flertall innen hver av underkategoriene som har uttalt seg om dette spørsmålet. *Det teologiske fakultet* uttaler:

Fakultetet støtter (...) prinsippet om at reglane for dei kyrkjelege vala blir lagt så tett opp til fråsegnene i vallova om val til kommunestyre, fylkesting og Stortinget som råd. Dermed sikrar ein ei kyrkjeleg valordning som er mest mogleg lik gjennomføringa av allmenne val.

Bjørgvin biskop, Møre biskop og Bjørgvin bispedømmeråd er skeptiske til å bygge kirkens regler for tett opp mot valgloven. *Bjørgvin biskop* uttaler:

Ønsket om å ligga nærast mogeleg opp til vallova sine reglar om val til kommunestyre, fylkesting og Stortinget må ikkje vera meir styrande enn nødvendig. Dei fleste veljarane har neppe særleg innsikt i vallova, då er det viktigare at kyrkja

sine valreglar er gode og logiske i seg sjølv. Det er ingen naudsynt sakleg grunn til at eit utanforståande regelverk blir premissgjevar for kyrkja sine valreglar.

Presteforeningen uttaler:

Presteforeningen mener at de kirkelige valgordninger primært må ta utgangspunkt i hva som kjennetegner Den norske kirkes kirkestyre. Slik høringen redegjør for i kapittel 1.3 så er det et særpreg ved kirkestyret at det skjer i et samvirke mellom representanter for menighetens leke medlemmer og den vigslede tjenesten med ansvar for den offentlige forkynnelsen av Ordet og forvaltningen av sakramentene. Det er dette som gir det kirkelige demokratiet både kirkelig og teologisk legitimitet. Videre påpeker høringen at det kirkelige demokrati har likhetstrekk både med det politiske valgdemokratiet, organisasjonsdemokrati og demokrati i spesialiserte institusjoner. I tillegg skal styringssystemet balansere samvirket mellom kirkeordningens episkopale, synodale og kongregasjonalistiske elementer.

Den norske kirke er med andre ord en institusjon med nokså distinkte særtrekk og hensyn. Presteforeningen mener at det overordnede målet må være å lage en valgordning som reflekterer kirkedemokratiets egenart, framfor å lage en valgordning som har som overordnet mål å ligge tettest mulig på de politiske valg som reguleres av valgloven. Hvis det gjøres til et overordnet mål at valgordningen skal likedannes med det politiske demokratiet, frykter Presteforeningen at dette setter det kirkelige og teologiske grunnlaget for det kirkelige demokratiet og utforming av styringsstrukturen under press.

Blant de høringsinstansene som går imot å bygge på valgloven finner en blant annet denne argumentasjonen, som er levert av menighetsråd og fellesråd på Sørlandet. *Lyngdal menighetsråd* uttaler:

Lyngdal menighetsråd vil advare mot en tenkning hvor målet er størst mulig grad av samordning mellom valg av menighetsråd og valg av bispedømmeråd/Kirkemøte. Motivasjonen for å stille til som kandidat til valg på menighetsråd er som oftest å bidra til å bygge og løfte den lokale menighets arbeid på ulike felter. Kirkepolitisks dragkamp og teologisk uenighet, som har preget våre siste valg til bispedømmeråd/Kirkemøte, har så langt til gode å vise seg som et effektivt verktøy for å bidra til å bygge Guds rike og føre til vekst og samhold.

Vi vil advare mot en tenkning hvor det er et hovedmål å samordne valgreglene mest mulig med det politiske demokratiet. Dette vil sette kirkens egenart og det teologiske grunnlaget for et kirkelig demokrati på prøve. Fremtidige regler bør derfor ha som mål å styrke og balansere kirkeordningen som en kongregasjonalistisk, synodal og episkopal ordning hvor det enkelte sokn styrkes som grunnenheten i Den norske kirke.

1.5 Behovet for en større revidering

På bakgrunn av høringsinstansenes tilbakemeldinger, fremgår det at de fleste går inn for at det gjøres endringer i tråd med Kirkerådets forslag.

Noen høringsinstanser var likevel kritisk til en større revidering av valgreglene. *Presteforeningen* uttalte:

Kirkerådet viser til at det «ikke bør innføres system- eller regelendringer for valg uten at det er gode grunner for dette». Likevel mener Kirkerådet det er behov for en større revidering av reglene nå. Samtidig er det under forberedelse lovendringer som vil påvirke rammene for Kirkemøtets myndighet til å utforme valgordninger. Kirkeloven inneholder i dag en god del bestemmelser som regulerer kirkens valgordninger. Regjeringens utkast til lovendringer er ventet i løpet av 2017, og forventes å bygge ned de lovmessige reguleringene. Allerede etter neste kirkevalg i 2019 vil sannsynligvis de lovbestemte reguleringene av kirkens valgordninger enten være fjernet, eller vesentlig mindre detaljerte i føringene. Presteforeningen mener det er gode grunner for å vente med en omfattende revidering av reglene til etter at denne lovendringen er gjennomført, så en ikke risikerer to omfattende omarbeidinger av regelverket på kort tid. Jamfør også innvendingene mot å tilpasse de kirkelige valgreglene til valgloven.

Også enkelte andre høringsinstanser ga uttrykk for noe av det samme. *Lyngdal kirkelige fellesråd* uttalte:

Lyngdal kirkelige fellesråd stiller spørsmålstegn ved om det er behov for omfattende endringer nå. Vi vet at det er under utarbeiding utkast lovendringer for Den norske kirke og at de lovbestemte reguleringene av Den norske kirke vil bli vesentlig endret. Dette kan tale for at det er gode grunner for å vente med en omfattende revisjon av valgreglene til etter 2019.

Del 2: Overordnede problemstillinger

2.1 Direktevalg eller kombinasjonsvalg med direkte og indirekte valgomgang ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Kirkerådet skisserte i høringsnotatet tre ulike alternativer til valg; 1) videreføring av dagens ordning, 2) direkte valg av alle de leke medlemmene og 3) kombinasjonsvalg i alle bispedømmer.

De fleste av høringsinstansene var opptatt av spørsmålet om direkte valg eller kombinasjonsvalg med direkte og indirekte valgomgang ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Tabellen under viser fordeling av hvilke alternativ høringsinstansene foretrekker.

	Menighetsråd	Fellesråd	Biskoper og bispedømmeråd	Andre	Totalt
Videreføre	13	5	2	0	20
Direkte valg	119	39	13	9	181
Kombinasjonsvalg	47	17	2	1	67
Annet	21	5	3	1	30

119 menighetsråd og 39 kirkelige fellesråd går inn for direkte valg. Det samme gjør *Borg bispedømmeråd, Hamar biskop, Hamar bispedømmeråd, Møre bispedømmeråd, Nidaros bispedømmeråd, Nidaros biskop, Preses i Bispemøtet, Stavanger bispedømmeråd, Sør-Hålogaland biskop, Sør-Hålogaland bispedømmeråd, Tunsberg biskop, Tunsberg bispedømmeråd, Oslo bispedømmeråd, Det teologiske fakultet ved Universitetet i Oslo, Fagforbundet teOLOgene, KA, Nord-Hålogaland ungdomsråd, Presteforeningen, Kirkerådets utvalg for ungdomsspørsmål, Åpen folkekirke, Soknepresten i Høvik og Knut Lundby*. Et simpelt flertall i *Björgvin bispedømmeråd* går også inn for direktevalg.⁵ Det innebærer at et flertall innen alle undergruppene ønsker direkte valg, og følgelig har også direkte valg flertall samlet sett med støtte fra over 61 prosent av høringsinstansene. *Ålesund kirkelige fellesråd* går inn for direkte valg og uttaler:

I tillegg til de fordelene som er nevnt i dokumentet, ser vi dette i sammenheng med mulighetene for å gi tilleggsstemmer og å føre over kandidater fra andre lister. Dersom det bare skal velges fire ved direktevalget, blir vektinga av den opprinnelige listen svekket med ¼ for hver tilleggs kandidat som føres over, i motsetning til 1/7 der alle syv skal velges.

Hamar biskop og Hamar bispedømmeråd uttaler i sin fellesuttalelse:

Hamar bispedømmeråd og biskop ønsker lik valgordning i alle Den norske kirkes bispedømmer. Overfor kirkemedlemmene er det vanskelig å begrunne hvorfor det skulle kunne være ulike ordninger mellom bispedømmene, med direkte valg i noen steder, og en kombinasjonsordning med direkte og indirekte valg i de resterende. Dette medfører blant annet at medlemmer av menighetsråd i bispedømmer hvor man har kombinert ordning med direkte og indirekte valg, får betydelig merinnflytelse over valget, potensielt av avgjørende karakter, i tillegg til at menighetsrådsmedlemmene får stemme to ganger (både ved direktevalget og ved den indirekte valgomgangen). En slik forskjellsbehandling i kirkemedlemmenes innvirkning på sammensetningen av bispedømmeråd og Kirkemøtet, er ikke ønskelig. Slik Hamar bispedømmeråd og biskop ser det, er ordningen i strid med grunnleggende demokratiske prinsipper om like rettigheter for alle stemmeberettigede.

I tillegg medfører den indirekte valgomgangen en betydelig og uønsket forsinkelse knyttet til publiseringen av valgresultatet. Med den økende oppslutningen og medfølgende offentlige interesse vi har sett i forbindelse med de siste kirkevalgene, er det å foretrekke at det ikke går lang tid mellom valgets gjennomføring og publisering av valgets resultat. Ved valget i 2015 ga tilfeldigvis den direkte valgomgangen en tydelig retning for hvordan det endelige resultatet ville se ut med tanke på sammensetning av Kirkemøtet. Trolig ville det fremkommet sterkere kritikk av ordningen med kombinasjon av direkte og indirekte valg hvis resultatet av den direkte valgomgangen hadde åpnet for at den indirekte valgomgangen hadde blitt avgjørende for den kirkepolitiske sammensetningen av Kirkemøtet. Hamar bispedømmeråd og

---

⁵ I avstemningen i bispedømmerådet stemte fem medlemmer for direkte valg av alle leke medlemmer, fire medlemmer stemte for kombinasjonsvalg i alle bispedømmer og ett medlem stemte for videreføring.

biskop ber om at gjeldende ordning med kombinasjon av direkte og indirekte valg avvikles. Direkte valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet må etableres som ordning i alle bispedømmer.

Stavanger bispedømmeråd uttaler:

Ved direkte valg vil hvilke personer som skal styre kirken og hvilken profil disse skal ha avgjøres av kirkemedlemmene selv. Dermed sikres det samsvar mellom velgernes ønsker og valgresultatet, noe som igjen kan skape engasjement og gi de valgte organene og deres beslutninger legitimitet.

Direkte valg sparer også administrasjon, siden valget avvikles i én omgang. Det letter kommunikasjonen rundt valget ved at resultatet blir klart kort tid etter valget.

Ønsket om indirekte valg begrunnes hovedsakelig på to måter. For det første synliggjør og skaper denne ordningen en sammenheng mellom lokale, regionale og nasjonale kirkelige organer. For de andre kan en se positivt på at menighetsrådene får anledning til å korrigere eventuelle skjevheter i valgresultatet fra den direkte valgomgangen, for eksempel i forhold til geografisk representativitet, kjønnsbalanse eller aldersfordeling.

Samtidig kan det også være et problem at menighetsrådsmedlemmene får stemme to ganger i samme valg. Det kan være både positivt og negativt at resultatet fra første omgang er kjent. Noen kandidater vil muligens få økt sin mulighet til å bli valgt ut fra resultatet i første omgang, mens andre vil tape på dette.

Med bakgrunn i erfaringer fra bispedømmeråd til nå, kan en heller ikke uten videre si at representanter valgt ved direkte valg mangler lokal forankring. Alle kirkemedlemmer hører uansett til et sokn. Dersom en fortsetter med en menighetsrådsbasert nominasjonskomite og som velger ut kandidater blant forslag fra menighetsråd, vil forankringen i menighetene også være tydelig ved direkte valg. Hensikteten med et demokrati er at politisk makt skal være forankret hos velgerne. Det er særlig kirkemøtet som avgjør større kirkepolitiske spørsmål. I møte med dette kan også indirekte valg være problematisk. Erfaringen viser at i rundt halvparten av soknene er det ikke flere kandidater enn det som er nødvendig for å fylle plassene i rådet. Mange steder er det også lite tilgjengelig kandidatinformasjon, enten fordi det ikke spørres etter dette eller fordi kandidatene ikke ønsker å oppgi sitt syn. Det er en realitet at å fokusere på kirkepolitiske stridsspørsmål i menighetsrådsvalg også kan motvirke rekruttering i en situasjon der det allerede er for få kandidater.

Dette gjør det i praksis vanskelig for velgerne å uttrykke sine standpunkter i saker bispedømmeråd og Kirkemøte skal avgjøre gjennom valget av menighetsråd. Selv uten disse utfordringene er for øvrig også det politiske demokratiet delt mellom kommune, fylke og Storting, blant annet fordi det ikke nødvendigvis er sammenheng mellom hva velgerne vil prioritere på de ulike nivåene.

Det bør ikke være et argument ved valg av valgordning å påvirke resultatet av valget.

Valgordninger skal nettopp legge til rette for at det blir velgernes oppgave.

I Stavanger bispedømme har tidligere bispedømmeråd alltid valgt direkte valg som ordning.

Et delspørsmål i dette avsnittet er om det skal være anledning til å velge ulike løsninger på dette i ulike bispedømmer. Det er klare fordeler både prinsipielt og administrativt ved å ha felles ordninger over hele landet og vanskelig å se regionale forskjeller som kan begrunne ulik valgordning.

KA uttaler:

Mange av KAs medlemmer har pekt på utfordringene ved svak sammenheng/tilknytning mellom lokalt kirkelig nivå og regionalt/sentralt nivå som ordningen med direktevalg innebærer. KA vil likevel anbefale at dagens ordning med direktevalg videreføres. Direktevalg til bispedømmerådet/Kirkemøtet var et viktig element i den kirkelige demokratireformen, og vi tror at direktevalg vil være sentralt for å opprettholde tilfredsstillende valgdeltagelse. For å opprettholde legitimiteten for det kirkelige demokrati vil vi anbefale at ordning med direktevalg til regionale/sentrale rådsorganer videreføres. Det bør samtidig vurderes andre tiltak for å styrke tilknytningen og sammenhengen mellom de kirkelige nivåene.

KA ønsker ikke en videreføring av dagens ordning der bispedømmerådet avgjør om valget skal foregå ved direktevalg eller ved kombinasjonsvalg, da dette bl.a. gir en ulik og forvirrende valgpraksis mellom bispedømmene. Kombinasjonsvalg har flere svakheter, og vi ønsker derfor heller ikke en ordning med kombinasjonsvalg i alle bispedømmene. En ordning med direktevalg i alle bispedømmer vil sikre en lik valgordning for hele landet i tråd med hovedintensjonen i demokratireformen, og er vår anbefalte modell.

19 høringsinstanser, inkludert *Møre biskop*, går inn for å videreføre dagens ordning hvor bispedømmerådet avgjør om valget skal avholdes som direkte valg eller kombinasjonsvalg. *Lyngdal kirkelige fellesråd*, med tilslutning fra blant annet *Bygland kirkelige fellesråd*, uttaler:

Lyngdal kirkelige fellesråd støtter alternativ 1, altså en videreføring av dagens ordning. Dette vil fortsatt gi mulighet til å ivareta menighetsrådenes innflytelse på bispedømmerådets/Kirkemøtets sammensetning i de bispedømmer hvor det er gjort vedtak om at dette valget skal gjennomføres som et kombinasjonsvalg. Kirkerådets bekymring for at dette vil føre til en kommunikasjonsmessig utfordring knyttet til at det vil ta lang tid før det endelige valgresultatet, veier for vår del ikke tyngre enn å bevare den mulighet som ligger i at de mennesker som lokalt er valgt inn i menighetsråd, med et stort og betydelig ansvar, har til å påvirke sammensetningen av bispedømmeråd/Kirkemøte.

Møre biskop uttaler:

I høringsnotatet blir det listet opp argumenter for både direkte og indirekte valg. I tillegg til disse momentene, vil Møre biskop minne om at indirekte valg er en vanlig valgform i ulike demokratiske sammenhenger og i de aller fleste kirker i verden. Både direkte og indirekte valg må kunne regnes som demokratiske.

Ved å velge en kombinasjonsløsning (direkte valg av fire medlemmer og indirekte valg av tre), vil relasjonen mellom menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet styrkes. I ulike saker ser vi at en styrket relasjon mellom disse nivå kan bidra til større sammenheng og forståelse mellom dem. I tillegg styrkes soknet som grunnenheten i vår kirke. Det er da menighetsrådet som organ som avgir stemme og deltar i det indirekte valget.

Det blir hevdet at det ved et kombinasjonsvalg er en utfordring at valgprosessen drar ut i tid og valgresultatet kommer seint, men dette er kun fordi det blir sammenlignet med direkte valg. Det nye menighetsrådet må først må få konstituere seg før de kan diskutere og avgi stemme på de aktuelle kandidatene.

Det kan hevdes at menighetsrådenes medlemmer får anledning til å stemme to ganger ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Dette er bare delvis riktig fordi man i direkte valgomgang velger som medlem, mens man i den indirekte valgomgangen avgir stemme som en tillitsperson som har fått en ekstra stemme av velgerne. Dette kan derfor ikke uten videre karakteriseres som udemokratisk og er dessuten ikke uvanlig ved andre valg i demokratisk tradisjon.

Valgteknisk vil indirekte valg kunne favorisere områder med mange sokn, mens direkte valg favoriserer folketette områder. En indirekte valgomgang er viktig for å få representasjon også fra de mindre folkerike delene av bispedømmet. Det må i reglene gjøres tydelig at valgresultatet etter første valgomgang er offentlig.

Konklusjon/Uttale:

På bakgrunn av dette går Møre biskop primært inn for at hvert enkelt bispedømmeråd, som i dag, får myndighet til å avgjøre om det til bispedømmerådet kan velges direkte eller ved kombinasjonsvalg.

67 høringsinstanser, inkludert *Bjørgvin biskop, Nord-Hålogaland biskop og Prosten i Åsane*, går inn for kombinasjonsvalg i alle bispedømmer. *Karmøy kirkelige fellesråd* uttaler:

Kirkedemokratiet bør i størst mulig grad ta utgangspunkt i valget av menighetsrådene, noe som betyr at det primært er menighetsrådene som bør ha stemmerett ved valg av sju leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Siden dette forhindres av Kirkelovens § 23 d), støtter Karmøy kirkelig fellesråd alternativ 3, «Kombinasjonsvalg i alle bispedømmer», som ligger nærmest opp til primærstandpunktet. Kirkerådet oppfordres til å fremme forslag om revisjon av Kirkelovens § 23 d), slik at rent indirekte valg ved menighetsrådene blir mulig. Dette er viktig for å øke opplevelsen av samhandling mellom menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet. Ved å innføre en slik bestemmelse vil også soknene oppleve at § 2 i Kirkeloven, sammen med uttalelser som «Soknet er den viktigste enheten i Den norske kirke», blir underbygget i

handlinger, og at det ikke kun er et kollektivt munnhell som ikke bærer med seg reell verdi.

Bjørgvin biskop uttaler:

Mange ulike grupper i kyrkja har argumentert med at ein vil styrke soknet. Det kan ein mellom anna gjere ved å gje sokneråda større innverknad på det kyrkjelege demokrati. Dette vil i praksis bety ei ordning med indirekte val, da soknerådet slik vil få større påverknad på samansetjinga av bispedømerådet og kyrkjemøtet. Det vil bidra til ein betre samanheng mellom lokalt og nasjonalt rettssubjekt, og vil gjera det meir interessant å sitja i sokneråd.

Valteknisk vil indirekte val favorisera regionar med mange sokn, medan direkte val favoriserer folketette område. Ein indirekte valomgang er viktig for å få representasjon frå Sogn og Fjordane. Dette kan kanskje oppnå ved direkte val dersom ein har ei høg sperregrense (sjå pkt. 2.4). Dette vil gje vekt til rekkefølga på listene framfor til veljarane sine personpreferansar. Det føreset at kandidatar frå t.d. Sogn og Fjordane blir plasserte høgt på lista, ei forventning som ein kan ha til nominasjonskomiteen si liste, men som andre lister ikkje vil ha krav om å ta omsyn til.

(...)

Ein kan hevda at det er utfordrande at veljarane ikkje veit kva soknerådsmedlemene står for i alle saker. Her bør det gjerast eit arbeid for at informasjonen til veljarane kan bli betre. Samstundes må ein huske på at eit sterkt krav om at alle soknerådsmedlemmer skal stå fram med svar på ei rekkje kyrkjepolitiske spørsmål, ikkje vil vera realistisk. Det kan òg hindre rekruttering til sokneråda. På den andre sida må ein ved eit indirekte val til bispedømeråd og kyrkjemøte forventa at sokneråda har ein opplyst samtale om kandidatane før dei gjer sitt val. Erfaring viser at dette må leggest tungt inn over sokneråda, det bør stå i regelverket at soknerådet skal drøfta valet før dei gjev si røyst.

Alternativet med å berre ha direkte val, løyser ikkje problemet med at veljarane ikkje kjenner kandidatane og sakene godt nok. Ein kan ikkje rekna med at veljarane i det direkte valet er i betre stand til å setja seg inn i kandidatane enn det sokneråda er, snarare tvert om.

Landro sokneråd uttaler:

Soknerådet er mest positive til å vidareføre ordninga med *kombinasjonsval* – kanskje i alle bispedømme. Direkteval kan framstå som det mest demokratiske, ved at alle kyrkjemedlemmar kan stemme direkte på kandidatane. Det vil dessutan slå positivt ut for folketette område. Men det vil samstundes vere begrensa kor mykje informasjon ein kan formidle om dei enkelte kandidatane, slik at det enkelte kyrkjemedlem kjenner seg informert nok til å foreta eit val. Dette blir forsterka dersom ein skal stemme på mange kandidatar. Kandidatane har tidlegare framstått ganske like, og soknerådet er tvilande til at det vil bli vesentleg endra i framtida. Dersom det blir fleire lister frå ulike «fraksjonar» kan det bli lettare for veljarane å setje seg inn i kva ein vil stemme på. Det kan gjer direkteval meir aktuelt. Men indirekte val er ganske vanleg både i politisk samanheng og i den verdsvide kyrkja, og representerer ikkje i seg sjølv eit demokratisk problem. Soknerådet ser dermed at ei kombinasjonsordning kan ivareta begge desse hensyna.

Soknerådet er usikre på om det er hensiktsmessig å ha ulike ordningar i dei ulike bispedømme. Det kan framstå rotete at enkelte bispedømmedelegasjonar er klare før andre. Soknerådet heller til at ei sams ordning med kombinasjonsval i alle bispedømme er det beste.

Sylling menighetsråd uttaler:

Det er naturleg at det i alle organisasjonar er en demokratisk sammenheng mellom det lokale, regionale og det nasjonale. Det er mer motiverende å være medlem av mr, når en får innflytelse også over det regionale og nasjonale. For de fleste medlemmer av kirken er det ikke så interessant å være med å velge representanter en ikke kjenner til bispedømmeråd. Kirkevalget 2015 var spesielt, med en sak som skapte stort engasjement.

Blant de som er kategorisert som «annet», er det mange som prinsipielt ønsker indirekte valg. Disse kan det tolkes dithen at de subsidiært ønsker kombinasjonsvalg dersom primærstandpunktet ikke lar seg gjennomføre. Noen uttrykker dette ønsket også eksplisitt. *Sund sokneråd* uttaler for eksempel at:

Sund sokneråd ber kyrkjerådet vurdere overgang til indirekte val for alle bispedømmer, då dette er i samsvar med dei aller fleste medlemsorganisasjonar, innen idrett, politikk, kristne organisasjonar og frivillige organisasjonar. Dette vil sikre ein viktig link mellom dei lokale, dei regionale og det nasjonale styringsorgan i kyrkja. Om ein ikkje vel dette vil Sund sokneråd peika på at Bjørgvin må få halde fram med kombinasjonsval for å ivareta Sogn og Fjordane sin representasjon i bispedømmerådet.

Sund sokneråd utdyper det siste poenget ved å peke på at:

For Bjørgvin sin del vil det å gå over til kun direkte val bety at Hordaland vil få ein kanskje uforholdsmessig stor andel av bispedømmerådsmedlemmane, sidan Hordaland er så mykje større.

Bøler menighetsråd uttaler:

Dagens valgordning opererer med ulike demokratiske enheter. I fellesrådslinjen er det hver enkelt menighet som er den demokratiske enheten, mens det i valg til bispedømme er hvert enkelt medlem som er den demokratiske enhet. Dette oppleves problematisk fordi det bidrar til dårlig informasjonsflyt og skaper unødvendig interessekonflikt. Kirkerådet burde derfor vurdere om det ikke ville være bedre å gå tilbake til indirekte valg til bispedømmerådene. Valg er en den viktigste ordningen for å ansvarliggjøre de som velges i et demokrati. Mens man ved Stortingsvalg har en felles offentlighet med en felles offentlig samtale som også er med på å ansvarliggjøre politikerne også mellom valgene, mangler dette i Dnk.

En annen valgordning vil bidra til å løse disse utfordringene. Da vil menighetens årsmøte, hvor alle medlemmer har stemmerett, velge menighetsrådet. Det vil gi menighetens årsmøte økt innflytelse og det vil være enkelt å ha kortere valgperioder i menighetsrådet. Menighetens årsmøte eller menighetsrådet vil da velge personer som representerer menigheten oppover i det kirkelige demokrati. Det vil sikre lokal forankring, en mer strømlinjeformet kirke og en mer formålstjenlig valgordning.

Et lite antall høringsinstanser gir uttrykk for at de ønsker «gjennomgående representasjon», uten at de nødvendigvis gjør rede for hva de legger i begrepet.⁶ *Heskestad menighetsråd* uttaler at «det bør være gjennomgående representasjon, slik at bispedømmerådene velges av menighetsrådene».

Asker kirkelige fellesråd uttaler:

Asker kirkelige fellesråd mener at en overordnet problemstilling knyttet til valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet er at fellesrådene ikke er representert. Fellesrådene representerer grasrota i Den norske kirke og forvalter ca. 2/3 av Den norske kirkes økonomi. Hvis fellesrådene var representert i bispedømmerådet og i Kirkemøtet ville Den norske kirke kunne hatt en bedre forvaltning av økonomien, samt at grasrota var representert i de sentrale organ i Den norske kirke. Kirkemøtet ville hatt større innflytelse på fellesrådene og fellesrådene ville hatt større innflytelse på Kirkemøtet. I hvert bispedømmeråd burde det vært 2 fellesrådsrepresentanter som ble valgt inn gjennom valgordningen. Altså blant de valgbare burde det være obligatorisk å ha med fellesrådsrepresentanter. Disse kunne velges inn ved indirekte valg av menighetsrådene i bispedømmet.

(...)

Hvis det er umulig å velge inn fellesrådsrepresentanter til bispedømmerådene, er det beste alternativet direkte valg til bispedømmerådene for å ivareta en best mulig demokratisk ordning og for å synliggjøre det enkelte medlems ansvar.

Eid sokneråd, Stårheim sokneråd, Kjølisdalen sokneråd og Eid kyrkjelege fellesråd har foreslått en hybridløsning:

Vi foreslår at det i dei tilfella det berre er eit listeforslag vert valet gjennomført som kombinasjonsvalg. Dersom det er fleire listeforslag, og derved forholdstalsvalg, vert valet gjennomført som direktevalg av alle medlemmer

Nord-Hålogaland bispedømmeråd er delt mellom de som ønsker direktevalg (4 stemmer) og de som ønsker å videreføre dagens ordning hvor bispedømmerådet avgjør om det skal være direktevalg eller kombinasjonsvalg (4 stemmer). *Agder og Telemark bispedømmeråd* er delt i sitt syn på kombinasjonsvalg eller kun direktevalg. Halvparten av rådets medlemmer (5 medlemmer) ønsker at det fremdeles skal være en kombinasjon av direkte og indirekte valg av kandidater til bispedømmeråd og kirkemøte. Den andre halvparten (5 medlemmer) ønsker kun direktevalg. *Agder og Telemark biskop* har sluttet seg til høringsuttalelsen fra bispedømmerådet, uten å gi uttrykk for hvilket syn biskopen går inn for.

---

⁶ Gjennomgående representasjon innebærer at et valgbarhet i et organ forutsetter medlemskap i et annet organ. For eksempel vil det være gjennomgående representasjon når noen kommunale utvalg bare kan bestå av kommunestyremedlemmer eller når kirkelig fellesråd består av menighetsrådsmedlemmer. Se f.eks. Innst.O. nr. 8 (1996–1997) avsnitt 1.3.

Borg bispedømmeråd har i tillegg følgende tilbakemelding:

Borg bispedømmeråd mener demokratiutvikling i Dnk er viktig. Borg bispedømmeråd savner utredning om hvordan preferansevalg kunne ha blitt videreutviklet som valgform i saksutredningen for nye kirkevalgsregler.

2.2 Flertalls- og forholdstallsvalg ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Kirkerådet gjorde i høringsnotatet rede for fire alternative ordninger knyttet til flertalls- og forholdstallsvalg ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet:

- 1) Videreføring av dagens ordning
- 2) Ordning med nominasjonskomiteens liste og andre lister – samtidige frister
- 3) Ordning med utgangspunkt i flere selvstendige lister – intensjonsfrist og listefrist
- 4) Ordning med utgangspunkt i flere selvstendige lister, uten en nominasjonskomité – intensjonsfrist og listefrist

Se høringsnotatet for nærmere beskrivelse av alternativene. Kirkerådet ba også om innspill fra høringsinstansene til andre mulige ordninger.

Mange av høringsinstansene var opptatt av spørsmålet om flertalls- og forholdstallsvalg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Tabellen under viser fordeling av hvilke alternativ høringsinstansene foretrekker. Et flertall innen alle undergruppene ønsker alternativ 2 med nominasjonskomiteens liste og andre lister, men med samtidige frister.

	Menighets- råd	Fellesråd	Biskoper og bispedømme- råd	Andre	Totalt
1 Videreføre	28	11	0	0	39
2 Nominasjonskomité og andre lister – samtidige frister	77	21	12	3	113
3 Selvstendige lister – intensjon og listefrist	32	12	4	1	50
4 Selvstendige lister – uten nominasjonskomité	5	1	3	3	13
Alternativ 3 eller 4	7	6	1	1	14
Annet	37	13	0	0	50

28 menighetsråd og elleve kirkelige fellesråd gikk inn for alternativ 1) videreføring av dagens ordning. *Karmøy kirkelige fellesråd* uttaler:

Primært ønsker KKF «Alternativ 1, Videreføring av dagens ordning». Subsidiært kan alternativ 2 støttes. Uansett valgordning mener vi at det bør nedsettes en

nominasjonskomité som legger fram en bredt sammensatt valgliste og at det alltid åpnes for supplerende nominasjon for nominasjonskomitéens liste uansett forekomst av andre lister.

Kvam kyrkjelege fellesråd uttaler:

I samsvar om argumentasjonen vår om samlande personval, tilrår vi alt 1. Ordninga har si svakheit knytt til ulike tidsfristar. Men ho styrkar personvalet ved at nominasjonskomiteens liste, der ulike personlege posisjonar og kvalifikasjonar er representerte, er utgangspunktet, med høve til supplerande nominasjonar og lister.

77 menighetsråd, 21 kirkelige fellesråd, *Agder og Telemark biskop, Agder og Telemark bispedømmeråd, Bjørgvin biskop, Bjørgvin bispedømmeråd, Møre biskop, Møre bispedømmeråd, Nord-Hålogaland biskop, Nord-Hålogaland bispedømmeråd, Stavanger bispedømmeråd, Sør-Hålogaland bispedømmeråd,*⁷ *Sør-Hålogaland biskop, Preses i Bispemøtet, Nord-Hålogaland ungdomsråd, Presteforeningen og Prosten i Åsane* går inn for 2) ordning med nominasjonskomiteens liste og andre lister med samtidige frister.

Preses i Bispemøtet uttaler:

For å sikre demokrati og inkludering, økt valgdeltagelse, tydelige alternativ og mest mulig likhet med øvrige valg i samfunnet, vil et *forholdstallsvalg* med selvstendige lister fra nomineringsgrupper være mest hensiktsmessig.

Spørsmålet er om Den norske kirke er moden for dette. Kirkevalget, slik det fremstår i dag, har fremdeles en kort historie. Det har ikke vært noen lang tradisjon for at menighetsråds- og bispedømmerådvalg har vært politisk polarisert. Imidlertid er det ingen tvil om at den tydelige politiske debatten foran valget i 2015, om én konkret sak (vigsel), stimulerte til økt engasjement og valgdeltagelse. Nye regler for Kirkevalg bør bidra til en klar mulighet for å delta i demokratiet i menings- eller saksgrupperinger.

Så lenge det ennå ikke er utbygd et system og en tradisjon for å stille selvstendige lister, vil en nominasjonskomité likevel ha en funksjon i å sikre en inkluderende bredde (f.eks i geografi og kirkepolitiske alternativer) og legitime valgresultat. En

---

⁷ Et mindretall foreslo en ny ordning hvor det gjennomføres en felles nominasjonsprosess for alle grupper som vil stille liste, ved at det settes en frist til å melde seg for grupperinger som har intensjon om å stille liste og som ønsker å delta i en felles nominasjonsprosess. Samtlige menigheter kan da få en henvendelse fra bispedømmerådet med opplysninger om at eksempelvis Åpen folkekirke har varslet at de vil stille liste i tillegg til nominasjonskomiteens liste, og be om at menighetene foreslår kandidater til de to listene – i tillegg til kandidater til samiske representanter til bispedømmerådene. Samtidig og parallelt med dette står selvsagt listene fritt til å rekruttere på egenhånd og kjøre sine kampanjer.

Det settes også en endelig listefrist, der også andre grupperinger kan stille liste uten å ha deltatt i en felles nominasjonsprosess.

Fordelene med en slik modell er:

- Garanti for at det stilles minst en liste i alle bispedømmer, uten kompliserende ekstrarunder.
- Likebehandling av listene.
- Menighetenes rolle i nominasjonsprosessen styrkes.
- Lav terskel for å stille alternative lister.

ordning der to lister er tilstrekkelig for å gjennomføre valg, kan føre til at lister med ganske like utgangspunkt meldes opp – og at medlemmer som har et annet geografisk, kulturelt eller kirkepolitisk ståsted, ikke finner noe alternativ i det hele tatt.

[Preses i Bispemøtet] vil imidlertid påpeke at når tydelige politiske alternativ er ytterligere innarbeidet i kirkens demokrati og valg, vil behovet for en nominasjonskomité falle bort.

Kirkevalget bør avholdes som forholdstallsvalg. Slik situasjonen er i dag, bør Kirkerådet velge den skisserte ordning i pkt. 2 - «Ordning med nominasjonskomiteens liste og andre lister – samtidige frister».

Stavanger bispedømmeråd uttaler:

Stavanger bispedømmeråd mener dagens ordning i hovedsak fungerer godt. Den ivaretar viktige hensyn, blant annet kandidatenes forankring i menighetene. Rådet ser positivt på at nominasjonskomiteen beholdes som et viktig ledd i kirkedemokratiet og har tillit til at komiteen er i stand til å gi velgerne tilstrekkelige valgalternativer. Ved samtidige frister for nominasjonskomiteen og alternative listeforslag vil ordningen forbedres, og bispedømmerådet går inn for denne.

(...)

Det grunnleggende spørsmålet på dette punktet er derfor i hvilken retning bispedømmerådet ønsker å utvikle det kirkelige demokratiet. Vil en beholde tradisjonen med en nominasjonskomite med base i menighetsrådene eller vil en videreutvikle et partidemokrati?

Nominasjonskomiteens liste gjør tradisjonelt valget også tydelig til et personvalg. Velgerne gir uttrykk for sin vilje ved å stemme på personer de gjerne lar seg representere av. Noen vil si at dette svarer godt til at mange aktuelle saker i Kirkemøtet og bispedømmerådet mer krever god dømmekraft enn en bestemt politisk profil. Samtidig krever et personvalg mer av velgerne, fordi det er vanskeligere å skille mellom personer enn å ta stilling i politiske enkeltspørsmål med klare alternativer.

I et forholdstallsvalg mellom ulike lister, vil hvilke saker listene framhever ha mye å si for resultatet. Dette er enklere for velgerne enn å sette seg inn i ulike personer. Det gir også større klarhet over de politiske alternativene i valget, så sant det finnes lister som samsvarer med kirkepolitiske skillelinjer på en dekkende måte. Det er en realitet at dette ikke kan garanteres.

De ulike valgordningene kan også endre noen av beslutningsprosessene i kirken. I det politiske demokratiet former partiene programmer internt, kjemper om oppslutning i valget og forhandler i etterkant, dersom ingen har rent flertall. Tradisjonelt har beslutninger i Kirkemøtet blitt tatt gjennom en prosess med forberedelse i sekretariatet, arbeid i komiteer og debatt og avstemming i plenum, uten at representantene har vært bundet av noe politisk program.

Valgordninger som baserer seg på kamp mellom ulike lister kan føre til større motsetninger i kirken, fordi politiske skillelinjer får fokus. Dersom et flertall og et mindretall blir faste og gjennomgående konstellasjoner, kan det innebære slitasje for mindretallet, med svekket lojalitet og engasjement. Samtidig kan også denne typen demokrati være mer gjennomsluktig for velgerne. Noen av farene kan også unngås gjennom klok håndtering.

Risikoen ved valg basert på nominasjonskomiteens liste består kanskje først og fremst i at nominasjonskomiteen har en mulighet til å misbruke sin makt. Ordningen ville vært særlig sårbart dersom muligheten for supplerende nominasjon eller alternative lister ikke var til stede.

Den største risikoen ved et valg basert på ulike lister er trolig at det ikke er noen garanti for at det vil finnes lister som i god nok grad svarer til velgernes ønsker, samt at ordningen kan føre til mer polarisering i kirken og beslutningsprosesser som foregår utenfor de tradisjonelle arenaene, med de kravene til grundige utredninger og felles debatt som til nå har preget dem.

Bispedømmerådet mener forslag b) [alternativ 2] retter opp noen svakheter ved dagens ordning og at forslag d) [alternativ 4] innebærer for høy risiko for at de tilgjengelige listene ikke samsvarer med velgernes behov for å gi uttrykk for sin vilje, noe som vil være et demokratisk problem.

Bjørgvin biskop uttaler:

Av dei fire alternativa, er det berre alternativ 1 og 2 som sikrar at det blir ein nominasjonskomité og ei fellesliste. Ved alternativ 3 og 4 kan ein risikera at det ikkje blir fellesliste og dermed misser sokneråda det høvet dei til no har hatt til å foreslå kandidatar til valet. **Det vil vera ei dramatisk endring frå all tidlegare sedvane dersom sokneråda misser høvet til å foreslå kandidatar. Dersom det ikkje er indirekte val, misser dei i tillegg høvet til å røyste i kraft av å vera sokneråd.**
(...)

Alternativ 2 – same frist for nominasjonskomiteens liste og andre lister. Denne ordninga er tidseffektiv, noko som er bra for heile organisasjonen, då dreg ikkje valet ut i tid og alle kan mobilisera med ein gong. Ein blir kvitt ein del dersom-så. Det er ein fordel er at det ikkje blir slik at kandidatar frå nominasjonskomiteen si liste melder overgang til andre lister. Det vart opplevd som noko uryddig ved det førre valet.
(...)

Ulempa med å ha både fellesliste frå nominasjonskomité og andre lister er som høyringsnotatet nemner at det blir asymmetrisk forhold mellom listene. Eg meiner den ulempa er til å leva med, veid opp mot fordelane.

Nord-Hålogaland ungdomsråd uttaler:

Å ha mulighet for flere lister, både til valg av menighetsråd og bispedømmeråd og Kirkemøte vil av mange oppfattes som en styrke for demokratiet. Samtidig er det å være en del av kirkefellesskapet noe annet enn å være en del av ulike organisasjoner

eller politiske partier. Valgform bør støtte opp under at vi vil være EN kirke som samles om ord og sakrament og som rommer ulike syn på enkelte saker. Ved de siste valg av bispedømmeråd og Kirkemøte har ungdomsrådene foreslått kandidater til dette. Dette er et viktig anliggende som bidrar til ungt engasjement i vår kirke. NHUR mener denne ordningen må ivaretas da det er vesentlig at unge engasjeres og blir delaktig i prosessene rundt kirkevalget, jfr § 7-2 (4). NHUR mener det skal opprettes nominasjonskomité og at ungdomsrådene skal oppnevne et ungt medlem og varamedlem, jfr §6-4 (2b). Å ha et medlem i nominasjonskomiteen bidrar til å synliggjøre og verdsette ungt initiativ og engasjement. Med bakgrunn i dette går NHUR inn for alternativ 2: *Ordning med nominasjonskomiteens liste og andre lister – samtidige frister.*

32 menighetsråd, tolv kirkelige fellestråd, *Nidaros biskop, Nidaros bispedømmeråd, Tunsberg biskop og Tunsberg bispedømmeråd* går inn for alternativ 3) med en ordning med utgangspunkt i flere selvstendige lister, med intensjonsfrist og listefrist. *Nidaros biskop og Nidaros bispedømmeråd* uttaler:

Evalueringene fra Kirkevalget 2015 pekte på at det ulike utgangspunktet til Nominasjonskomiteens lister og Åpen folkekirkes lister skapte en asymmetrisk situasjon. Dette følte kanskje sterkest for dem som sto på Nominasjonskomiteens liste, blant annet fordi de ikke hadde et felles program å kommunisere til velgere og media.

Nidaros bispedømmeråd anbefaler med basis i dette en ordning med flere selvstendige lister, der det settes en intensjonsfrist og en listefrist for alle som ønsker å stille liste ved kirkevalget. Dette vil gi tydelige valgalternativ for velgerne og trygghet for den enkelte kandidat, samtidig som det motiverer til å stille alternative lister.

Det bør samtidig være enkelt å stille liste. Det kan derfor vurderes om det er behov for så mange som 150 underskrivere i hvert bispedømme for å få godkjent en valgliste. For å ha beredskap for en situasjon der det ikke stilles selvstendige lister ved kirkevalget, bør det i de nye valgreglene regelfestes en ordning som gjør at det kan settes ned en nominasjonskomité på bispedømmenivå slik alternativ 3 i høringsnotatet åpner for.

Ålesund kirkelige fellestråd uttaler:

Selv om det kan være noe forvirrende med to datoer å forholde seg til, vil ÅKF anbefale modell 3. Dette dekker, etter vårt syn, både muligheten til å stimulere til et åpent og levende kirkelig demokrati, og dette er tross alt en kjent modell i det politiske systemet i Norge. Det er nevnt i høringsnotatet at scenariet der det bare kommer en liste og nominasjonskomiteen derfor må lage en til, kan oppleves som en reaksjon på den innsendte listen. Det anser vi som en pedagogisk utfordring som kan løses gjennom en gjennomtenkt informasjonsstrategi. I nær framtid er det sannsynlig at vi i flere bispedømmer vil ha bare en alternativ liste, men denne modellen tar høyde for både dette og for at det blir flere lister. Det skiller den fra modell 4, som prinsipielt hadde vært å foretrekke. Men den modellen har større svakheter dersom det bare

kommer en liste. I en framtid med større engasjement rundt kirkevalget, kan modell 4 være bedre.

Fem menighetsråd, *Sørum kirkelige fellesråd, Hamar biskop, Hamar bispedømmeråd, Det teologiske fakultet og Fagforbundet teOLOgene* går inn for alternativ 4) med en ordning med utgangspunkt i flere selvstendige lister, uten en nominasjonskomité. *Hamar biskop* og *Hamar bispedømmeråd* uttaler:

Valgordningen må stimulere til at ulike nominasjonsgrupper stiller liste ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet. God kommunikasjon og tydelige frister er nødvendig. Dersom ingen nomineringsgrupper stiller liste til valget, vil den naturlige løsningen være at det etableres en nominasjonskomite, og at valget gjennomføres som flertallsvalg.

Hamar bispedømmeråd og biskop mener at den største utfordringen ved forholdstallsvalg oppstår i den situasjonen hvor det bare er fremmet ett listeforslag. Det er ikke ideelt at valget i slike tilfeller gjennomføres som flertallsvalg basert på den ene listen som er fremmet. Det vil trolig i høy grad begrense de ulike velgernes muligheter til å uttrykke sitt syn gjennom valget. Samtidig er en ordning med etablering av nominasjonskomite som et forsøk på å skape reelle valgmuligheter og kirkepolitisk balanse også problematisk.

Hamar bispedømmeråd og biskop ønsker at valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet gjennomføres som forholdstallsvalg med utgangspunkt i det foreslåtte regelverkets alternativ 4 som paragraf 5-2. Dersom det ved intensjonsfrist kun foreligger ett listeforslag, skal bispedømmerådet drøfte den situasjonen som foreligger. Bispedømmerådet kan iverksette tiltak for å søke å frembringe en liste som blir et alternativ til den foreliggende. Dersom det ved endelig listefrist fortsatt bare foreligger ett listeforslag, mener Hamar bispedømmeråd og biskop at valget bør godkjennes som flertallsvalg med den godkjente valglisten.

Sørum kirkelige fellesråd går inn for alternativ 4) med noen modifikasjoner:

Gjennomføringa av kyrkjevalet i 2015 synte at den gjeldande ordninga har ein del svake sider, mellom anna at listene som stiller til val har ulike utgangspunkt og at skal fremjast til ulike tidspunkt (s. 15). Dette gjev grunnlag for ”asymmetriske lister” – som vi vil meine inneber eit demokratisk problem. Sørum fellesråd støttar her alternativ 4: Ordning med utgangspunkt i fleire sjølvstendige lister, men med nominasjonskomité for soknerådets liste (for å sikre ei liste i soknet), og med intensjonsfrist og listefrist (s. 18-19). Dette alternativet inneber dessutan at det går ut open invitasjon til ulike grupper om å stille lister, noko som medverkar til å sikre eit ope og levande kyrkjeleg demokrati.

Det er også kommet tilbakemeldinger fra åtte høringsinstanser at de ønsker å fraråde alternativ 4.

I tillegg anbefaler *Oslo bispedømmeråd, Åpen folkekirke, Knut Lundby* og *Karl Øyvind Jordell* et justert alternativ 4 eller et nytt alternativ som blir en mellomting mellom alternativ 3 og 4. *Oslo bispedømmeråd* uttaler:

Et flertall på 8 representanter i Oslo bispedømmeråd mener at en videreutvikling av demokratiet i Den norske kirke forutsetter at det legges opp til at det skal stilles flere lister til valg. At det var flere lister ved kirkevalget i Oslo bispedømmeråd, bidro til en viktig vitalisering av debatten og tydeliggjorde motsetningene og valgmulighetene. Dette gjorde at det ble lettere for medlemmene å bestemme seg og finne ut hvem de ønsket å stemme på. Valgoppslutningen i Oslo doblet seg også ved forrige valg.

Kombinasjonen av en liste (Åpen folkekirkes) hvor alle hadde gitt sin tilslutning til et felles valgprogram, og en annen (nominasjonskomitéens) hvor det ikke forelå noe felles program, var problematisk. En slik kombinasjon som skaper asymmetri mellom listene bør unngås i framtiden.

Flertallet i Oslo bispedømmeråd støtter derfor i utgangspunktet at det ikke skal nedsettes en nominasjonskomité dersom en nominasjonsgruppe stiller liste, alternativ 4, men med en viktig justering. Det er viktig at Den norske kirke får til gode mekanismer som sikrer og oppmuntrer til at det skal være flere lister som stiller til valg. For et levende kirkedemokrati forutsetter flere alternativer å velge mellom. Dersom det ved listefristen bare er fremmet én liste, må det derfor settes inn tiltak for å mobilisere en annen liste. Som allerede nevnt, bør det ikke være asymmetri mellom hvordan listene er satt sammen. Det betyr at det i dette tilfellet ikke bør nedsettes en bred nominasjonsliste. Det må finnes andre måter å bidra til at velgerne skal få flere valgmuligheter. En mulighet som vil ivareta dette hensynet, vil være at det gjøres en innsats for at det skal nedsettes en komité som får i oppdrag å bringe fram en liste med en annen kirkepolitisk profil enn den ene som er innlevert. Et slikt initiativ kan komme fra valgrådet, eller bispedømmerådet.

Karl Øyvind Jordell har skissert følgende mulighet

Dersom det innen fristen foreligger bare en liste, skal bispedømmerådet, i lys av sitt kjennskap til de kirkepolitiske forhold i bispedømmet, drøfte den situasjon som foreligger, og kan, på grunnlag av slike drøftinger, iverksette konsultasjoner med individer og organisasjoner, for å søke å frembringe en liste som fremtrer som et alternativ til den foreliggende. For å ivareta konsultasjonene, kan bispedømmerådet nedsette en særskilt komite som kan benevnes listekomite.

Det kreves ikke et antall underskrifter for at bispedømmerådet skal kunne godkjenne slik liste. Listen bør inneholde minst sju navn, men dette er ikke et absolutt krav.

De som står på listen, må selv foreslå hva listen skal kalles. Listen og navnet på den skal godkjennes av bspdr. Navnet skal skille seg klart fra navnet på den listen som foreligger, og skal ikke referere til bispedømmerådet.

(...)

Bspdr SKAL drøfte, men må ikke gå videre - der står de fritt, derfor KAN. ... Det ville ikke være noen ulykke om det i noen bspdr bare ble en liste, men det ville være uheldig om så var tilfelle i alle bspdr. Tiden er vel på dette tidspunkt knapp, slik at omfattende underskriftsforpliktelser må unngås. Og listen må få et navn som ikke gir den et offisielt preg, som å være bspdr's.

Knut Lundby uttaler:

Det 'normale' synes imidlertid nå å bli at det stilles lister og at valget derfor skal gjennomføres som forholdstallsvalg (listevalg). Jeg støtter dette. Ved forholdstallsvalg blir ulike grupperinger i kirken representert i forhold til sin oppslutning blant velgerne. Med så mange medlemmer som Den norske kirke har, er det bare lister med tydelig profil og symbolsk markering av denne profilen, som kan kommunisere med medlemmer uten særskilt kjennskap til personer og pågående saker i kirken. Å nå fram til bredden av kirkemedlemmer er nødvendig for å oppnå videre demokratisering av Den norske kirke.

Høringsnotatet framhever problemene ved 'asymmetriske lister', der en bred liste fra en nominasjonskomite stilles ved siden av en eller flere lister fra markerte grupperinger.

Kirkevalget 2015 ga denne situasjonen i flere bispedømmer, med uheldige konsekvenser det ikke er nødvendig å utdype her. Problemet bunner i at nominasjonskomitéens liste tar flertallsvalgets forutsetninger med seg inn i et forholdstallsvalg. Siden flertallsvalg bare bør benyttes når det ikke stilles profilerte lister, er det nødvendig å sikre reelt forholdstallsvalg.

Også forslaget om å legge aktivt til rette for listevalg fra et mindretall i kirkemøtekomiteen i 2013 (KM 10/13), undervurderte problemene med asymmetriske lister. Asymmetriske lister skaper uklarhet og MÅ unngås. Da må man lete etter andre løsninger.

Det er nødvendig med to frister i prosessen, som i høringsnotatet kalles intensjonsfrist og listefrist. At en gruppering melder sin intensjon om å stille liste, kan få andre til å forberede det samme. Dette er ønskelig. Altså er det den endelige listefrist som bestemmer hvordan valget vil bli avviklet. Dersom det likevel ikke blir fremmet noen liste, blir det flertallsvalg og en nominasjonskomité må nedsettes. Dersom det fremmes to eller flere lister, blir det forholdstallsvalg og en nominasjonskomité er ikke nødvendig.

Dersom det ved listefristen bare er fremmet én liste, er det nødvendig å søke å mobilisere en annen liste. Dette kan ikke være en bred nominasjonsliste, da dette igjen vil skape asymmetri. Det må finnes en måte å få fram en liste med en annen profil enn den ene som allerede er fremmet. Valgstyret, eller bispedømmerådet, kan da vurdere om det er mulig å nedsette en listekomité som får i oppdrag å bringe fram en liste med en annen kirkepolitisk profil enn den ene som er innlevert. Dersom dette ikke lykkes, blir det bare den ene listen, og valget gjennomføres som flertallsvalg mellom de kandidatene som står på denne. Prosessen må starte tidlig nok til at det er tid til å gjennomføre hele dette forløpet, om nødvendig. Når kirkedemokratiet vinner erfaring og det blir vanlig å stille lister, blir en slik ekstraløsning neppe aktuell. Men regelverket må ha en åpning for en slik listekomité.

15 høringsinstanser gir også uttrykk for at de går inn for alternativ 3 eller alternativ 4, uten å presisere hvilken av disse de går inn for. *Borg bispedømmeråd* uttaler:

Borg bispedømmeråd ønsker en modell med forholdstallsvalg. Borg bispedømmeråd ønsker en modell som sikrer mot et valg med kun en liste. Borg bispedømmeråd ønsker en løsning som ligger i skjæringspunktet mellom modell 3 eller 4.

Kirkerådet oppfordret høringsinstansene til å komme med innspill til andre alternative ordninger som kunne være aktuelle og som ikke var en del av høringsnotatet. Her har det kommet inn noen ulike variasjoner. Eksempelvis har noen menighetsråd og fellesråd spilt inn følgende, her representert ved *Mjømna sokneråd*:

Tilråding: Alle bør ha same frist til å levere lister. Dei ansvarlege for listene (tillitsvalde for lista) får ein frist etter innlevering til å saman vurdere om det er opning for å samle seg om ei liste, og har fullmakt til å gjere endringar. Om ein ikkje vert samde om felles liste, vil valet gå føre seg med det talet lister som er levert inn, som eit forholdstallsval.

Det er også kommet tilbakemeldinger på et ønske om en variasjon i det tredje alternativet, der det uansett opprettes en nominasjonskomite uavhengig av hvor mange lister som leveres inn.

11 fellesråd har gitt indikasjoner på at de ønsker like frister, uten å spesifisere hvilke(n) ordning som er å foretrekke. Andre har gitt ønske om at det uansett opprettes nominasjonskomite.

2.3 Tilskuddsordning for finansiering av nomineringsgrupper m.m.

Kirkerådet gjennomgikk i høringsnotatet hva slags tilskuddsordning som gjelder for alminnelige valg og for Svenska kyrkan. Deretter foreslo Kirkerådet en 1) tilskuddsordning for nomineringsgrupper delt i en nomineringsfase og en valgfase eller 2) en tilskuddsordning hvor nomineringsgrupper og andre aktører kan søke Kirkerådet eller valgrådet om midler til informasjonstiltak i forbindelse med valget.

	Menighetsråd	Fellesråd	Biskoper og bispedømmeråd	Andre	Totalt
For	148	36	14	4	203
Mot	17	9	2	1	29

Som det fremgår av tabellen ovenfor, er det bred oppslutning om å etablere en tilskuddsordning for nomineringsgrupper både blant menighetsråd, kirkelige fellesråd, biskoper, bispedømmeråd og andre høringsinstanser.

Et mindretall av høringsinstansene, herunder *Presteforeningen*, *Møre biskop* og *Møre bispedømmeråd*, ønsker primært at det ikke etableres tilskuddsordninger knyttet til grupper som stiller listeforslag. *Presteforeningen* uttaler:

Presteforeningen mener det primært påhviler de som organiserer kirkepolitiske grupper å finansiere sin virksomhet, men at opptrykk av lister er en utgift som kan bæres av kirkens valgapparat. I tillegg mener Presteforeningen det bør legges til rette slik at kirkens valgapparat stiller en elektronisk plattform for presentasjon av lister og kandidater ved valget til disposisjon for alle lister på like vilkår.

Presteforeningen vil advare mot en utvikling hvor kirkens utgifter i forbindelse med valg eskalerer, på bekostning av kirkens daglige virksomhet. Det er viktig å avveie omfanget og kostnadene ved valgapparatet, mot hensynet til demokratisk deltakelse og forsvarlig valggjennomføring på den ene siden, men samtidig ta hensyn til at kirkens styringsstruktur har et vesentlig mindre omfang og ansvars- og virksomhetsområde enn den politiske strukturen som danner modell for tankegangen.

Av de som støtter å etablere en tilskuddsordning, fordeler høringsinstansene seg slik:

	Menighetsråd	Fellesråd	Biskoper og bispedømmeråd	Andre	Totalt
Tilskudd i nomineringsfase og valgfase	37	14	6	1	58
Tilskudd etter søknad	33	10	3	0	46
Støtter tilskuddsordning (uspesifisert)	29	12	6	1	48
Annet	12	0	4	3	19

Det er stor variasjon i hva slags form ordningen skal ta og i størrelsen på støtten blant de som støtter forslaget om å etablere en tilskuddsordning. Som det fremgår av tabellen ovenfor er det et lite flertall som går inn for alternativet 1) med tilskudd i nomineringsfase og i valgfase.

Stavanger bispedømmeråd uttaler:

Stavanger bispedømmeråd mener det er hensiktsmessig å stille krav om at nomineringsgrupper registrerer seg i Enhetsregisteret med et ansvarlig styre. Stavanger bispedømmeråd mener det er viktig at det gis tilskudd både til å etablere lister ved valget og til å informere om dem etter de er etablert. En fordel ved en slik ordning er også at den gir et klart skille mellom administrative og politiske aktører i valget. Bispedømmerådet ønsker derfor en ordning med både intensjonsstøtte og listestøtte, slik høringsnotatet skisserer dette.

Nidaros biskop, Nidaros bispedømmeråd og Preses i Bispemøtet uttaler i sin høringsuttalelse:

Å stille selvstendig liste til et kirkevalg er fremdeles en ung ordning i Den norske kirke, og det er ingen etablert tradisjon for dette. Det er derfor avgjørende at en tilskuddsordning stimulerer til at mange vurderer – og etter hvert gjennomfører – det å

stille liste til valget. Slik kan Den norske kirke sikre demokrati, inkludering, økt valgdeltagelse og høy legitimitet.

Det er også viktig at ordningen oppfattes pålitelig, og at det ikke kan oppstå noen mistanke om at retten til støtte blir vurdert politisk.

Nidaros bispedømmeråd, Nidaros biskop og Preses vil anbefale pkt. 1: «Tilskuddsordning for nomineringsgrupper delt i en nomineringsfase og en valgfase», under dette temaet i høringsdokumentet. Dette innebærer en ordning med en intensjonsstøtte og en listestøtte som er *berettiget* for dem som ønsker å stille liste til valget.

Kirkerådets utvalg for ungdomsspørsmål støtter alternativ 1), men mener det bare bør være listestøtte.

Oppegård kirkelig fellesråd uttaler:

Oppegård kirkelige fellesråd gir sin tilslutning til alternativ 1. Det bør være en enkel søknadsprosess. Det bør settes krav om et kirkepolitisk program.

Av de som støtter alternativet «tilskudd etter søknad» er det tre ulike alternativer som gjør seg gjeldende. En sentralisert søknadsprosess der Kirkerådet er ansvarlig for tildeling,⁸ en «regional» søknadsprosess der valgrådet i bispedømmet har ansvaret, samt en løsning der det er mulig å søke til begge instansene.

Borg bispedømmeråd går inn for en ordning i tråd med høringsnotatets alternativ 2:

Borg bispedømmeråd vil anbefale modell 2. Tilskuddsordning hvor nomineringsgrupper og andre aktører kan søke Kirkerådet eller valgrådet om midler til informasjonstiltak i forbindelse med valget

Det samme gjør *Tunsberg biskop* og *Tunsberg bispedømmeråd*, men de presiserer at det kun er Kirkerådet en kan søke:

Vi mener at det kun er de nomineringsgrupper som stiller lister til bispedømmerådsvalget og Kirkemøtet som kan søke. Det bør kun være mulig å søke Kirkerådet om støtte, ikke valgrådene i de enkelte bispedømmer.

Bekkelaget og Ormøy menighetsråd uttaler:

For å fremme demokratiet i Dnk anser vi det tjenlig å ha en form for tilskuddsordning. Vi stiller oss imidlertid spørrende til om dette er nødvendig ved menighetsrådsvalg, slik det åpnes for under alternativ 1 i forslaget til valgeregler, § 6-3.5. (Denne muligheten er det derimot ikke åpnet for under alternativ 2.) Når det gjelder

---

⁸ Det som har vært krevende å kategorisere når menigheter har uttalt at de ønsker at et sentralt nivå skal stå for utdelingen av midler. Det kan tolkes dithen at Kirkerådet selv skal være ansvarlig, mens det kan fra et menighetsperspektiv også forstås som det regionale bispedømmeleddet. Kirkerådet har forsøkt å kategorisere dette på best mulig måte.

bispedømmerådvalg, slutter vi oss til høringsnotatets forslag om å avgrense tilskuddene til å gjelde selve valget, dvs nominasjons- og valgfase, likedan til prinsippet om likebehandling av nomineringsgrupper, dvs uten å gradere støtten etter tidligere valgresultat. Høringsnotatet (og de foreslåtte valgreglene) opererer imidlertid med en oppfatning av nomineringsgrupper som etter vår oppfatning gjør dem for like politiske partier: De skal være registrert i Enhetsregisteret og ha organisasjonsnummer, og de forutsettes å ha varighet over flere valg. Vi kan ikke se at en slik relativt fast organisering behøver å være vilkår for å motta tilskudd, slik det heller ikke er i de foreslåtte bestemmelsene for tilskudd ved menighetsrådvalg. Mye taler for at nomineringsgrupper kan oppstå på mer ad hoc-basis, og vi ser det ikke som ønskelig at tilskuddsordningen presser slike inn i en fastere organisering enn de selv føler grunnlag for. Siden nomineringsgruppene både er siktet inn mot valg i det enkelte bispedømme, og må ha lokal støtte innen dette for å bli godkjent, mener vi videre at de foreslåtte ordningene går for langt i å behandle dem som «fylkeslag» av nasjonale organisasjoner. Et punkt der det nasjonale kommer for sterkt til uttrykk, er forslaget om at Kirkerådet både bør stå for godkjenning/registrering av nomineringsgrupper og for forvaltning av tilskuddsordningen. Her mener vi det er mer naturlig å se bispedømmerådene som godkjennings og forvaltningsorgan. Vi mener i sum at vi bør få en tilskuddsordning ved bispedømmerådvalg som forvaltes av bispedømmerådet og som ellers likner alternativ 2 i høringsnotatet.

Til gruppen av høringsinstanser som er kategorisert som andre, hører blant annet et forslag om en fast sum til hver liste i hvert bispedømme og presiseringer av at det må være likebehandling mellom ulike typer lister. *Eidanger menighetsråd* uttaler:

Generelt mener vi at kirken må være forsiktige med å pådra seg en kostbar og arbeidskrevende (inkl kontroll) støtteordning i en tid hvor innstramminger er nødvendig. Vi anbefaler derfor kun en flat sum i listestøtte når noen fremmer en kandidatliste.

Enkelte høringsinstanser tar også til orde for en annen type tilskuddsordning. *Oslo bispedømmeråd* uttaler:

Oslo bispedømmeråd ønsker at det innføres en tilskuddsordning til den enkelte nominasjonsgruppe. Tilskuddet brukes til informasjon og trykking av valglister, ut fra en vedtatt (minimums)standard. Om listene får valgte medlemmer av bispedømmeråd og Kirkemøte, bør det gis økonomisk støtte gjennom hele valgperioden, basert på antall valgte medlemmer.

Åpen folkekirke uttaler:

Demokratiske ordninger koster, og det vil derfor være viktig med tilskudd i valgåret for å informere om hva listene og kandidatene står for. En sum per liste i hvert bispedømme, supplert med en sentral støtte til grupperinger som stiller liste i mange bispedømmer, er etter vår mening en god ordning. Det vil sikre muligheten til å synliggjøre alternativer og hvorfor velgerne bør stemme på denne listen. Derimot er det viktig å ta med i vurderingene at valggjennomføring kun er grunnlaget for et levende kirkedemokrati. Etter

valget skal jobben gjøres. Koordinering for og av medlemmer av bispedømmeråd, Kirkerådet og Kirkemøtet, supplert med strategisk arbeid for å sikre demokrati og forankring overfor velgerne, har vi i Åpen folkekirke erfart at er enormt arbeidskrevende. I tillegg kommer helt nødvendig politikktutvikling og behov for å skape debatt og meningsbrytning. Det vil derfor være naturlig om sammenslutninger som får valgt inn medlemmer i bispedømmeråd og Kirkemøtet, får en årlig støtte per rådsmedlem. Det vil være en viktig investering av kirkedemokratiet og utviklingen av Den norske kirke. En kan derfor ikke begrense støtten til valgår og valggjennomføringen.

Hamar biskop og *Hamar bispedømmeråd* anbefaler at støtten til nomineringsgrupper bør utredes videre:

Hamar bispedømmeråd og biskop var blant bispedømmene som utbetalte tilskudd til nomineringsgruppe i forbindelse med kirkevalget 2015. Man bør ikke havne i den situasjonen at nomineringsgruppers behov for tilskudd løses gjennom søknad som kan gi inntrykk av at det før eventuelt utbetaling av tilskudd gjøres skjønnsmessige og kirkepolitiske vurderinger av nomineringsgruppens standpunkt.

Hamar bispedømmeråd og biskop mener det bør etableres faste ordninger for støtte til nomineringsgrupper, basert på gitte, forutsigbare kriterier. Hvordan disse ordningene skal se ut, og omfanget av økonomisk støtte, må utredes videre.

Noen høringsinstanser presiserer at «stønaden må være avgrensa til ei listestøtte med eit maksimalt beløp på kr. 75.000 pr liste pr. bispedømme» (*Bore sokneråd*).

Enkelte høringsinstanser understreket at det er viktig at tilskuddsordningen ikke går på bekostning av tilskudd til lokale organer. *Nøtterøy menighetsråd* og *Nøtterøy kirkelige fellesråd* påpeker:

at tilskudd til de lokale menigheter er svært viktig for å synliggjøre kirkevalget. På Nøtterøy ble det lagt ned et stort stykke arbeid i forkant av valget med stands på torget samtidig med de ulike partiene, det ble laget brosjyrer, satt inn annonser, med mer som var med å gjøre folk oppmerksomme på at det også var et kirkevalg. Skal vi ha et demokrati må folk stemme – for å stemme må de kjenne til valget – skal de kjenne til valget må vi være synlige – og synlighet koster penger. Det er derfor viktig at tilskuddsordning til de lokale menigheter opprettholdes.

2.4 Personvalgregler

2.4.1 Personstemmer og strykninger

2.4.1.1 Tilleggsstemmer

Det er bred støtte fra høringsinstansene om at velgerne skal kunne gi tilleggsstemmer til kandidatene. Kirkerådet har ikke registrert at noen av høringsinstansene er imot dette. Blant de som har uttalt seg om antall tilleggsstemmer, er det også bred oppslutning om at dette skal begrenses til tre. Et lite antall høringsinstanser (åtte menighetsråd og kirkelige fellesråd) har gått inn for at det skal være ubegrenset antall tilleggsstemmer eller presisert at det skal følge offentlige valg.

2.4.1.2 Strykninger

	Menighetsråd	Fellesråd	Biskoper og bispedømmeråd	Andre	Totalt
For	27	15	6	3	51
Mot	99	26	11	2	138
Følg kommune	10	5	0	0	15

Det er også et stort flertall av høringsinstansene som gir uttrykk for at de er mot en innføring av strykninger. Det er 99 menighetsråd, 26 kirkelige fellesråd, *Agder og Telemark biskop, Agder og Telemark bispedømmeråd, Borg bispedømmeråd, Møre biskop, Møre bispedømmeråd, Nidaros biskop, Nidaros bispedømmeråd, Preses i Bispemøtet, Tunsberg biskop, Tunsberg bispedømmeråd, Oslo bispedømmeråd, Presteforeningen* og *Knut Lundby*. En del høringsinstanser sier eksplisitt at noe av bakgrunnen for at de går inn for ikke å tillate strykninger, er at det heller ikke er tillatt med strykninger ved alminnelige valg. *Knut Lundby*, som var komitéleder for Kirkemøtets behandling av kirkevalgreglene i 2013 og 2014, har i sin høringsuttalelse pekt på følgende:

Stryking ble ikke tillatt da Kirkemøtet fastsatte valgreglene i 2014, og det foreslås i høringsnotatet heller ikke å åpne for dette nå, blant annet med begrunnelsen at dette ikke er tillatt i kommune- og fylkestingsvalget. Stortinget vedtok imidlertid 16.05.2017 å be regjeringen fremme forslag om å gjeninnføre velgernes mulighet til å stryke listekandidater ved fylkestings- og kommunevalget. Argumentasjonen for og imot stryking framgår av www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2016-2017/inns-201617-306s/. Dersom kirkevalget i størst mulig grad skal følge de offentligevalgene samme valgdag, bør man vurdere spørsmålet om stryking på nytt, forutsatt at en slik lovendring blir vedtatt. Jeg mener imidlertid Kirkemøtets argumenter for ikke å tillate strykninger, fortsatt står seg. Å innføre rett til å stryke, vil også komplisere valgoppgjøret.

27 menighetsråd, 15 kirkelige fellesråd, *Hamar biskop, Hamar bispedømmeråd, Sør-Hålogaland biskop, Sør-Hålogaland bispedømmeråd, Fagforbundet teOLOgene, Kirkerådets utvalg for ungdomsspørsmål* og *Kirkevergen i Oslo* går inn for at det skal være mulig å stryke kandidater. *Bjergvin bispedømmeråd* og *Bjergvin biskop* går inn for det samme, men kun ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet. De peker på at «[strykning] er særleg sårbart i soknerådsvalet der det ikkje er ønskjeleg å «kåra den minst populære kandidaten».» *Kirkevergen i Oslo* uttaler:

For å øke engasjementet og påvirkningsmuligheten bør velgeren kunne påvirke listen(e) i størst mulig grad gjennom kumulering og strykninger. Dette er særlig viktig når det kun er en liste. Det viser seg ofte svært viktig å kunne stryke kandidater for å slippe å stemme på personer man kan mene ikke er egnet.

Fagerborg menighetsråd uttaler:

Ønsker mulighet til å kumulere og stryke innenfor listen. Desto større påvirkning man har innenfor en liste, jo mindre blir behovet for flere lister. Dette gjelder både menighetsråds- og bispedømmerådslister.

Hegra menighetsråd uttaler:

Reglene bør være mest mulig likt som ved kommunevalg. Etter stortingets bestemmelse om innføring av strykninger igjen ved kommunevalg, betyr det også at det bør være mulighet til å stryke kandidater på lista ved kirkevalget.

Hol kirkelig fellesråd uttaler

Det er ikke ønske om å innføre stryking. Men dersom kommunene innfører stryking bør også kirken gjøre det for at reglene skal være mest mulig like.

Blant de høringsinstansene som går inn for å åpne opp for strykninger, er det forholdsvis få som har uttalt seg om antallet tillatte strykninger, mens noen av dem presiserer at det bør være begrenset til tre strykninger.

2.4.2 Personvalgeregler internt på listene

2.4.2.1 Sperregrense

Kirkerådet viste i høringsnotatet til at det ved fylkestingsvalg er krav om at kandidater må ha oppnådd et personlig stemmetall på minst åtte prosent av listens stemmetall for at de skal kåres før rekkefølgen på listen. I høringsnotatet ble det stilt spørsmål ved om det bør innføres en ordning med en sperregrense med krav om åtte prosents personlig stemmetall, en ordning med en sperregrense med krav om fem prosents personlig stemmetall eller videreføre ordningen hvor det ikke er noen sperregrense.

Fordeling av høringsinstansenes tilbakemelding på spørsmål om sperregrense

	Menighetsråd	Fellesråd	Biskoper og bispedømmeråd	Andre	Totalt
For	72	27	5	2	106
5%	32	9	4	2	47
8%	21	8	3	0	32
Annet	4	7	3	0	14
Mot	38	14	8	1	61

72 menighetsråd, 27 kirkelige fellestråd, fem biskoper/bispedømmeråd og to andre høringsinstansar går inn for en ordning med en sperregrense av personlig stemmetall ved opptellingen.

Av disse går 32 menighetsråd, ni kirkelige fellestråd, *Møre bispedømmeråd* og *Stavanger bispedømmeråd* inn for en sperregrense på fem prosent personlig stemmetall. *Nord-Hålogaland biskop*, *Nord-Hålogaland bispedømmeråd*, *Presteforeningen* og *Det teologiske fakultet* støtter en sperregrense på fem prosent personlig stemmetall, dersom det innføres en sperregrense. *Det teologiske fakultet* uttaler:

Føremålet med sperregrense er at det vil vere naudsynt med større oppslutnad blant veljarane for å kunne endre rekkjefølgja enn om ein ikkje hadde slik grense. Dermed vil ein motverke at mindre kumuleringsaksjonar kan få for stor påverknad på valresultatet. Fakultetet meiner på dette grunnlaget at sperregrense med krav om fem prosent personleg røystetal bør vurderast.

21 menighetsråd, åtte kirkelige fellestråd, *Nidaros biskop*, *Nidaros bispedømmeråd* og *Preses i Bispemøtet* går inn for en ordning med sperregrense på åtte prosent personlig stemmetall. *Nidaros biskop*, *Nidaros bispedømmeråd* og *Preses* uttaler:

Mulighet for personvalg flytter makt fra nominasjonskomité til velgere. Det er dermed en styrking av demokratiet, og i tråd med Kirkemøtets ønske om å begrense nominasjonskomitéenes innflytelse. Samtidig bør det være en viss sperregrense, slik at ikke enkeltpersoner eller begrensede grupperinger kan avgjøre valget. Kirkerådet har foreslått en sperregrense på fem eller åtte prosent. Siden fylkestingsvalget har en grense på åtte prosent, og det samme er foreslått for stortingsvalg, er det hensiktsmessig å ha denne grensen også i Kirkevalget.

38 menighetsråd, 14 kirkelige fellestråd, *Hamar biskop*, *Hamar bispedømmeråd*, *Sør-Hålogaland biskop*, *Sør-Hålogaland bispedømmeråd*, *Tunsberg biskop*, *Tunsberg bispedømmeråd*, *Oslo bispedømmeråd* og *Knut Lundby* går imot en ordning med sperregrense. Det samme gjør *Borg bispedømmeråd*, som presiserer at det ikke støtter «krav om sperregrenser på personlige stemmetall dersom det blir stemmetillegg/forhåndskumulering. Dersom det ikke blir stemmetillegg/forhåndskumulering ønsker Borg bispedømmeråd sperregrenser.»

Møre biskop, *Bjergvin biskop* og *Bjergvin bispedømmeråd* mener at spørsmålet om en sperregrense må utredes mer. *Bjergvin bispedømmeråd* uttaler:

Dette er eit framlegg som bør drøftast meir inngående med konkrete døme på kor mange røyster som skal til for å påverka valet frå veljarane si side. Det er elles vanskeleg å vita kor stor konsekvensen er av å setja ei sperregrense på 5, høvesvis 8 prosent. Problemstillinga er også relevant for å styrka sjansen for at nominasjonskomiteen si fordeling av ulike typar kandidatar får gjennomslag dersom det berre blir direkte val. Med indirekte val vil det for Bjergvin sin del vera slik at dei mange sokneråda i grisgrendte strøk gjev meir makt til desse områda. Dersom det ikkje vert opning for indirekte val lenger, kan ei slik sperregrense gje større sjanse for

at ein kandidat frå Sogn og Fjordane som står høgt oppe på lista, blir vald inn, men det føreset at nominasjonskomiteen set slike kandidatar på plass 1 eller 2. Det vil likevel aldri vera sikkert at geografien blir det viktigaste kriteriet for plasseringa på lista. Erfaringa viser at geografi/nærleik er særst viktig for alle partar i eit slikt val. Det handlar nok om mykje om kva kandidatar ein kjenner og kva som skal til for at ein kandidat har tillit.

Dersom det er supplerte kandidatar på lista, vil sperregrense medføra at dei ikkje har særleg sjans til å komma inn i bispedømerådet, for dei supplerte kandidatane vil stå nedst på listene. Dette er eit argument mot sperregrense som ein må ta med i nærare utgreiing av reglane.

Paulus og Sofienberg menighetsråd uttaler:

Det er foreslått to alternative mekanismer i forslaget. Av disse mener vi at en sperregrense på 5, eventuelt 8 prosent, er det mest hensiktsmessige. Dette bør innføres ved både valg til menighetsråd og valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Vi mener at det er spesielt viktig at dette innføres ved menighetsrådsvalg. I mange menigheter er det ikke enkelt å fylle opp kandidatlisten med villige kandidater, og man ender ofte opp med en liste med en del «listefyll» på de nederste plassene. Slik ordningen er i dag, vil ett enkelt kryss eller to kunne snu listen «på hodet», og man ender opp med et menighetsråd med en del representanter som egentlig ikke var så interessert i, eller har tid til, å sitte der. Dette kan være et alvorlig problem for menighetsrådets arbeid.

Erfaringsmessig kommer menighetsrådsvalget ofte i annen rekke for det store flertall av de som stemmer ved kirkevalgene. Det er bispedømmerådsvalget de først og fremst kommer for å bruke stemmeretten sin ved. Valget til menighetsråd, og kandidatene på listen(e) ved dette valget, har mange ikke satt seg inn i. Det blir derfor avgitt en god del stemmer med lite gjennomtenkte personstemmer ved menighetsrådsvalgene. Virkningen av dette kan reduseres ved å innføre sperregrense ved menighetsrådsvalget.

Som et alternativ, foreslår *Voksen menighetsråd* følgende:

For å gi de som leverer uendret liste innflytelse foreslår *Voksen menighetsråd* at velgerne kan gi inntil tre personstemmer og at uendret liste betyr en ekstra stemme til de tre øverste på listen.

Sør-Innherad kirkelige fellesråd uttaler:

Det er i høringsnotatet foreslått ulike alternativer for personstemmer, strykninger, personvalgregler internt på listene og stemmetillegg (forhåndkumulering). Det er vanskelig å se konsekvensene av de ulike alternativene. *Sør-Innherad kirkelige fellesråd* vil derfor peke på behovet for å holde valgordningens å enkel og ubyråkratisk om mulig. Dagens ordning med tre tilleggs- stemmer gir velgerne en

positiv mulighet til å prioritere. Dette bør være tilstrekkelig, og man åpner ikke opp for «strykaksjoner» som lett kan bli negativt ladet.

2.4.2.2 Stemmetillegg

Kirkerådet viste i høringsnotatet til at et visst antall av de øverste kandidatene på listeforslaget kan gis et stemmetillegg ved kommunestyrevalg, jf. valgloven § 6-2. Kandidatene får i så fall et tillegg i sitt personlige stemmetall som tilsvarer 25 prosent av det antall stemmesedler som kommer listen til del ved valget. Kirkerådet ba høringsinstansene om tilbakemelding på om det bør innføres en ordning med stemmetillegg ved de kirkelige valgene.

	Menighetsråd	Fellesråd	Biskoper og bispedømmeråd	Andre	Totalt
For	30	14	5	3	52
Mot	82	23	8	2	115

80 menighetsråd, 23 kirkelige fellelråd, *Bjørgvin biskop, Bjørgvin bispedømmeråd, Møre bispedømmeråd, Nidaros biskop, Nidaros bispedømmeråd, Preses i Bispemøtet, Tunsberg biskop, Tunsberg bispedømmeråd, Utvalg for ungdomsspørsmål og Det teologiske fakultet* går imot stemmetillegg. *Det teologiske fakultet* uttaler:

Vidare vil fakultetet ikkje rå til at ei ordning med røystetillegg blir innført ved dei kyrkjelege vala. Vi tenkjer at det er vesentleg at veljarane får mest mogleg innverknad gjennom valet.

Nidaros biskop, Nidaros bispedømmeråd og Preses i Bispemøtet anbefaler «Ikke [å] innføre stemmetillegg, av samme grunn som ovenfor; ambisjonen om å flytte innflytelse fra nominasjonskomité til velgerne». *Møre bispedømmeråd* «anbefaler å ikke innføre en ordning med stemmetillegg, fordi det vil gi uforholdsmessig mye innflytelse til en nomineringsgruppe på bekostning av velgerne».

30 menighetsråd, 14 kirkelige fellelråd, *Borg bispedømmeråd, Hamar biskop, Hamar bispedømmeråd, Sør-Hålogaland bispedømmeråd, Oslo bispedømmeråd, Presteforeningen, Åpen folkekirke og Knut Lundby*. Høringsinstansene som går inn for dette, deler seg mellom de som ønsker at det skal være mulig å gi stemmetillegg til én toppkandidat, to toppkandidater eller tre toppkandidater.

Oslo bispedømmeråd, Hamar biskop, Hamar bispedømmeråd går inn for at det er mulig å gi én kandidat stemmetillegg.

Sør-Hålogaland bispedømmeråd mener det bør være mulighet til å gi stemmetillegg til inntil to kandidater på listen, og uttaler:

Dette kan både være med å sikre geografisk og kjønnsmessig balanse og det vil være med å peke på hvem som er leder og nestleder kandidater på listene.

SHBDR og Sør Hålogaland biskop mener at reglene om stryking, kumulering og stemmetillegg må være likt for både MR og BDR/KM valg.

Knut Lundby uttaler:

Lister som fremmes av grupperinger i kirken bør få mulighet til å sikre én eller to toppkandidater ved stemmetillegg (forhåndskumulering). Siden det bare skal velges sju leke medlemmer, er det urimelig å gi stemmetillegg til flere enn maksimalt to.

Åpen folkekirke uttaler:

Åpen folkekirke mener det bør være mulig for en liste å sikre sine fremste kandidater med et stemmetillegg, men maksimalt tre kandidater.

Presteforeningen tar ikke stilling til antallet stemmetillegg, men uttaler:

Presteforeningen går inn for at det innføres mulighet for stemmetillegg ved forholdstallsvalg. Når ulike grupperinger fremmer sine listeforslag og har samlet seg om å prioritere bestemte kandidater, vil likevel velgerne ha store muligheter til å påvirke valget gjennom å velge en annen gruppering, ikke bare gjennom endringer på vedkommende liste.

Presteforeningen mener mulighet for stemmetillegg ikke bør innføres ved flertallsvalg.

2.5 Valgkretser og stemmekretser

2.5.1 Valgkretser

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet ingen endringer i valgreglene på dette punkt. Det er kommet få tilbakemeldinger fra høringsinstansene på dette punktet. Tilbakemeldingene gir støtte til å videreføre dagens ordning.

Tunsberg biskop og Tunsberg bispedømmeråd uttalte:

Tunsberg bispedømmeråd mener at opprettelsen av valgkretser innad i et sokn vil kunne ha stor betydning i forhold til økt oppslutning om menighetsrådsvalget. I den forbindelse kan det være hensiktsmessig å gjennomgå soknstrukturen med tanke på mulige sammenslåinger av mindre sokn til større og mer hensiktsmessige enheter.

Tunsberg bispedømmeråd mener at i forhold til bispedømmerådsvalg er oppdeling i valgkretser en uaktuell problemstilling.

Hamarøy menighetsråd viser samtidig til at det er et felles menighetsråd for Hamarøy sokn og Sagfjord sokn. Hvis soknene skulle slås endelig sammen, peker de på at det minste soknet antageligvis ikke ville bli representert i rådet. *Hamarøy menighetsråd* ønsker

«at det kan bli anledning til at menighetsrådene selv kan bestemme hvordan de vil organisere seg innenfor en kommune. Hvis vi har 4 sokn, og har valg i hvert sokn, så hadde det vært veldig bra hvis det kunne velges eks 3 fra hvert sokn til et felles menighets og fellesråd.»

Sør-Hålogaland biskop og Sør-Hålogaland bispedømmeråd uttaler:

Om menighetsrådsvalg mener SHBDR og biskopen at det må vurderes ordninger ved valget som kan sikre representasjon fra de forskjellige tidligere menigheter der hvor det har vært sammenslåinger av flere menigheter til et menighetsråd. Det henvises her til høringsuttalelse sendt inn av Hamarøy menighetsråd.

2.5.2 Stemmegivning begrenset til eget sokn på valgdagen

Kirkerådet viste i høringsnotatet til at kirkelig stemmerett utøves i det soknet en er registrert bosatt i. Personer som midlertidig oppholder seg i et annet sokn enn der de er registrert bosatt, kan stemme ved valget i bostedssoknet ved å avgi forhåndsstemme i det soknet de midlertidig oppholder seg i, før 1. september. Kirkerådet ba om høringsinstansenes innspill til om det bør være adgang til å stemme i alle sokn i hele kommunen på valgdagen.

	Menighetsråd	Fellesråd	Biskoper og bispedømmeråd	Andre	Totalt
Mulig å stemme i hele kommunen	41	20	5	3	69
Begrenset til eget sokn	70	18	5	1	94
Annet	1	1	3	0	5

Flertallet av høringsinstansene, 70 menighetsråd, 20 kirkelige fellesråd, *Nidaros bispedømmeråd, Nidaros biskop, Preses i Bispemøtet, Tunsberg biskop, Tunsberg bispedømmeråd* og *Utvalg for ungdomsspørsmål* mener at muligheten til å avgi stemme bør begrenses til eget sokn på valgdagen. *Tromsø kirkelige fellesråd* uttaler:

Vi mener det er både praktisk og prinsipielt feil å tillate alle sogns stemmesedler i alle lokaler. Dette betyr svært mye merarbeid i flere av våre sogn med spredt bosetning der stemmesteder allerede er plassert ut på flere øyer og med stor avstand mellom hvert sted. Vi oppfatter dette også som et miljømessig problem. Dette unngås hvis stemmesedler legges i det sogn de hører hjemme. Stemmested er også for kommune- og fylkesvalget bestemt ut fra bosted.

41 menighetsråd, 18 kirkelige fellesråd, *Nord-Hålogaland biskop, Nord-Hålogaland bispedømmeråd, Borg bispedømmeråd, Bjørgvin bispedømmeråd, Bjørgvin biskop, Det*

teologiske fakultet, KA og Åpen folkekirke går inn for at det skal være mulig å avgi stemme i hele fellesrådsområdet.⁹ I tillegg uttaler *Oslo bispedømmeråd* at:

Det er positivt at det åpnes opp for at velgeren kan gi sin stemme til soknet innenfor fellesrådsområdet (kommunen). Kirkerådet mener at det kan være vanskelig å gjennomføre i de store byene på grunn av størrelsen og antall fremmede stemmer i valglokalene. Oslo bispedømmeråd foreslår derfor at det i de store byene åpnes opp for at det kan være mulig å avgi sin stemme til sitt sokn i det prostiet soknet hører til under. I mange tilfeller vil det kunne ivareta velgerens behov for å avgi stemme til kirkevalget der de er. De fremmede stemmene legges i stemmekonvolutter og legges i egnet beholder.

Borg bispedømmeråd uttaler:

Borg bispedømmeråd vil anbefale at medlemmene kan avgi stemme i bispedømmerådvalg utenfor eget sokn. I menighetsrådsvalget bør reglene utformes slik at soknene og fellesrådene der dette har vært et problem (ofte bysokn) selv kan bestemme om de vil la personer stemme utenfor eget sokn.

En del av de som går inn for at det skal være mulig å avgi stemme i hele fellesrådsområdet på valgdagen, argumenterer med at det er mange velgere som forventer å kunne stemme ved kirkevalget hvor som helst i kommunen. *Bergen kirkelige fellesråd* uttaler for eksempel at det «mener det bør være mulig å avgi stemme i alle sokn i samme fellesrådsområde på valgdagen. Tilbakemeldinger fra tidligere kirkevalg viser at dette forventes av mange stemmegivere». *Bjørgvin biskop* uttaler tilsvarende at:

Det var mange veljarar, særleg i Bergen, som ønskte å røysta ved kyrkjevalet, men som vart skuffa då dei oppdaga at dei ikkje kunne røysta kor som helst i kommunen. Det skulle vera nokså enkelt å ta imot røyster for alle sokn i alle vallokala og så formidla desse framandrøystene til ein sentral i løpet av kvelden valdagen der dei igjen vert sendt ut til dei respektive sokna for oppteljing. Ulempa vil vera at ein ikkje kan forventa at oppteljinga er ferdig før tidlegast om kvelden dagen etter valet. I dette tilfellet vil veljarane sine behov få tydeleg prioritet over valadministrasjonen. I geografisk store kommunar, som det blir fleire av når kommunar no blir slått saman, kan dette bli ei upraktisk ordning, så dette er noko ein med fordel kan greia ut litt nærare.

Elektroniske val ville gjera dette enklare.

Bjørgvin biskop ønskjer at ein skal utgreia nærare korleis det på ein enkel måte kan bli mogeleg å røysta i heile kommunen på valdagen.

Åpen folkekirke peker i sin høringsuttalelse på at «[m]ange, spesielt i Oslo og andre større byer, vet ikke i hvilken valgkrets de tilhører.»

---

⁹ Denne kategorien inkluderer de høringsinstanser som mener at det bør være valgfritt eller opp til fellesrådet eller valgstyret.

Dovre kyrkjelege råd og Lom kyrkjelege råd mener det i utgangspunktet bør være mulig å avgi stemme i hele fellesrådsområdet, men uttaler at «der det p.g.a. store avstandar eller mange sokn, er vanskeleg å gjennomføre dette, kan det søkjast dispensasjon frå denne regelen.»

De høringsinstansene som har blitt karakterisert som «annet», ønsker primært at det skal valgfritt om det skal være mulig å stemme i hele fellesområdet eller ikke. *Averøy kirkelige fellesråd* uttaler:

Averøy kirkelige fellesråd støtter 100 % § 9-2, (2) i forslaget til ny valglov, om at man på valgdagen kan stemme i valgfritt sokn så lenge det er innenfor fellesrådsområdet. Vi gav selv innspill på dette etter valget i 2015, og ser dette forslaget er formulert akkurat slik det bør, ved at fellesrådet og valgstyrene kan avtale hva som skal gjelde lokalt. Dette gir god fleksibilitet, ikke minst for en del velgere slipper å forholde seg til å to valglokaler for å få avgitt stemme ved kirkevalget. Glimrende!

Møre biskop og Møre bispedømmeråd ønsker en nærmere utredning «om hvordan det på en enkel måte kan bli mulig å avgi stemme i hele kommunen på valgdagen».

Del 3: Innledning til reglene, stemmerett, valgbarhet, valgorganer m.m.

3.1 Reglens formål, virkeområde og organenes sammensetning

3.1.1 Reglens formål og virkeområde

Kirkerådet foreslo at det skulle fastsettes et nærmere formål og virkeområde for reglene. Det var ikke mange av høringsinstansene som uttalte seg om disse, men de som gjorde det ga sin tilslutning til forslaget.

3.1.2 Organenes sammensetning

Kirkeloven § 23 slår fast bispedømmerådets sammensetning, men overlater til Kirkemøtet å fastsette nærmere regler om antallet varamedlemmer til bispedømmerådet. Det er derfor nødvendig å fastsette i reglene hvor mange varamedlemmer som skal velges til hver kategori. Kirkeloven § 24 slår fast at Kirkemøtet er sammensatt av bispedømmerådene og ett medlem valgt etter nærmere regler fastsatt av Kirkemøtet. I praksis er det siste medlemmet lederen av Samisk kirkeråd, men det er nødvendig å fastsette dette i reglene. I lys av dette foreslo Kirkerådet i høringsnotatet det å fastsette en paragraf om bispedømmerådets sammensetning og en paragraf om Kirkemøtets sammensetning. I tillegg foreslo Kirkerådet å gjengi reglene om menighetsrådets sammensetning i en egen paragraf, for at alle organene det gjennomføres valg til skal være beskrevet i det innledende kapittelet.

Det var få høringsinstanser som hadde innvendinger til forslaget. Noen høringsinstanser pekte imidlertid på at bestemmelsene om organenes sammensetning fremgår av kirkeloven, slik at det fremstår som unødvendig å ha bestemmelser om dette i det underliggende regelverket.

Kirkerådet skal her igjen presisere at det er nødvendig å fastsette bestemmelser om bispedømmerådene varamedlemmer og om hvem som er det medlemmet som etter nærmere regler velges av Kirkemøtet.

Dovre kyrkjelege råd uttaler:

Dagens sammensetning av menighetsråd og bispedømmeråd er ulik m.t.p. ansattes representanter. Dette bør Kirkerådet arbeide videre med.

Sokndal menighetsråd uttaler «Med tanke på alle de kirkelige ansatte bør det vurderes å øke representasjonen fra én til to leke kirkelig tilsatte i bispedømmerådene».

Enkelte menighetsråd, blant annet *Hamarøy menighetsråd*, gir også uttrykk for at de mener antall varamedlemmer til menighetsråd bør reduseres fra dagens krav om fem.

3.2 Stemmerett og manntall

3.2.1 Stemmerett

3.2.1.1 Stemmerett ved valg av menighetsråd

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet å fastsette en bestemmelse vedrørende stemmerett ved valg av menighetsråd som viderefører gjeldende rett, men med noen presiseringer. I bestemmelsen var det også en referanse i § 2-1 annet ledd til kirkeloven § 4 annet ledd, samt en presisering av at velgeren må være innført i manntallet i soknet på valgdagen for å utøve stemmeretten.

Det er få høringsinstanser som hadde innvendinger til bestemmelsene om stemmerett ved valg av menighetsråd. Noen høringsinstanser foreslo noen presiseringer. *Borg bispedømmeråd* uttalte til § 2-1 annet ledd at:

Borg bispedømmeråd anbefaler at man vurderer å flytte avgjørelsesmyndighet om stemmerett i annet sokn til lavere nivå enn biskopen.

Foldnes sokneråd mener at «det bør gjerast enklare å overføra medlemskapet frå soknet ein bur i til kyrkjelyden ein er aktiv i».

Strinda menighetsråd mener at «stemmerettsalder og valgbarhetsalder bør følge annen myndighetsalder, dvs. 18 år».

Møre biskop uttalte:

Møre biskop mener det bør åpnes opp for å dokumentere oppfylling av vilkårene for stemmerett gjennom annen måte enn å være innført i manntallet i soknet på valgdagen. Ved flytting eller endring i medlemskap tett opp mot valg kan dette være krevende både for manntallsfører og velger å sikre korrekt manntall.

Dette gjelder både stemmerett ved valg av menighetsråd og stemmerett ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet, se nedenfor.

3.2.1.2 Stemmerett ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet en ny bestemmelse vedrørende stemmerett ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet med noen presiseringer. Det var få høringsinstanser som hadde innvendinger til bestemmelsen vedrørende stemmerett ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet, se likevel kommentaren fra *Møre biskop* ovenfor.

3.2.1.3 Stemmerett ved valg av prest til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet å fastsette en ny bestemmelse vedrørende stemmerett ved valg av prest til bispedømmeråd og Kirkemøtet som i hovedsak viderefører dagens bestemmelse, men med noen presiseringer. Dette inkluderer blant annet at begrepet «offentlig kirkelig stilling» erstattes med «ordnet kirkelig stilling».

Det er få høringsinstanser som hadde innvendinger til bestemmelsene om stemmerett ved valg av prest. En del høringsinstanser foreslo imidlertid noen presiseringer eller endringer. *Nord-Hålogaland biskop* uttaler:

En fast ordnet kirkelig prestestilling er klargjørende for hva slags stilling dette er og at «det inngår i stillingens oppgaver å forrette gudstjenester og kirkelige handlinger».

Dette innebærer at teologiske rådgivere som er ordinerte prester ved bl.a. bispedømmerådskontorene som ikke har som oppgave å forrette gudstjenester og kirkelige handlinger tar del i valget av lek kirkelig tilsatt representant.

Nord-Hålogaland biskop støtter formuleringen «tilsatt i en fast ordnet kirkelig prestestilling».

Det er behov for nærmere presisering av hva det innebærer å være «vikarprest» sett i forhold til hvilket valg vedkommende deltar i. Her vil lengden på vikariatet ha betydning. Dette sees i sammenheng med frist for innføring i manntallet for prester.

Tunsberg bispedømmeråd uttaler:

Tunsberg bispedømmeråd vil stille spørsmålstegn ved om det her er mulig å få inn at ordinerte prester som tjenestegjør i Den norske kirke **uansett stilling** har stemmerett ved prestenes representasjon i bispedømmerådet. Det kan være en løsning som gjør at en slipper diskusjon om f.eks. prester som har stilling som fagsjef, personalsjef eller rådgiver på bispedømmekontorene.

Stavanger bispedømmeråd uttaler:

Stavanger bispedømmeråd mener stemmeretten ved valg av prest til bispedømmerådet bør begrenses til prester tilsatt i Den norske kirkes ulike organer og til sykehus- og

institusjonsprester tilsatt i stat, fylkeskommune eller kommune. I tillegg bør det vurderes om feltprester bør stemme på presterepresentanten i Oslo bispedømmeråd. Bispedømmerådets og Kirkemøtets myndighetsområde er det som skjer i Den norske kirke, mens private organisasjoner har egne styringsorganer.

Bispedømmerådet vil derfor foreslå at dagens ordning videreføres, ved at det er prester som er ansatt i prestestilling i Den norske kirke, av Kirkerådet, bispedømmerådet, Kirkelig fellesråd eller menighetsråd, eller eventuelt av organisasjoner under disse, som har stemmerett på valg av prest til bispedømmerådet. I tillegg bør som i dag sykehusprester og institusjonsprester tilsatt i stat, fylkeskommune eller kommune ha stemmerett. Disse har en tydelig kirkelig forankring gjennom biskopens tilsyn. I tillegg mener rådet det bør vurderes om feltprestene skal stemme i bispedømmet der de har arbeidsstedet sitt eller der de har sin organisatoriske forankring, i feltprestekorpset, under tilsyn av Oslo biskop.

Møre biskop og Møre bispedømmeråd uttaler:

Møre bispedømmeråd foreslår overskrift og tekst endret til «Stemmerett ved valg av prest til bispedømmeråd og Kirkemøtet». Begrepet «representant» kan virke forvirrende/sammenblandende i forhold til den rollen den valgte presten faktisk har i bispedømmerådet /Kirkemøtet. Andre situasjoner der dette begrepet blir brukt er f.eks. tillitsvalgtordning og vernetjeneste. Vi viser for øvrig til dirigentskapets presisering knyttet til benevnelsen «delegat» under Kirkemøtet 2016.

Møre bispedømmeråd støtter formuleringen «tilsatt i en fast ordnet kirkelig prestestilling». En fast ordnet kirkelig prestestilling er klargjørende for hva slags stilling dette er og at «det inngår i stillingens oppgaver å forrette gudstjenester og kirkelige handlinger» (høringsnotat s. 36). Dette innebærer at teologiske rådgivere som er ordinerte prester ved bl.a. bispedømmekontorene som ikke har som oppgave å forrette gudstjenester og kirkelige handlinger tar del i valget av lek kirkelig tilsatt.

Det framgår av forslaget for stemmerett at vedkommende har minst 15 timer pr uke. Møre bispedømmeråd mener det her bør stå «minst 40% stilling» siden dette er betegnelse som normalt blir brukt ved tilsetninger. Nye arbeidstidsbestemmelser og større grad av fleksibilitet i utøvelse av arbeidstid underbygger dette.

Vi ser behov for nærmere presisering av hva det innebærer å være «vikarprest» sett i forhold til hvilket valg vedkommende deltar i. Her vil lengden på vikariatet ha betydning. Dette sees i sammenheng med frist for innføring i manntallet for prester.

Ringerike kirkelige fellesråd og Norderhov og Ask menighetsråd går inn for at bestemmelsen om at vedkommende må ha en stilling på minst 15 timer i uken skal utgå.

Noen høringsinstanser presiserer at det «kun prester som er i aktiv prestetjeneste kan stemme på valg av prest til Bispedømmerådet» (*Vennesla kirkelige fellesråd*).

Oslo bispedømmeråd uttaler:

Oslo bispedømmeråd ønsker at presters stemmerett følger ansettelse i ordnet kirkelig prestedtjeneste, som beskrevet i saksfremlegget. Dagens ordning opprettholdes for feltprestene ved at de avgir stemme i det bispedømmet de tjenestegjør.

I forbindelse med Kirkerådets høring om ordning for utpeking av biskoper våren 2017 gikk sykehusprestene ved Lovisenberg Diakonale Sykehus og Diakonhjemmet Sykehus i sin høringsuttalelse inn for at «sykehusprester ved diakonale sykehus inkluderes som stemmeberettigede ved bispevalg.» Ettersom bestemmelsene om stemmerett ved bispevalg er samordnet med og må ses i sammenheng med reglene for stemmerett ved valg av prest til bispedømmerådet og Kirkemøtet, bør dette innspillet også vurderes i forbindelse med gjennomgangen av stemmerettsreglene for valg av prest.

3.2.1.4 Stemmerett ved valg av lek kirkelig tilsatt til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet en ny bestemmelse vedrørende stemmerett ved valg av lek kirkelig tilsatt til bispedømmeråd og Kirkemøtet, med noen presiseringer fra dagens gjeldende bestemmelse.

Det er få høringsinstanser som hadde innvendinger til bestemmelsene stemmerett ved valg av lek kirkelig tilsatt. Noen høringsinstanser foreslo noen presiseringer eller endringer.

Ringerike kirkelige fellesråd og Norderhov og Ask menighetsråd går inn for at bestemmelsen om at vedkommende må ha en stilling på minst 15 timer i uken skal utgå.

Austevoll sokneråd, Brekke sokneråd, Gulen sokneråd, Mjømna sokneråd, Gulen kyrkjelege fellesråd og Sokndal og Leikanger kyrkjelege fellesråd tar til orde for at grense for stemmerett og valgbarhet på 15 timer i uken endres til en 20 prosents stilling. *Gulen sokneråd* uttaler:

Vi har mange tilsette i kyrkja i små stillingar, og desse bør kunne vere valgbare som leke tilsette (...). Vi ber om at ein vurderer eit krav om 20% tilsetning (i staden for 15 timar) for å kunne stå i manntal for leke tilsette og dermed også kunne veljast som lek tilsett.

Møre biskop uttaler:

Møre biskop foreslår overskrift og tekst endret til «Stemmerett ved valg av lek kirkelig tilsatt til bispedømmeråd og Kirkemøtet». Som vist til i kommentar §2-3 kan begrepet «representant» virke forvirrende/sammenblandende i forhold til den rollen den valgte lek ansatt faktisk har i bispedømmerådet /Kirkemøtet.

Møre biskop foreslår også endret «timetall» til «prosent stilling»

I valgreglene tas det til orde for at vedkommende for å ha stemmerett må være tilsatt i en stilling på minst 15 timer i uken. Vi mener det her bør stå «**minst 40% stilling**» da det er mer i tråd med gjeldende praksis ved ansettelser. 40% stilling er mer presist i forhold til om den ukentlige arbeidstidene regnes ut fra 35,5 time eller 37,5 time. Dette får også betydning for §§3-2, 3-3, 3-4.

Nord-Hålogaland bispedømmeråd uttaler:

I valgreglene tas det til orde for at vedkommende for å ha stemmerett må være tilsatt i en stilling på minst 15 timer i uken. NHBDR mener det her bør stå «**minst 40% stilling**» da det er mer i tråd med gjeldende praksis ved ansettelser. 40% stilling er mer presist i forhold til om den ukentlige arbeidstiden regnes ut fra 35,5 time eller 37,5 time. Dette får også betydning for §§3-2, 3-3, 3-4.

Biri menighetsråd uttalte:

Biri menighetsråd er av den oppfatning at denne ordningen **ikke** bør videreføres. Man synes det er uheldig at ansatte skal ha «sine» representanter i disse organ – dette hører hjemme på fellesrådsnivå. De kirkelig tilsatte får anledning til å stemme ved valget på leke medlemmer som øvrige leke kirkemedlemmer.

3.2.2 Manntall

3.2.2.1 Skjæringsdato

På bakgrunn av erfaringer fra tidligere kirkevalg, foreslo Kirkerådet å innføre en ordning med skjæringsdato 30. juni i valgåret for kirkevalgene, tilsvarende som ved alminnelige valg.

Kirkerådets forslag om å innføre en ordning med skjæringsdato fikk bred støtte fra høringsinstansene. Ett menighetsråd gikk inn for at skjæringsdatoen settes til 1. september i stedet. Det vil eventuelt medføre at det ikke blir tid til å sende ut eventuelle valgkort til velgerne.

3.2.2.2 Medlemskapsstatus

Foreløpig manntall vil i tillegg til å ta utgangspunkt i bosted per 30. juni, også basere seg på alle innbyggernes registrerte medlemskapsstatus per 30. juni. For å unngå usikkerhet knyttet til manntall, pekte Kirkerådet i høringsnotatet på at det er tilrådelig å sette en siste frist for når man må ha status som medlem for å få utøve stemmeretten. Dersom man velger å legge til grunn bostedsdato per 30. juni i valgåret i det endelige manntallet, ville det forenklet prosessen om man også kunne legge til grunn medlemskapsstatus per 30. juni. 30. juni i valgåret er imidlertid en veldig tidlig frist for å være registrert som medlem. I stedet foreslo Kirkerådet å sette fristen til 1. september i valgåret.

Flertallet av høringsinstansene som kommenterte forslaget ga sin tilslutning til å fastsette en frist for medlemskapsdato for å stemme til den 1. september i valgåret. 13 høringsinstanser gikk inn for at fristen settes til 30. juni. *Halden kirkelige fellesråd* «anbefaler ikke at dato for endring av manntaloppføringen flyttes til 1. september i valgåret». *Oslo bispedømmeråd* uttaler: «OBDR ønsker at medlemskapsstatusen settes til selve valgdagen, gitt at velgeren kan framvise dokumentasjon for at innmeldingen har funnet sted.».

3.2.2.3 Særlig om manntall for prester og lek kirkelig tilsatte

Kirkerådet anbefalte i høringsnotatet å innføre egne bestemmelser for manntall for valg av prester og for valg av leke kirkelig tilsatte. De fleste som uttalte seg til dette spørsmålet, om lag 30 menighetsråd, 14 kirkelige fellestråd, *Agder og Telemark biskop*, *Agder og Telemark bispedømmeråd*, *Borg bispedømmeråd*, *Møre biskop*, *Møre bispedømmeråd*, *Nord-Hålogaland biskop*, *Nord-Hålogaland bispedømmeråd*, *Oslo bispedømmeråd*, *Tunsberg biskop* og *Tunsberg bispedømmeråd*, ga sin støtte til forslaget.

Agder og Telemark biskop og *Agder og Telemark bispedømmeråd* uttaler:

Manntall for leke kirketilsatte – hvem skal eventuelt ha ansvar for det? Et slikt manntall bør utarbeides slik at valgoppslutningen kan måles, og slik at man sikrer at alle som stemmer har stemmerett.

Konklusjon: Ansvarer bør ligge på arbeidsgiveren (kirkeverge, bispedømmekontor og kirkeråd). Arbeidsgiveren har også best oversikt over de tilsatte og kan sikre at manntallet blir mest mulig korrekt.

Borg bispedømmeråd uttaler at «Det vil være naturlig at det er Kirkerådet som tar ut listene fra registrene, og at dette gjøres på samme måte for alle bispedømmene».

Seks menighetsråd og ett kirkelig fellestråd gir uttrykk for at de er imot Kirkerådets forslag. *Eid kyrkjelege fellestråd*, *Eid sokneråd*, *Stårheim sokneråd* og *Kjølsdalen sokneråd* uttalte i sin fellesuttalelse:

Vi meiner at å pålegge bispedømmeråda å utarbeide eige manntal for prestar og leke kyrkjeleg tilsette er unødvendig bruk av tid og ressursar. Desse opplysningane kan enkelt registrerast i det vanlege manntalet.

Åtte menighetsråd ga uttrykk for at de var usikre på om det var nødvendig eller at det ikke var nødvendig med et eget manntall for prester og leke kirkelig tilsatte, men en del av disse pekte samtidig på at «manntallet må vere oppdatert med kven som har tenesteforhold i Dnk». *Biri sokneråd* uttaler:

hvis ordningen om at leke kirkelig tilsatte skal velge egne representanter videreføres, bør eget manntall for kirkelig tilsatte vurderes. Det beste vil nok likevel være at det kun foreligger et manntall og en at kirkelig tilsatte har en «anmerkning» i forhold til valg på BDR/KN som før, men at dette må kvalitetssikres bedre enn ved tidligere valg.

Bokn kyrkjelege fellestråd gir uttrykk for at «Bispedømmeråda bør kunne vedta eigne bestemmelser for manntal for val av prester og for val av leke kyrkjeleg tilsette.»

3.3 Valgbarhet.

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet noen endringer i valgreglene knyttet til valgbarhet, samt at bestemmelsene samles på samme sted. *Tunsberg bispedømmeråd* uttalte:

Tunsberg bispedømmeråd mener det er et godt forslag å samle bestemmelsene om valgbarhet **og stemmerett** i ett felles kapittel. Det blir da lettere å se sammenhengen.

3.3.1 Valgbarhet – menighetsrådet

Når det gjelder valgbarhet og plikt til å ta imot valg ved valg til medlemmer til menighetsråd, foreslås det å videreføre henvisningen til kirkeloven § 6 tredje ledd. I dag er dette regulert i kirkeloven, og dette kan derfor ikke endres av Kirkemøtet i rammen av denne saken.

Valgbarheten er nært knyttet til stemmeretten. Høringsinstansenes tilbakemeldinger er derfor i hovedsak gjengitt i avsnitt 3.2.1.1. Enkelte høringsinstanser har tatt opp at de mener det er uheldig at valgbare personer som ikke har sagt seg villig til å ta imot valg kan velges med kun én stemme, dersom listen ikke har nok kandidater.

Øye sokneråd, Vang sokneråd, Heensåsen sokneråd, Høre sokneråd og Kirkelig fellesråd i Vang ønsker at 15-åringer skal kunne stå på lista og dermed være valgbare.

3.3.2 Valgbarhet – leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet at bestemmelsen om valgbarhet for leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet, blir bygd på valglovens bestemmelser om valgbarhet i valgloven § 3-1. Bestemmelsen om valgbarhet henger nært sammen med stemmeretten. Høringsinstansenes tilbakemeldinger knyttet til dette er derfor gjengitt i avsnitt 3.2.1.2.

3.3.3 Valgbarhet – prestenes representant til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet nye bestemmelser om valgbarhet ved valg av lek kirkelig tilsattes representant til bispedømmeråd og Kirkemøtet som i hovedsak viderefører gjeldende bestemmelser, med noen presiseringer. Bestemmelsen om valgbarhet henger nært sammen med stemmeretten. Høringsinstansenes tilbakemeldinger er derfor i hovedsak gjengitt i avsnitt 3.2.1.3. *Agder og Telemark biskop og Agder og Telemark bispedømmeråd* uttaler i tillegg:

Ordinerte presters valgbarhet som leke medlemmer: Etter dagens regler kan ordinerte prester være leke kandidater til bispedømmerådet, samt stemme på lek kandidat, dersom de ikke praktiserer som prest i fast stilling. Det bør vurderes om disse prestene i stedet bør være valgbare og ha stemmerett som geistlige kandidater til bispedømmerådet.

3.3.4 Valgbarhet – lek kirkelige tilsatte

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet nye bestemmelser om valgbarhet ved valg av lek kirkelig tilsattes representant til bispedømmeråd og Kirkemøtet som i hovedsak viderefører gjeldende bestemmelser, med noen presiseringer.

Bestemmelsen om valgbarhet henger nært sammen med stemmeretten. Høringsinstansenes tilbakemeldinger er derfor i hovedsak gjengitt i avsnitt 3.2.1.4. *Agder og Telemark biskop og Agder og Telemark bispedømmeråd* uttaler i tillegg:

Tilsattes valgbarhet: (Forslag til regler §§ 3.1-3.4)

Etter dagens regler for kirkevalg har alle tilsatte stemmerett ved kirkevalget. I valg av bispedømmeråd og kirkemøte er alle tilsatte imidlertid ikke generelt valgbare, med unntak av at det skal velges én lek tilsatt som medlem av bispedømmerådet, og én prest som medlem. Når det gjelder menighetsråd, er det ingen begrensning på hvor mange tilsatte som kan velges inn i rådet.

Det kan stilles spørsmål ved om dette er en konsistent ordning. Dersom begrunnelsen for at tilsatte generelt ikke er valgbare, er fare for inhabilitet, burde det kanskje ikke vært noen kirkelige tilsatte verken i bispedømmeråd eller menighetsråd.

Det er imidlertid argumenter for at prestedtjenesten skal være representert i rådene. Det sikrer kompetanse i kirkens kjernesaker, nemlig det teologiske, samtidig som luthersk teologi peker på prestedtjenesten som et særskilt embete med forvaltning av ord og sakrament. Prestedtjenesten er dessuten en egen instans i kirken. Men er det nødvendig at bispedømmerådet har en prest som medlem i tillegg til biskopen?

Vi tar opp denne problemstillingen, uten å konkludere. Bakgrunnen er at dagens ordning noen steder skaper utfordringer i forhold til inhabilitet og ubalanse i representasjon av ulike grupper.

3.3.5 Valgbarhet – døvemenighetenes representant

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet en tilsvarende bestemmelse om valgbarhet ved valg av døvemenighetenes representant. Kirkerådet har ikke registrert noen innvendinger mot forslaget.

3.3.6 Rett til å kreve fritak fra valg

I samme kapittel foreslås det også å tydeliggjøre reglene om retten til å kreve fritak fra valg i henhold til kirkeloven § 6 fjerde ledd. Bestemmelsen bygger på tilsvarende bestemmelse i valgloven § 3-2.

§ 3-7. Rett til å kreve fritak fra valg

- (1) Rett til å kreve seg fritatt for valg til menighetsråd har
  - a. den som har fylt 65 år før valgperioden tar til,
  - b. den som har gjort tjeneste som medlem av menighetsrådet de siste fire år, og
  - c. den som påberoper seg hindring som menighetsrådet godkjenner.
- (2) Rett til å kreve seg fritatt for valg til bispedømmeråd har:
  - a. den som søker om fritak innen den frist valgrådet setter, jf. tredje ledd,
  - b. den som sender skriftlig melding om at valget ikke mottas innen tre dager etter mottatt melding om valget fra valgrådet i bispedømmet, jf. fjerde ledd.
- (3) Kandidater som er satt opp på listeforslag må søke om fritak innen den frist valgstyret eller valgrådet setter, ellers tapes retten til å strykes av listeforslaget.
- (4) Et valgt medlem eller varamedlem som ikke plikter å motta valget, må sende skriftlig melding om valget mottas eller ikke, innen tre dager etter å ha mottatt melding om valget fra valgstyret eller valgrådet i bispedømmet. Ellers anses valget mottatt.

Det var få innvendinger fra høringsinstansene til forslaget, men noen høringsinstanser hadde noen tilbakemeldinger til forslaget. *Sauherad og Nes menighetsråd* uttaler:

Alder som grunnlag for å be seg fritaken frå val er ikkje ei spørsmålsstilling i høyringsnotatet (jfr kyrkelova § 6). Saherad og Nes sokn meiner at dagens grense på 65 år bør hevast til 75 – dersom alder framleis skal være fritaksgrunn. Vi registrerer at Vallova er blei punktset om at ved fylte 65 år kunne ein be seg fritaken, fjerna ism arbeid med Ot.prp. nr 245 i 2001-2002.

Vi meiner denne fritaksretten sender eit uheldig signal samstundes som ein kan risikere å miste mange flinke og aktive kandidatar. Det bør være vide grenser for kven som er valbare, og tilsvarande meir avgrensa fritaksretter, for at folkekyrkja skal ha sin legitimitet i det breie lag av folket.

Møre biskop uttaler:

Det er nødvendig å ha regler for rett til fritak. Fritaksreglene for valg til menighetsråd er klar, men krav til fritak for valg til bispedømmeråd gir stort rom for skjønn. Dette kan bli utfordrende å håndtere.

Dovre kyrkjelege råd uttaler:

Rett til å kreve fritak fra valg (§ 3-7)
3 dager er for kort frist for å varsle frå. Vi foreslår samme frister som ved kommunevalg.

3.4 Valgorganene

3.4.1 Bestemmelser om valgorganene

I de gjeldende regler er det gitt en del bestemmelser om valgorganene i de ulike regelverkene. Etter mønster fra valgloven foreslo Kirkerådet å samle bestemmelsene om valgorganene i et eget kapittel i valgreglene.

Blant høringsinstansene som kommenterte forslaget, var det bred oppslutning om de fleste av forslagene. Noen høringsinstanser hadde imidlertid noen forslag til presiseringer eller endringer. *Nøtterøy menighetsråd* og *Nøtterøy kirkelige fellesråd* uttaler:

I høringsnotatet er det foreslått at man ikke legger begrensning på at kandidater som er oppført på valglister ikke kan være stemmemottaker. Dette begrunnes i at det får betydning for rekrutteringen. NKF og NMR ser dette poenget, men er likevel ikke enig i konklusjonen. Det er uheldig at kandidater på valglister skal være i stemmestyret eller være stemmemottaker på det samme stedet man er på valg. Dette kan oppleves som valgagitasjon og er ikke i samsvar med demokratiske prinsipp. Man kan likevel være i stemmestyret eller valgfunksjonær i et annet sokn, og mange steder vil det være mulig med et slikt samarbeid og sikre rekruttering av valgfunksjonærer.

På denne bakgrunn, foreslår *Nøtterøy kirkelige fellesråd* og *Nøtterøy menighetsråd* en endring i § 4-2:

Foregår stemmegivningen på flere steder i soknet, skal et stemmestyre med minst tre medlemmer administrere stemmegivningen på hvert sted. Stemmestyret oppnevnes av valgstyret. Stemmestyrets medlemmer må ha stemmerett ved valget. Valgstyret oppnevner ett av medlemmene, ~~fortrinnsvis blant sine egne medlemmer~~, til leder av stemmestyret. ~~I menigheter med bare ett stemmested ledes valgtinget av valgstyret.~~ *Medlemmene i stemmestyret skal ikke være kandidat på noen av listene det kan stemmes på ved aktuelt valg. Unntak for denne bestemmelsen kan avgjøres av Bispedømmerådet.*

Tilsvarende for § 8-2 (2):

Kandidat som er oppført på valgliste ved valg til menighetsråd eller bispedømmeråd og Kirkemøtet, kan *ikke* oppnevnes til stemmemottaker eller valgfunksjonær i vedkommende sokn/bispedømme. *Unntak for denne bestemmelsen kan avgjøres av Bispedømmerådet.*

Nordstrand menighetsråd uttaler:

For bispedømmerådet nedsettes det et valgråd, mens menighetsrådet fungerer som valgstyre. Det bør klargjøres hvorvidt dette også innebærer at leder av menighetsrådet også leder valgstyret, eller om menighetsrådet i funksjon som valgstyre kan velge en annen leder av valgstyret.

Møre biskop uttaler:

§4-1. Valgstyre

Møre biskop mener ordet «tilstrekkelig» i punkt 2 kan tas ut. Den informasjon som forutsettes gitt dekker det nødvendige minimum.

3.4.2 Aldersgrense for stemmestyremedlemmer

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet å fjerne kravet om at stemmestyrets medlemmer må være over 18 år, da det kan oppfattes som et unødvendig krav, men videreføre kravet om at stemmestyrets medlemmer må være stemmeberettigede ved valget. Forslaget innebærer at unge i alderen 15–17 også vil kunne fungere som medlemmer av stemmestyret.¹⁰

Det var ikke mange høringsinstanser som hadde kommentarer til dette forslaget. *Møre biskop* uttaler:

Møre biskop støtter at medlemmer av stemmestyret må ha stemmerett. Det innebærer at unge under 18 år kan være medlem av stemmestyret. Samtidig mener vi at flertallet i stemmestyret må være «valgbar».

---

¹⁰ Valgbarhetsalderen på 18 år gjelder kun for lovfestede kirkelige organ. Da departementet åpnet opp for forsøk med lavere aldersgrense for kirkelig stemmerett ved lov 29. april 2005 nr. 25, presiserte departementet dette, men la til at unge under 18 år likevel kan velges eller oppnevnes til andre råd, utvalg og komiteer, jf. Ot.prp.nr. 30 (2004–2005) side 8. Dette må antas å gjelde også etter at den kirkelige stemmerettsalderen permanent ble senket til 15 år ved lov 21. juni 2013 nr. 76.

3.4.3 Navn på valgorganer

Kirkerådet pekte i høringsnotatet på at det kan vurderes om man skal endre betegnelsen fra valgstyre i menigheten og valgrådet i bispedømmet til menighetsvalgstyret og bispedømmevalgstyret, for å tydeliggjøre hvilket organ det er snakk om i regelverket. Kirkerådet foreslo imidlertid ingen endringer.

Det er få høringsinstanser som har uttalt seg til dette spørsmålet. *Tunsberg bispedømmeråd* uttaler:

Tunsberg bispedømmeråd mener det er bra å få samlet bestemmelser etter mønster fra valgloven. Imidlertid vil vi stille spørsmålstegn ved om begrepene «menighetsvalgstyret» og «bispedømmevalgstyret» er de beste betegnelse å bruke. Vi ønsker å foreslå at «valgråd» innføres som begrep både på menighetsnivå og bispedømmeplan. Vi tror det vil kommunisere bedre. I tillegg vil vi beholde «stemmestyre» i forhold til menighetsrådsvalg for å skille mellom menighetsrådet som «valgråd» og det «stemmestyre» som menighetsrådet oppnevner for å forestå gjennomføringen av menighetsrådsvalget.

Borg bispedømmeråd uttaler:

Borg bispedømmeråd støtter tanken om felles navn på valgstyret i begge valg, men mener at de foreslåtte navnene ikke er hensiktsmessige. Det kan fungere med valgstyre menighetsvalg og valgstyre bispedømmeråd.

Møre biskop uttaler:

Betegnelse på ansvarlig styre/råd (Høringsnotatet s. 46)

Møre biskop [går inn for] betegnelsen «valgstyre» knyttet til valg av menighetsråd og «valgråd» knyttet til valg av bispedømmeråd og Kirkemøte. Både det enkelte valgstyret og valgrådet har mange likhetstrekk i ansvar og funksjon, samtidig som det er forskjeller.

Del 4: Valg av medlemmer til menighetsråd og valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet

4.1 Valgform

Dette avsnittet må ses i sammenheng med spørsmålet om flertallsvalg eller forholdstallsvalg, se avsnitt 2.1 og 2.2. Se tilbakemeldingene fra høringsinstansene under disse avsnittene.

4.2 Nærmere bestemmelser ved forholdstallsvalg

4.2.1 Registrering av nomineringsgrupper

4.2.1.1 Generelt

Kirkerådet foreslo bestemmelser for å klargjøre regelverket knyttet til registrering av nomineringsgrupper, herunder listenes navn. Det må skilles mellom nomineringsgruppene sin registrering av gruppenavn og eventuelt nominasjonskomiteens registrering av et navn på listen. Kirkerådet foreslo en paragraf om registrering av nomineringsgrupper og gruppenavn ved menighetsrådsvalg og en paragraf om nomineringsgrupper og gruppenavn ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet, se regelforslaget §§ 6-1 og 6-2

Blant de høringsinstanser som kommenterte forslaget om bestemmelser om registrering av nomineringsgrupper, var det bred oppslutning. Noen høringsinstanser ga uttrykk for ønske om noen presiseringer eller utdypninger for sin støtte. *Frogner menighetsråd* uttaler:

Frogner sokneråd er samd i at det er behov for å tydeleggjere regelverket når det gjeld listenamn med vidare, ikkje minst ut frå røynslene ved kyrkjevalet i 2015. Når det gjeld registrering av gruppenamn for nominasjonsgrupper, må det vere sjølvstykkt at ein ikkje kan endre namn på lister under valprosessen. Det er å endre spelereglane undervegs, og høyrer ikkje heime innanfor eit demokrati. Ordninga med å søkje Kyrkerådet om å registrere gruppenamnet, slik høyringsnotatet gjer framlegg om, vil vere ei god løysing. Nomineringsgruppa får då einerett til å stille vallister under det registrerte namnet ved det aktuelle valet.

Borg bispedømmeråd uttaler:

Borg bispedømmeråd støtter forslag om registrering av navn på lister og nomineringsgrupper. Det er viktig at listenes navn og nomineringsgruppene bidrar til et åpent og opplyst valg. Kirkerådet bør behandle alle navnesøknader, også menighetsrådsvalg, siden lister til menighetsrådsvalg i et valg, i neste valg kan bli lister til bispedømmerådsvalg, eller at samme liste stiller i så mange menighetsrådsvalg at navnet blir etablert i opinionen. Vilråene for registrering av navn bør utvikles og godkjennes av Kirkerådet. I tillegg til vilkår om at listenavn ikke skal kunne forveksles med navn i partiregisteret bør det være vilkår om at navnet skiller seg vesentlig fra andre lister/nomineringsgrupper for å bidra til et åpent og opplyst valg, og at navnet ikke allerede brukes i regler eller dokumenter som Den norske kirke styrer etter (for eksempel Norges folkekirke). Det bør være et vilkår at listenavnene bidrar til et demokratisk og opplyst valg. (...) I tråd Borg bispedømmes anbefaling om klageorgan, anbefaler Borg bispedømme at det er Den norske kirkes klagenemd som behandler klager i forbindelse med kirkevalget, også registrering av navn.

Åpen folkekirke uttaler:

Åpen folkekirke støtter at en nomineringsgruppe får enerett til det registrerte navnet i alle kirkelige valg.

4.2.1.2 Særlig om navn på listen fra en eventuell nominasjonskomité

Som det fremgår av forslaget ovenfor, foreslo Kirkerådet i høringsnotatet at det fastsettes et felles navn på nominasjonskomiteens liste, i de tilfeller det eventuelt er nominasjonskomité. Denne ble foreslått kalt *Felleslisten*.

Et flertall av høringsinstansene som uttaler seg til spørsmålet, 38 menighetsråd, fem kirkelige fellesråd, *Tunsberg biskop* og *Tunsberg bispedømmeråd*, støtter at listen kalles *Felleslisten*.

Åtte menighetsråd, *Bjørgvin biskop* og *Bjørgvin bispedømmeråd*, gir støtte til at det bør være et felles navn, samtidig som de ikke går inn for å kalle den *Felleslisten*. *Dovre kyrkjelege råd* uttaler:

Det er greitt med eit likelydande namn for nominasjonskomiteen si liste. Vi ynskjer at det vert funne eit namneforslag som seier at dette er forslaget frå sokneråda i bispedømmet. «Felleslisten» er eit dårleg namneforslag.

Bjørgvin bispedømmeråd uttaler:

Bjørgvin bispedømmeråd ønskjer at dersom nemninga «Felleslisten» blir vedteken som namn på nominasjonskomiteen si liste, må det regelfestast at den kan heite «Felleslista» på nynorsk. I tillegg bør det stå tilsvarende samiske namn. Ein bør arbeida vidare med eit betre og meir dekkande namn på lista.

Hunn menighetsråd «presiserer viktigheten av å gi listen som eventuelt etableres av en nominasjonskomite til bispedømmerådet et annet navn enn Nominasjonskomiteens liste».

Åpen folkekirke uttaler:

Vi vil problematisere bruken av navnet «Felleslisten», om en mot formodning skulle videreføre ordningen med nominasjonskomité, da vi er usikre på hvor «tverrpolitisk» denne vil utvikle seg til å bli (...).

Marker kirkelige fellesråd i Borg bispedømme uttaler:

Vi vil foreslå at navnet på nominasjonskomiteens liste blir «Nominasjonskomiteens list». Det er forvirrende med mange ulike navn, og det kan være utfordrende for velgere med navn som ikke er forklarende. «Nominasjonskomiteens liste» kommuniserer tydelig hva slags liste det er.

Borg bispedømmeråd uttaler:

Siden Borg bispedømmeråd anbefaler modell 4, uten nominasjonskomiteens liste, omtaler ikke bispedømmerådet navnsetting av nominasjonskomiteens lister, men forutsetter, dersom det blir nominasjonskomiteer at listene får navn etter samme regler som nominasjonsgrupper.

4.2.2 Krav til og behandling av listeforslag

4.2.2.1 Antall kandidater på listeforslaget

Menighetsrådsvalget

Kirkerådet foreslo ingen endringer i krav til antall kandidater på listeforslaget ved valg til menighetsrådet. Blant høringsinstansene som kommenterte dette, var det bred oppslutning om forslaget om å videreføre kravet til antall kandidater.

Bispedømmeråds- og kirkemøtevalget

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet å videreføre kravet om minst sju og maksimalt 18 kandidater for å kunne stille lister og foreslår at det skal legges til grunn for alle listeforslag. Dersom det bare foreligger liste fra én nomineringsgruppe, vil en risikere at det er færre kandidater i valget enn det skal velges plasser. Dersom det ikke er noen nomineringsgrupper som fremmer lister, bør nominasjonskomiteen fremme en liste med 18 kandidater.

Det var bred oppslutning om forslaget blant de høringsinstansene som kommenterte forslaget. *Lesja kirkelige råd* presiserte at dersom det blir «lagt fram berre ei liste, må den innehalde minimum 18 namn».

4.2.2.2 Antall underskrifter på listeforslaget

Menighetsrådsvalget

Ved valg til menighetsråd foreslo Kirkerådet i høringsnotatet å videreføre dagens krav om ti underskrifter på listeforslaget. Blant høringsinstansene som kommenterte dette spørsmålet, var det bred oppslutning. *Nannestad kirkelige fellesråd* går imidlertid inn for at kravet settes ned til seks personer.

Bispedømmeråds- og kirkemøtevalget

Ved valg til bispedømmeråd foreslo Kirkerådet i høringsnotatet at det som et utgangspunkt er et krav om 150 underskrifter på listeforslaget, men at det etableres en forenklet ordning for registrerte grupper hvor det for disse vil være tilstrekkelig at listeforslaget er underskrevet av minst to av styremedlemmene i gruppens lokalavdeling i det bispedømmet eller det soknet listen gjelder.

Det er få høringsinstanser som har uttalt seg til spørsmålet om antall underskrifter på listeforslag ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet. De aller fleste av de som uttalte seg til spørsmålet ga støtte til at det fastsettes et krav om 150 underskrifter.

Nidaros biskop, Nidaros bispedømmeråd og Åpen folkekirke gir uttrykk for at det bør vurderes om antallet underskrifter bør reduseres. *Åpen folkekirke* uttaler i sin høringsuttalelse:

Åpen folkekirke mener det bør være enkelt å stille liste. Det kan derfor vurderes om det trengs så mange som 150 underskrivere i et bispedømme for å kunne stille til valg. Grupperinger, som Åpen folkekirke, som stiller liste i flere bispedømmer og som har stilt til valg tidligere, bør slippe slike underskrifter. En tillitsmann/-kvinne i hvert bispedømme bør i slike tilfeller være nok.

Blant de høringsinstansene som har uttalt seg om ordningen med forenklet registrering for registrerte grupper, er det få innvendinger til dette. Unntaket er *Borge menighetsråd* som går imot dette. Flere har kommet med tilbakemelding om å korrigere en skrivefeil som ved en inkurie hadde sneket seg inn i regelutkastet på dette punkt.

4.2.2.3 Andre krav til listeforslaget

Etter gjeldende rett er det også andre krav til listeforslaget. Det dreier seg om krav til kjønnsbalanse, geografi og bredde. Ved menighetsrådsvalget er det fastsatt at forslag til kandidatlistene bør ha minst 40 prosent representasjon av hvert kjønn blant de foreslåtte kandidatene på den enkelte liste og minst 20 prosent representasjon av kandidater under 30 år. Ved bispedømmerådsvalget skal begge kjønn være representert med minst 40 prosent på kandidatlisten, kandidatlisten skal inkludere kandidater fra forskjellige distrikter i bispedømmet og inneholde en andel kandidater som er under 30 år på minst 20 prosent. Nominasjonskomiteens liste har i tillegg krav om at nominasjonskomiteen *bør* tilstrebe bredde i kandidatenes syn på aktuelle kirkelige spørsmål. Kirkerådet foreslo i høringsnotatet å videreføre dagens krav, uten endringer.

Det var få høringsinstanser som hadde innvendinger til disse forslagene.

4.2.2.4 Tillitsutvalg og tillitsvalgt

Kirkerådet foreslår å legge valglovens bestemmelser om tillitsvalgt og tillitsutvalg til grunn for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet. Også i det tilfelle det opprettes en nominasjonskomité som fremmer en liste, la Kirkerådet i høringsnotatet til grunn at det bør være utpekt tillitsvalgte og et tillitsutvalg som kan opptre på vegne av kandidatene på listen. Dette kan gjøres på to måter. Enten legges det til grunn at nominasjonskomiteens leder opptre som tillitsvalgt og nominasjonskomiteen opptre som tillitsutvalg, eller så velger kandidatene på nominasjonskomiteens liste en av kandidatene som sin tillitsvalgte og et utvalg av kandidatene som sitt tillitsutvalg. Kirkerådet gikk i høringsnotatet inn for det første alternativet.

Blant de få høringsinstansene som uttalte seg til dette spørsmålet, var det bred støtte til å legge valglovens bestemmelser om tillitsvalgte og tillitsutvalg til grunn for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet. *Tunsberg bispedømmeråd* uttaler:

Tunsberg bispedømmeråd mener at det er ønskelig at de som stiller liste (nomineringsgruppene) har et tillitsutvalg eller en tillitsvalgt. Nominasjonskomitèens leder og nestleder kan ivareta denne funksjonen for Felleslista.

Eidsberg felles menighetsråd uttaler:

Vi støtter forslaget om at alle lister skal ha tillitsvalgte som opptrer på vegne av listen. Normalt bør dette være den/de som står øverst på listen, og altså ikke leder av nominasjonskomiteene.

4.2.2.5 Erklæring om tilbakekalling

Kirkerådet la i høringsnotatet til grunn at det ikke var aktuelt å innføre en bestemmelse etter valgloven om tilbakekalling av listeforslag. Kirkerådet har ikke registrert høringsinstanser som har noen innvendinger til dette.

4.2.2.6 Tidspunkt for innlevering av listeforslag

I høringsnotatet foreslo Kirkerådet at frist for innlevering av listeforslag til ved valg til menighetsråd er kl. 12 den 1. mai i valgåret. Andre tidspunkt vil avhenge av hvilken ordning for flertalls- eller forholdstallsvalg som blir valgt.

Det var få høringsinstanser som uttalte seg til tidspunktet for levering av listeforslag. *Stokka menighetsråd* uttaler:

«I forslaget til § 6-4 b (1) er fristen for innlevering av listeforslag ved valg til menighetsråd satt til kl. 12 den 1. mai i valgåret. Dette er den eneste dato (frist) i forslaget til kirkevalgeregler som alltid vil falle på en offentlig høytidsdag. Dette er meget uheldig og kan oppfattes særlig av arbeiderbevegelsen som manglende respekt fra kirkens side. Denne fristen bør derfor flyttes enten til 30. april eller til 2. mai.»

Dovre kyrkjelege råd uttaler:

Frist 1. juni er etter vår mening for seint med tankje på å kjentgjort lister og valget i lokale menighetsblad. Alle lister må leverast innan samme dato. Greit å bruke samme frister som ved kommunevalg.

4.2.2.7 Valgmyndighetenes behandling av listeforslagene, offentliggjøring, klage over behandlingen av listeforslaget

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet å legge valglovens bestemmelser om valgmyndighetens behandling av listeforslagene, valglovens bestemmelser om offentliggjøring av godkjente

valglister og valglovens bestemmelser om klager over valgmyndighetenes behandling av listeforslaget til grunn for de kirkelige valgene.

Det var få høringsinstanser som hadde innvendinger til disse forslagene. Enkelte høringsinstanser hadde tilbakemelding vedrørende klage over behandling av listeforslaget. Dette er behandlet i kapittel 6.2 i sammenheng med de generelle bestemmelsene over prøving av valgets gyldighet og klage.

4.2.2.8 *Hjemmel til å kunne gi utfyllende regler*

Det vil kunne bli behov for å gi utfyllende regler om krav til og behandling av listeforslag. Det foreslås derfor å gi Kirkerådet en hjemmel til å kunne gi utfyllende regler om dette. Det er ingen høringsinstanser som har innvendinger til dette.

4.2.3 **Supplerende nominasjon ved forholdstallsvalg**

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet at det skal åpnes for supplerende nominasjon også i tilfeller hvor det stilles flere lister ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet, dersom en går inn for en ordning med en form for nominasjonskomité. Det er kun på nominasjonskomiteens liste det kan fremmes kandidater gjennom supplerende nominasjon. Siden listene vil være prioriterte, vil kandidatene settes nederst på listen som supplerte kandidater. For å bidra til en forenkling foreslo Kirkerådet det at fristen for den supplerende nominasjonen ved forholdstallsvalg samkjøres med nominasjonskomiteens frist.

De fleste høringsinstansene som uttaler seg om supplerende nominasjon støtter det. *Møre biskop* og *Møre bispedømmeråd* støtter supplerende nominasjon ved forholdstallsvalg. *Nidaros bispedømmeråd*, *Nidaros biskop* og *Preses* støtter en videreføring av supplerende nominasjon på nominasjonskomitéens lister, uten å presisere om dette også gjelder ved forholdstallsvalg eller bare ved flertallsvalg. *Björgvin biskop* og *Björgvin bispedømmeråd* går inn for supplerende nominasjon etter at listeforslagene var offentliggjort:

Forslaget om å opna for supplerande nominasjon samtidig med listenominasjonen ser ved første augekast ut som noko positivt for veljarane, men det medfører at nominasjonskomiteen og dei som stiller lister får mykje makt i forhold til veljarane. Eit tenkt scenario er at nominasjonskomite og lister ikkje set opp sitjande medlemer av bispedømmerådet som skulle ønskja å stilla til val att. Dei kan vera spurt om å vera kandidatar, men likevel ikkje koma på lista. Med same frist kan dette ikkje gjerast noko med. Dersom supplerande nominasjon kjem i etterkant, kan veljarar som ønskjer å kunna velja desse kandidatane på nytt, få dei inn på lista gjennom supplerande nominasjon.

Tunsberg bispedømmeråd uttaler:

Tunsberg bispedømmeråd mener at reglene for supplerende nominasjon ikke må gjøres for vanskelige. Supplerende nominasjon er og bør fortsatt være et «pustehull» for de som ønsker å fremme en eller flere kandidater.

En del høringsinstanser mener det blir unødvendig med supplerende nominasjon ved forholdstallsvalg. *Frognør menighetsråd* uttaler:

Ordninga med supplerande nominasjon ved fleirtalsval i dei tilfelle det berre er ei liste, bør først vidare. Derimot ser vi ikkje behov for dette i dei tilfelle det blir stilt fleire lister ved val til bispedømmeråd og til Kyrkjemøtet. Det synest rimeleg å føre halde fram med ei ordning med suppleringsval i samband med soknerådsval, då det er sjeldan at det her stiller fleire lister.

Slettebakken menighetsråd ønsker heller ikke en ordning med supplerende nominasjon ved forholdstallsvalg, men går inn for det ved menighetsrådsvalg og dersom det bare er nominasjonskomiteens liste. *Agder og Telemark biskop* og *Agder og Telemark bispedømmeråd* uttaler:

Supplerende nominasjon bør ikke være nødvendig ved forholdstallsvalg. Ved denne type valg er det minst to kandidatlistor, og dermed er en viss bredde sikret.

Heller ikke *Borg bispedømmeråd* mener supplerende nominasjon er nødvendig dersom nomineringen er åpen og opplyst i første runde.

4.2.4 Stemmesedler. Velgernes adgang til å endre stemmesedler.

4.2.4.1 Trykking av stemmesedler

Kirkerådet foreslo at bispedømmerådet igjen bør få ansvaret for trykking og utsendelse av stemmesedler ved valget av bispedømmeråd og Kirkemøtet, mens menighetsrådet fortsatt har ansvaret for å trykke stemmesedler ved valg av menighetsråd.

Av de som uttalte seg til spørsmålet, var det et flertall bestående av 33 menighetsråd, ti kirkelige fellestråd, *Agder og Telemark biskop*, *Agder og Telemark bispedømmeråd* og *Borg bispedømmeråd*, som ga sin tilslutning til forslaget. *Borg bispedømmeråd* presiserer at de støtter dette «under forutsetning av at det er budsjett til det». *Agder og Telemark biskop* og *Agder og Telemark bispedømmeråd* uttaler:

Trolig blir stemmesedlene mer «strømlinjeformet» dersom Bispedømmekontoret trykker stemmesedlene og sender dem i posten til menighetene. Ved valget i 2015 var det eksempler på at menigheter ikke hadde ark med riktig farge når stemmesedler skulle trykkes. Dersom bispedømmekontorene skal trykke stemmesedlene, må dette kompenseres gjennom økt tilskudd. En slik ordning vil gi betydelige portoutgifter og samtidig føre til merarbeid.

Konklusjon: Stemmesedlene bør trykkes regionalt, altså på bispedømmekontoret.

Nedre Eiker kirkelige fellestråd uttaler:

Nedre Eiker kirkelige fellestråd mener det er svært viktig at ansvaret for trykking og utsending av stemmesedler for valg av bispedømmeråd/Kirkemøtet påhviler bispedømmerådet og ikke menighetsrådenes valgstyrer. Dette for å få enhetlig behandling og sikre prinsippet om hemmelig valg. Nedre Eiker kirkelige fellestråd vil påpeke at alle detaljer rundt teknisk gjennomføring må bidra til prinsippet om hemmelig valg, herunder plassering av valglister inne i stemmeavlukkene og ikke ute i åpent rom.

Tunsberg bispedømmeråd uttaler:

Tunsberg bispedømmeråd mener det er viktig å foreta en grundig utredning av muligheten for å produsere stemmesedler som kan avleses elektronisk. Dersom det er mulig å få til innenfor rimelighetens grenser, kan det være aktuelt at trykking og utsendelse av stemmesedler til valget på leke medlemmer til bispedømmerådene og Kirkemøtet kan gjøres fra kirkerådets sekretariat likeså vel som fra bispedømmekontorene regionalt.

Åtte menighetsråd og sju kirkelige fellestråd anbefaler at stemmesedlene trykkes opp lokalt.
Ogna sokneråd uttaler:

Vår erfaring med å trykke stemmesedlene selv var bare god. Vi hadde hele tiden nok stemmesedler og kunne raskt trykke opp flere ved behov. Ved en sentral trykkeprosess får vi forholdsvis store kostnader i trykking og distribusjon av disse stemmesedlene, og en har heller ingen garanti for at en har nok stemmesedler... (eller altfor mange som da må makuleres). Vår anbefaling utifra et praktisk og miljømessig synspunkt er at hvert fellestråd trykker opp det antallet stemmesedler som en har behov for.

Stavanger kirkelige fellestråd uttaler:

Vurdering: Vi anbefaler ut fra erfaring og utifra praktiske og miljømessige synspunkt, at hvert fellestråd trykker opp sine egne stemmesedler. Det fungerte greit og gir rom for nødvendige tilpasninger lokalt.

4.2.4.2 Endringer på stemmeseddelen

Menighetsrådsvalget

Velgernes adgang til å endre på stemmesedler må ses i sammenheng med personvalgreglene i avsnitt 2.4. Kirkerådet foreslo å videreføre ordningen hvor velgeren ved valg til menighetsråd kan gi inntil tre kandidater på stemmeseddelen én tilleggsstemme. Velgere kan ved flertallsvalg i et menighetsrådsvalg også gi en personstemme til inntil tre andre valgbare personer som er bosatt i soknet.

I denne høringsoppsummeringen er tilbakemeldingene til dette punkt gjengitt i avsnitt 2.4. Det vises derfor i hovedsak til dette. I tillegg var det enkelte høringsinstanser som hadde

kommentar til at velgerne i menighetsrådsvalg kunne gi en personstemme til tre andre valgbare personer som er bosatt i soknet. *Hånes menighetsråd* uttaler:

Vi stiller spørsmål om disse personene kan reservere seg mot å motta en representantplass / varamannsplass etter valget da de ikke er forespurt på forhånd slik kandidater som foreslås av nominasjonskomiteen blir. Var en aktuell problemstilling ved forrige valg da vi ikke hadde et tilstrekkelig antall kandidater på nominasjonskomiteens liste. Bør kommenteres i veiledningen.

Bispedømmerådsvalget

Velgernes adgang til å endre på stemmesedler må ses i sammenheng med personvalgreglene i avsnitt 2.4. I denne høringsoppsummeringen er tilbakemeldingene til dette punkt gjengitt i avsnitt 2.4. Det vises derfor i hovedsak til dette.

4.2.4.3 Hjemmel til å gi utfyllende regler

Det vil kunne bli aktuelt å gi utfyllende regler om stemmesedler og velgernes adgang til å endre stemmesedler. Det foreslås derfor å gi Kirkerådet en hjemmel til å gi utfyllende regler om dette. Høringsinstansene hadde ingen innvendinger til dette.

4.2.5 Mandatfordelingen og kandidatkåringen

Valgoppgjøret ved forholdstallsvalg består av to elementer. Først fordeles mandatene mellom de ulike listene. Deretter kåres kandidatene som ble valgt som medlem og varamedlem fra hver liste. Kirkerådet foreslo å videreføre St. Lagues metode for mandatfordeling og videreføre bestemmelser om kandidatkåring.

Det var få av høringsinstansene som hadde kommentarer til mandatfordelingen og kandidatkåringen ut over det som er behandlet i personvalgreglene. Kirkerådet har i liten grad registrert noen innvendinger ut over det som kom frem i avsnitt 2.4. *Stokka menighetsråd* uttaler imidlertid:

I forslaget til kirkevalgregler heter det i § 14-4 Opptelling av stemmesedler (...) at dersom det på en stemmeseddel er gitt tilleggsstemme til flere enn tre kandidater, tas det kun hensyn til de tre øverste tilleggsstemmene. Det kan hevdes at en slik praksis ikke gir uforholdsmessig fortrinn til noen så lenge kandidatene står oppført i en prioritert rekkefølge, men det er jo ingen garanti for at denne rekkefølgen svarer til stemmerens prioritering. Ettersom dette er et brudd på valgreglene, bør stemmesedler med flere påførte tilleggsstemmer enn det som er tillatt, forkastes.

Denne uttalelsen får også betydning for kandidatkåringen ved flertallsvalg.

4.3 Nærmere bestemmelser ved flertallsvalg

Bestemmelsene om flertallsvalg vil tre inn dersom det kun foreligger én liste ved menighetsrådsvalg eller hvis det foreligger én eller ingen liste ved bispedømmeråds- og kirkemøtevalg, avhengig av hvilket alternativ under avsnitt 2.4 som blir valgt.

4.3.2 Nominasjonskomité

4.3.2.1 Nominasjonskomité ved valg av menighetsråd

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet å videreføre bestemmelsen om nominasjonskomité ved valg av menighetsråd, med noen språklige justeringer.

Det var få høringsinstanser som hadde innvendinger mot dette. *Bamble kirkelige fellesråd* ga uttrykk for støtte til forslaget:

Bamble kirkelige fellesråd støtter Kirkerådets forslag om å videreføre ordningen med supplerende nominasjon ved menighetsrådsvalget, der det er en liste med et mangelfullt antall kandidater. Dette fordi det gir grupper som ikke opplever seg representert på nominasjonskomiteens liste, en mulighet til å fremme kandidater.

Torshov og Lilleborg menighetsråd uttaler:

Når det gjelder Alternativ 2 i diskusjonen rundt menighetsrådsvalg vil vi utfordre til å se på alternativet de har i Den danske folkekirken hvor det fremgår at dersom det innen en gitt frist i god før den nasjonale valgdagen, AVLYSES menighetsrådsvalget dersom det kun foreligger en godkjent liste med kandidater, med andre ord et såkalt avtalevalg. I stedet innkalles det til en valgforsamling etter generalforsamlingsmodellen, også i god tid FØR den nasjonale valgdagen, hvor kandidatene presenteres og kandidat kan gjøre rede for sitt engasjement og hva vedkommende kan bidra med. En slik valgforsamling kan også være en god anledning for dialog og utveksling av ideer og å drøfte menighetens strategi for den neste valgperioden. Etter vår vurdering vil dette kunne bidra til å styrke det kirkelige demokratiet blant annet fordi velgerne vil kunne gå til urnene med kunnskap om hvem de velger. Dersom det på valgforsamlingen oppstår en situasjon hvor en gruppering allikevel ønsker å stille en valgliste som alternativ til den godkjente listen, vil det det utløse forholdstallsvalg i den menigheten på den nasjonale valgdagen.

4.3.2.2 Nominasjonskomité ved flertallsvalg av bispedømmeråd og Kirkemøtet

Spørsmålet om nominasjonskomité ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet må ses i sammenheng med avsnitt 2.2. Kirkerådet pekte i høringsnotatet på at dersom en går inn for en ordning hvor det er en eller annen form for nominasjonskomité, er det nødvendig at den blir oppnevnt etter nærmere prosedyrer. Kirkerådet foreslo ingen større endringer i prosedyrene for valg av nominasjonskomiteen sammenlignet med dagens regler.

Det var få høringsinstanser som uttalte seg om prosedyrene for oppnevning og valg av nominasjonskomité. *Agder og Telemark biskop* og *Agder og Telemark bispedømmeråd* uttaler:

Her mener vi det bør foreslås noen forbedringer som sikrer en bredere sammensatt nominasjonskomité. Slik det var i 2015, var det nok at 1 av 10 var kvinne, og det var ikke et absolutt krav om ungdomsrepresentasjon.

Problemet med ordningen for valg av nominasjonskomité er at den foregår i hvert prosti uten en samordning. Dermed er det i utgangspunktet vanskelig i sikre god representasjon av begge kjønn og av unge. Vi støtter derfor at dagens formulering om at «det bør tilstrebtes ungdomsrepresentasjon» erstattes med et nytt punkt som sikrer ungdomsrepresentasjon. Det skjer ved at Ungdomsrådet i bispedømmet oppnevner ett medlem og varamedlem av nominasjonskomiteen som er under 30 år.

Dersom det viser seg at det er valgt inn få kvinner eller menn som faste medlemmer av nominasjonskomiteen, bør valgrådet ha fullmakt til å utnevne kvinner/menn som eventuelt er på varaplass i nominasjonskomiteen, til faste medlemmer.

Konklusjon: Det bør innføres strengere regler for representasjon av hvert kjønn i nominasjonskomiteen, f. eks. minst 3 av hvert kjønn. Valgrådet tildeles oppgaven med å forvalte reglene (se over). Vi støtter videre at Ungdomsrådet i bispedømmet oppnevner ett medlem og varamedlem av nominasjonskomiteen som er under 30 år.

Kristiansand kirkelige fellesråd uttaler:

Nominasjonsordningen for valg av bispedømmeråd er demokratisk mangelfull og får uforholdsmessig stor innflytelse til valgkomiteen, samt til interessegrupper som ønsker å stille egne lister.

Sammenlignet med offentlige valg foregår nominasjonsprosesser for valg til kommunestyre, fylkesting og Storting ved at de ulike partiene stiller valglistene forankret i nominasjonsmøter hvor partienes medlemmer deltar i prosessen med å avgjøre endelig kandidatliste.

Ved kirkevalg er det ingen tilsvarende prosess. Det nærmeste man kommer er valg av nominasjonskomitee – som kan oppleves som en omstendelig prosess! Denne velges i prostivise møter, hvor det kan møte en representant fra hvert menighetsråd. Når nominasjonskomiteen er valgt (ofte med lav oppslutning om valget) er det i stor grad den som avgjør – på bakgrunn av innspill – hvem som velges til bispedømmeråd – og dermed Kirkemøtet. Menighetsråd kan sende inn forslag på 4 kandidater, men erfaringstall viser at kun en liten andel av menighetene gjør dette. Den demokratiske prosessen etter at nominasjonskomiteen er valgt er svært begrenset. Konsekvens av dette er at kirkens øverste organ, Kirkemøtet, velges på svakt demokratisk grunnlag. Det er svak tilknytning til soknene/grunnplanet.

Kirkevergen i Oslo uttaler:

Før man får en demokratisk struktur på plass, bør det vurderes, for å unngå uheldig maktkonsentrasjon, om det er andre enn bispedømmerådene selv som nedsetter egne nominasjonskomiteer. Dette kunne for eksempel gjøres av folkevalgte i den andre demokratiske linjen.

Kirkerådet skal for ordens skyld presisere at det hverken i dagens ordning eller i regelforslaget som var på høring er bispedømmerådene selv som nedsetter egne nominasjonskomiteer, jf. dagens regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet § 2-6 og regelutkastet § 6-4a og § 7-2.

Sør-Hålogland biskop og Sør-Hålogaland bispedømmeråd uttaler:

SHBDR og Sør Hålogaland biskop mener at nominasjonskomiteen bør nedsettes av bispedømmerådet etter samråd med menighetsrådene.

4.3.3 Krav til og behandling av listen

4.3.3.1 Menighetsrådsvalg

Ved menighetsrådsvalg ved flertallsvalg gjelder kravene til listen og behandlingen av listen tilsvarende som for kravene ved lister ved forholdstallsvalg. Valgstyret skal se til at listene oppfyller de formelle kravene. Hvis det ikke er nok antall kandidater, kan valgstyret utlyse supplerende nominasjon. Kirkerådet foreslo at denne ordningen videreføres.

Kirkerådet har ikke registrert at noen av høringsinstansene hadde innvendinger til dette.

4.3.3.2 Bispedømmeråds- og kirkemøtevalg

Kirkerådet la i høringsnotatet til grunn at kravene til listen og prosedyrene ved behandlingen av listen gjelder tilsvarende ved flertallsvalg som for kravene ved lister ved forholdstallsvalg ved bispedømmeråds- og kirkemøtevalg, med noen særskilte bestemmelser. Fristen for innlevering av nominasjonskomiteens listeforslag ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet er innen 1. juni i valgåret dersom det ikke foreligger noen godkjente listeforslag ved listefristen. Listeforslaget fra nominasjonskomiteen skal inneholde 18 kandidatnavn. I stedet for kravet om antall underskrifter skal nominasjonskomiteens medlemmer egenhendig skrive under forslaget. Nominasjonskomiteens leder skal fungere som listens tillitsvalgte og nominasjonskomiteens medlemmer skal fungere som tillitsutvalg, med mindre nominasjonskomiteen bestemmer noe annet.

Når det gjelder spørsmålet om nominasjonskomiteens leder skal fungere som listens tillitsvalgte og nominasjonskomiteens medlemmer skal fungere som tillitsutvalg, vises det til høringsinstansenes tilbakemeldinger i avsnitt 4.2.2.4. Ut over det har ikke Kirkerådet registrert at noen av høringsinstansene hadde innvendinger til dette.

4.3.4 Supplerende nominasjon ved flertallsvalg

4.3.4.1 Supplerende nominasjon ved menighetsrådsvalget

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet å videreføre ordningen med supplerende nominasjon ved menighetsrådsvalget, men kun der det er én liste med et mangelfullt antall kandidater.

Det var få av høringsinstansene som hadde innvendinger mot dette forslaget. Nygård menighetsråd uttaler imidlertid «Vi er ikke sikre på at det bør også være mulig med supplerende nominasjon dersom det foreligger bare en liste med mangelfullt antall kandidater».

4.3.4.2 Supplerende nominasjon ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet

Når bare nominasjonskomiteens liste foreligger ved valget, kan det være hensiktsmessig å videreføre muligheten for at grupper som opplever at de ikke er representert på nominasjonskomiteens liste kan fremme kandidater gjennom supplerende nominasjon. Det foreslo i høringsnotatet å videreføre denne muligheten ved flertallsvalg.

Til forskjell fra supplerende nominasjon ved forholdstallsvalg, se avsnitt 4.2.3, har Kirkerådet ikke registrert at noen av høringsinstansene har innvendinger til supplerende nominasjon ved flertallsvalg i det tilfelle det er en nominasjonskomité. En del høringsinstanser gir derimot uttrykk for støtte til dette.

4.3.5 Stemmesedler. Velgernes adgang til å endre på stemmesedler.

Velgernes adgang til å endre på stemmesedler må ses i sammenheng med personvalgreglene i avsnitt 2.4. Velgere kan ved flertallsvalg i et menighetsrådsvalg også gi en personstemme til inntil tre andre valgbare personer som er bosatt i soknet. Videre foreslås det å videreføre at velgeren ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet kan gi inntil tre kandidater på stemmeseddelen én tilleggsstemme. Det gjøres ved å sette et merke ved kandidatens navn. Andre endringer på stemmeseddelen teller ikke med ved valgoppgjøret.

Dette avsnittet henger sammen med personvalgreglene i avsnitt 2.4. Høringsinstansenes tilbakemeldinger er gjengitt i det avsnittet.

4.3.6 Kandidatkåringen

Kandidatkåringen ved flertallsvalg er nærmere omtalt i avsnitt 2.4 om personvalgregler. Det vises i hovedsak til dette kapitlet. I tillegg var det enkelte menighetsråd som anbefaler at reglene ved kandidatkåringen endres slik tilbake til slik det var før endringen ved menighetsrådsvalget i 2011. *Hunn menighetsråd* uttaler:

Opptellingsprosedyrer – personstemmer ved flertallsvalg

Ved opptelling av personstemmer ved flertallsvalg anbefaler Hunn mh-råd sterkt at kun de første x¹¹ personene på listen telles.

Begrunnelse: Hvis alle personene på listen blir telt med hver gang, er det i realiteten kun de listene med endringer som har påvirkning på valgresultatet. Et tenkt, uheldig, resultat er da at på *en* av alle listene har personen nederst på listen fått en ekstra stemme. Denne personen vil da få flest stemmer.

4.4 Forhåndsstemmegivningen

4.4.1 Generelt om forhåndsstemmegivning

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet å fastsette at valgstyret skal legge til rette for forhåndsstemmegivning i den grad det er mulig i tidsrommet 10. august til fredagen før valgdagen. I stedet for å innlede reglene med å si at «velgere som ønsker det, kan avgi forhåndsstemme» i perioden, tar bestemmelsen sikte på å tydeliggjøre at valgstyret selv må vurdere hva som er mulig med tanke på forhåndsstemmegivning ut fra de ressurser de har til disposisjon. Kirkerådet foreslo samtidig å presisere at forhåndsstemmegivningen som et minimum bør kunne skje på minst ett kirkekontor i fellestrådsområdet i ordinær åpningstid.

Mange av høringsinstansene uttaler seg om forhåndsstemmegivningen. Et flertall av høringsinstansene som uttalte seg til spørsmålet gir uttrykk for støtte til intensjonen i Kirkerådets forslag. Flere høringsinstanser gir imidlertid uttrykk for et ønske om noen presiseringer eller endringer i forslaget fra Kirkerådet. Flere høringsinstanser presiserer at det *må* være forhåndsstemming på minimum ett kirkekontor i kommunen. *Borg bispedømmeråd* støtter Kirkerådets forslag og «understreker at det *skal* kunne skje forhåndsstemming på minst et kirkekontor i åpningstiden». *Eina menighetsråd* uttaler:

Vi ønsker å endre formuleringen til «må kunne skje på minst ett kirkekontor». Fordi ikke alle kan oppholde seg i sitt hjemsoke på valgdagen er det viktig å legge godt til rette for stemmegivning. For øvrig mener vi at også forhåndsstemmegivning bør være mest mulig samstemt med det offentlige valget.

Møre biskop og *Møre bispedømmeråd* støtter også forslaget. De peker samtidig på at:

utlegging av manntallet handler også om at vi som kirke er tilgjengelig for våre medlemmer. Utlegging av manntallet og mulighet til forhåndsstemming, §8-1. *Perioden for forhåndsstemming*, må sees i sammenheng slik at det faktisk er mulig for medlemmer å sjekke at de er i manntallet og at opplysningene er korrekt.

Nord-Hålogaland biskop og *Nord-Hålogaland bispedømmeråd* «forutsetter at det legges til rette for forhåndsstemmegivning og at dette innebærer mulighet for å forhåndsstemme også på kveldstid, jfr (1).»

---

¹¹ x er det antall personer som skal velges inn (faste medlemmer + vara). Hvis det er 8 faste og 4 vara (x er da 12) og det er 18 navn på listen skal bare de 12 første telles opp.

Berg menighetsråd uttaler:

Vi mener det skal være mulig å forhåndsstemme ved menighetskontor, i tillegg til alle lokaler der det er mulig å forhåndsstemme ved kommune-, fylkes-, og stortingsvalg.

Karmøy kirkelige fellelsråd, som får tilslutning fra noen menighetsråd, uttaler:

Vi støtter at det ikke innføres forhåndsstemming på tilsvarende nivå som kommunevalgene. Dette vil være alt for ressurskrevende, og sånn sett koste mer enn det smaker.

Strindheim menighetsråd uttaler:

Bør være [forhåndsstemming] på menighetskontoret i ordinær åpningstid f.eks. 1 mnd. Kanskje også åpent på kveldstid en eller to ganger i forhåndsstemmeperioden.

Stokka menighetsråd uttaler:

Stokka menighetsråd mener at anledningen til å avgi forhåndsstemme må opprettholdes til tross for de problemene og uregelmessighetene i forhåndsstemmegivingen ved kirkevalgene i 2015 som høringsnotatet omtaler (4.4.2). Tilretteleggingen i kapittel 8 av forslaget til nye kirkevalgeregler virker veloverveid og støttes.

Ranheim menighetsråd går inn for at det «bør være mulig å stemme 14 dager i forkant.»

Oslo bispedømmeråd uttaler:

Det blir mer vanlig å forhåndsstemme ved de offentlige valgene. Ved kirkevalget 2015 var det mange av velgerne som etterspurte en bedre tilrettelegging av muligheten for å avgi forhåndsstemme til menighetsrådsvalg og kirkevalg. Forhåndsstemmegivingen må prioriteres for å få opp stemmegivingen, og man bør være både kreativ og ambisiøs i arbeidet for å imøtekomme velgerens ønske om å avgi forhåndsstemme på et sted og til en tid som oppleves som tilgjengelig. Oslo bispedømme har gode erfaringer med at soknene i et prosti har samlet seg om et felles sted i prostiet som er åpent i forhåndsstemmeperioden. En slik løsning bør anbefales. Det vil være ulike muligheter og behov for forhåndsstemmegiving i landet og i de enkelte sokn. En samling av forhåndsstemmemuligheter vil sikre at forhåndsstemmingen starter den dagen manntallet legges ut til gjennomsyn, og at det ikke er avhengig av det enkelte sokns ferieavvikling. Manntallet skal legges ut senest 10 august, samsvarende med den datoen da forhåndsstemmingen er anbefalt å starte. Det har ved tidligere valg vært vanskelig å overholde frist for utlegging av manntall i det enkelte sokn, fordi personalet på menighetskontoret ikke er ferdige med avvikling av ferie. Det bør i retningslinjene presiseres at framlegging av manntallet for soknet kan legges fram på et felles sted i prostiet eller i fellelsrådsområdet. Prostiet virker naturlig der hvor det fellelsrådet betjener flere prostier, som i Kirkelig fellelsråd i Oslo. Det samme gjelder for forhåndsstemming. Forhåndsstemmingen kan med fordel samles på et eller flere

steder i prostiet/fellesrådsområdet, der kontoret er betjent fra 10. august og den daglige åpningstiden tilsvarer normal åpningstid for kontorer som betjener offentligheten (jf. valgreglene §2-11).

Tunsberg biskop og Tunsberg bispedømmeråd uttaler:

Tunsberg bispedømmeråd mener reglene for forhåndsstemmegivning må endres slik at kvaliteten på tilbudet blir bedre enn ved valget i 2015. Vi mener valggradene lokalt må få større frihet og ansvar i forhold til å fastsette tider og steder for forhåndsstemmegivning. Det er også viktig at valggradene lokalt blir pålagt en tydelig informasjonsplikt om når og hvor forhåndsstemmegivning er mulig. Vi mener valglovens krav om to stemmemottakere må fastsettes som krav ved både forhåndsstemmegivning og i valglokalet på valgdagen.

Bjørgvin biskop og Bjørgvin bispedømmeråd uttaler:

Førehandsrøystinga tek mykje tid og ressursar på kyrkjekontora. I store kommunar bør det vera rom for at den i hovudsak kan skje på ein eller fleire sentrale stader. Det bør leggjast til rette for at valfunksjonærane på ein enkel måte kan registrera opplysning om veljarane ved å scanna valkortet med ein mobil-app, slik at dei kan bruka tida på veljarkontakt framfor papirarbeid.

Bergen kirkelige fellesråd uttaler:

BKF har erfaring fra at forhåndsstemmegivning til kirkevalget er blitt mer og mer viktig. Det bør gis mulighet til å forhåndsstemme både i den enkelte menighet og på et sentralt kirkekontor (og sannsynlig vis har anledning til å ha en lengre åpningstid).

Høylandet menighetsråd uttaler:

Høylandet menighetsråd mener man bør etterstrebe å ha et forhåndsvalg så tett opptil alminnelige valg som mulig. I små kommuner som hos oss, der menighetsrådet også er fellesråd, har vi et tett og godt samarbeid med kommunen og klarer å utvide åpningstiden for forhåndsstemmegivning i fellesskap.

Det teologiske fakultet uttaler:

Ut frå ei ressursmessig vurdering kan det vere vanskeleg å få til ei ordning med førehandsrøysting på linje med det som er praksis i dei allmenne vala. Samstundes er det viktig at valstyret legg til rette for førehandsrøysting i det omfanget som er mogleg. Fakultetet støttar at det i reglane blir presisert at det som eit minimum skal gjennomførast førehandsrøysting på minst eitt kyrkjelydskontor i fellesrådsområdet i opningstida. Ei slik minimumsordning for førehandsrøysting bør etter fakultetets meining vere eit absolutt krav i alle fellesrådsområde.

Bamle kirkelige fellesråd uttaler at det

støtter Kirkerådets forslag om å videreføre dagens ordning med forhåndsstemming. Dette fordi fellesråd/menighetsråd ikke har kapasitet til å gjennomføre forhåndsstemming ved alminnelige valg. (...) Kirkevalg er en stor ekstrabelasting på små, og allerede sterkt pressede kirkevergekantor/menighetskontor, og strikken bør derfor ikke strekkes lengre enn høyst nødvendig.

Åpen folkekirke uttaler at en bør «kunne forhåndsstemme like lenge som ved alminnelige valg.»

Lesja kirkelige råd uttaler:

Når det gjeld moglegheit for førehandsrøysting, må valstyret sjølve få avgjera kva som er mogleg å gjennomføre i kvart enkelt sokn.

Nord-Hålogaland bispedømmeråd uttaler følgende i forbindelse med forhåndsstemmeavgivningen:

NHBDR mener det er opp til velger å avgjøre om vedkommende har behov for en ekstra hjelper, uansett grunn. NHBDR mener formuleringen «med alvorlig psykisk eller fysisk funksjonshemming» derfor må strykes jfr (6)

4.4.2 Internettstemmegiving i perioden for forhåndsstemmeavgivning

Kirkerådet foreslo at valgreglene gir hjemmel for at Kirkerådet, dersom Kirkerådet finner det økonomisk forsvarlig, kan gi regler om internettstemmegiving i perioden for forhåndsstemmeavgivning.

Blant høringsinstansene som kommenterte forslaget nevnt ovenfor, var det få høringsinstanser som hadde innvendinger. *Det teologiske fakultet* uttaler:

Fakultetet støttar elles framlegget om – i forkant av 2019-valet - å greie ut spørsmålet om røysting over internett i perioden for førehandsrøysting. Ei tilfredsstillande løysing for IT-val ville mest truleg kunne ha god verknad på valdeltakinga. Men her må det sjølvsagt òg gjerast økonomiske vurderingar.

Et mindre antall menighetsråd og kirkelige fellesråd (6 høringsinstanser) ga imidlertid uttrykk for at de gikk imot internettstemmegiving. *Åmot kirkelige fellesråd* uttaler:

Åmot kirkelig fellesråd mener at internettstemmegiving i perioden for forhåndsstemmeavgiving ikke kan tilrådes da dette i liten grad sikrer prinsippet om hemmelig valg. Familiemedlemmer eller i ungdomsgrupper kan lett legge press på hverandre.

Ogna sokneråd uttaler:

Utifra kostnader og budsjett må en ikke på nåværende tidspunkt arbeide med en ordning for internettvalg. Derfor bør heller ikke valgreglene gi noen hjemmel for at det kan åpnes for dette.

Nøtterøy menighetsråd og Nøtterøy kirkelige fellesråd uttaler:

Høringsnotatet drøfter mulighet for stemming på internett for forhåndsstemmer og konkluderer med at Kirkerådet i forkant av valg 2019 vil utrede spørsmålet nærmere. NKF og NMR støtter dette, men vil også oppfordre til å utrede mulighet for internettstemmegivning på valgdagen i tråd med kommune- og fylkestingsvalg. Det vil være av avgjørende betydning for valgdeltakelsen at kirkens valgordninger er i tråd med tekniske løsninger i samfunnet for øvrig.

Kirkerådet skal for ordens skyld peke på at et kjennetegn ved internettstemmegivningen som på forsøksbasis ble gjennomført i alminnelige valg, var at internettstemmegivningen skjedde i perioden for forhåndsstemmegivning og ikke på valgdagen, se blant annet forskrift 19. juni 2013 nr. 669 om forsøk med internettstemmegivning.

4.4.3 Tidligstemming

På bakgrunn av en nærmere vurdering, foreslo Kirkerådet i høringsnotatet ikke å åpne for tidligstemmegivning ved kirkevalget. Kirkerådet har registrert få innvendinger fra høringsinstansene til dette. *Vestvågøy kirkelige fellesråd* uttaler imidlertid:

For å gi studenter og elever som følger opplæring utenom egen hjemkommune en enklere mulighet til å avgi stemme, bør forhåndsstemmegivninga starte 01.08. Å avgi fremmedstemmer andre steder, krever mye innsats for å finne fram til stemmelokale og ulike lister.

Nøtterøy menighetsråd og Nøtterøy kirkelige fellesråd støtter på den annen side Kirkerådets vurdering og uttaler: «Erfaringsmessig så er ikke alt av materiale klart for stemmegivning før denne dato [10. august], i tillegg til at kontoret er lavt bemannet ift ferieavvikling».

4.4.4 Ambulerende stemmegivning

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet å fastsette regler som åpner opp for at valgstyret *kan* gjennomføre ambulerende stemmegivning, dersom valgstyret ønsker det og har ressurser til å gjennomføre slik stemmegivning. Reglene vil imidlertid ikke pålegge at valgstyrene skal gjennomføre slik stemmegivning eller utløse mer støtte til de aktuelle valgstyrene.

Blant høringsinstansene som kommenterte spørsmålet om ambulerende stemmegivning, var det bred oppslutning til forslaget. Noen høringsinstanser kom med noen anbefalinger til presiseringer. *Nordre Ål menighetsråd* uttaler:

Kirkerådet foreslår å fastsette regler som åpner opp for at valgstyret kan gjennomføre ambulerende stemmegivning. Nordre Ål menighetsråd mener at det *bør* gjennomføres

ambulerende stemmegiving. Spesielt med tanke på beboere i ulik alder som bor på institusjoner og som har problemer med å forflytte seg til stemmelokalet. Dette valget bør foregå på samme tidspunkt som det alminnelige ambulerende valget.

Lillehammer kirkelige fellesråd, Vingrom menighetsråd og Søre Ål menighetsråd gir uttrykk for det samme standpunkt. *Oslo bispedømmeråd* foreslo også følgende presisering:

Forhåndsstemming i private hjem bør også reguleres, enten i regelverket eller valghåndboka. Blant annet bør det presiseres at det skal være to personer til stede i tillegg til velgeren når stemmen skal avgis, dette for å sikre at det ikke blir utøvet valgagitasjon. (Jf. § 9-5 Stemmegiving utenfor valglokalet: Er velgeren ikke i stand til å bevege seg inn i valglokalet, kan vedkommende avgi stemme til to stemmemottakere umiddelbart utenfor valglokalet)

4.4.5 Forhåndsstemmegiving ved Svalbard kirke og sjømannskirkene

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet at Kirkemøtet gir Kirkerådet hjemmel til å gi særskilte regler for forhåndsstemmegiving ved Svalbard kirke og Sjømannskirken. Det vil da være opp til Kirkerådet å vurdere om det har ressurser til å gjennomføre forhåndsstemmegiving ved sjømannskirkene. Blant høringsinstansene som kommenterte dette spørsmålet, var det bred oppslutning til forslaget.

4.5 Tidspunkt og sted for valg. Stemmegivningen på valgtinget

4.5.1 Tidspunkt og sted for valg

Kirkeloven § 4 fjerde ledd slår fast at kirkelige valg holdes samtidig med, og lokaler i umiddelbar nærhet av, valg til Stortinget eller fylkesting og kommunestyret. Kirkerådet foreslo i høringsnotatet å videreføre det materielle innholdet i bestemmelsene, men med noen språklige endringer, se regelutkastet § 10-1.

Ettersom tid og sted for valget er lovregulert og dermed faller utenfor denne sakens ramme, er det ikke mange høringsinstanser som har uttalt seg til spørsmål om tid og sted for valget. Disse deler seg mellom høringsinstanser som støtter dagens gjeldende ordning, høringsinstanser som tar til orde for et prinsipielt skille og andre som igjen peker på praktiske utfordringer med at tiden og stedet for valget er samordnet med alminnelige valg.

Det er en del høringsinstanser som har valgt å gi uttrykk for sitt primære standpunkt om at kirkevalg ikke bør holdes samtidig med, og i umiddelbar nærhet til, alminnelige valg. *Kvam kyrkjelege fellesråd* uttaler:

Høyringa har som premissar at vala skal knytast i tid og rom til dei politiske vala, og at det i hovudsak skal vere direkteval til bispedømmeråd og kyrkjemøte. Dermed held ein dei to viktigaste spørsmåla ved valordninga utanfor høyringa. Dette beklagar vi sterkt.

Den norske kyrkja er den einaste kyrkja i verda som har ei valordning med direkteval knytt til de politiske vala. At ei slik ordning er uaktuell i eit økumenisk perspektiv, er det gode grunnar til. Tilknyttinga til dei politiske vala er ei «statskyrkje-ordning», som er blitt sterkt kritisert både økumenisk og frå menneskerettshald. Mest alle kyrkjer held seg til indirekte val, då dette avspeglar kyrkja som bygd opp av kyrkjelydar, med soknet som grunneining. Slik sikrar ein og samanheng mellom lokalt, regionalt og sentralt nivå. Røynsla viser også at direkteval til desse nivåa sterkt svekkjer valet som personval. I staden fører ordninga til kyrkjepolitiske partival, der eitt eller nokre få einskildspørsmål totalt dominerer dei partipolitiske listene. Slik fremjar ordninga ei polarisering i kyrkja, som er i strid med kyrkja sin karakter og svekkjer hennar vitnemål og teneste.

Bjørgvin biskop uttaler:

Høyringsnotatet føreset at kyrkjelova legg føringar for valreglane, noko som blant anna betyr at valet skal skje samstundes med, og i direkte nærleik til kommunevalet (jf. § 4 i kyrkjelova).

Bjørgvin biskop meiner at ei slik ordning av openberre prinsipielle grunnar ikkje kan halde fram etter at det frå 2017 er gjennomført eit tydeleg skilje mellom stat og kyrkje. Eg reknar med å kome attende med ein meir utførleg argumentasjon om dette når utkastet til ny lov for kyrkja skal ut til debatt og høyring seinare.

Bjørgvin biskop meiner at kyrkjevalet av omsyn til skiljet mellom stat og kyrkje ikkje bør leggjast til same dag som offentlege val.

4.5.2 Stemmegivningen på valgtinget

4.5.2.1 Hemmelige valg og prosedyrer for stemmegivning

Kirkerådet ser et behov for å stramme inn kravet om hemmelige valg, og foreslo derfor i høringsnotatet en ny bestemmelse etter mønster fra valgloven § 9-5:

Velgeren skal i enerom og usett brette sammen stemmeseddelen slik at det ikke er synlig hvilken valgliste velgeren stemmer på. Velgeren leverer stemmeseddelen til stemmestyret, som stempler den med et offisielt stempel. Velgeren legger selv stemmeseddelen ned i en urne.

Videre foreslo Kirkerådet å benytte samme krav til legitimasjonsplikt og bestemmelser om valgagitasjon som valgloven benytter seg av. For øvrig foreslo Kirkerådet det å videreføre gjeldende rett, men med noen språklige forenklinger.

Blant de høringsinstansene som uttaler seg om Kirkerådets forslag om å stramme inn kravet om hemmelig valg, er det bred oppslutning om dette. Flere høringsinstanser gir også uttrykk for at valgopplæring og tiltak for å hindre valgagitasjon er veldig viktig.

Enkelte høringsinstanser har imidlertid noen presiseringer eller tilleggskommentarer. *Agder og Telemark bispedømmeråd* uttaler:

Hemmelig valg: Videre støtter vi tiltak som kan sikre hemmelig valg. Kirkerådets forslag til nye regler der det heter at velgeren usett skal velge stemmeseddel i «enerom», kan imidlertid blir krevde å gjennomføre i praksis.

Konklusjon: Vi foreslår derfor at uttrykket «i eget avlukke» brukes i stedet for «enerom».

Tromsø kirkelige fellesråd uttaler:

Tromsø kommune samordner som alle steder valgene i kommunen. Vi har bedt om at også våre valgfunksjoner kan bli ivaretatt av kommunen, så som bestilling av mat, lokaler, valgavlukker mm. Det siste er imidlertid en kostbar sak og vi har fått pris på ca. 7000.-pr avlukke. Totalt vil det være bruk for ca. 25 avlukker. Vi ønsker en prinsippavklaring mht. funksjon og bruk av slike avlukker.

4.5.2.2 Stemmegivning utenfor valglokalet

Kirkerådet foreslo også å ta inn en bestemmelse om at en velger som ikke er i stand til å bevege seg inn i valglokalet, kan vedkommende avgi stemme til to stemmemottakere umiddelbart utenfor valglokalet. Bakgrunnen er å legge til rette for at også stemmeberettigede med nedsatt funksjonsevne kan avgi stemme på valget, dersom det ikke lar seg gjøre for alle velgere å bevege seg inn i valglokalet.

Kirkerådet har ikke registrert noen høringsinstanser som har innvendinger til forslaget.

Del 5: Valg av andre representanter til bispedømmerådet og Kirkemøtet

5.1 Valg av prest til bispedømmeråd og Kirkemøtet og 5.2 Valg av lek kirkelig tilsatt til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet at den gjeldende ordningen hvor prester og lek kirkelig tilsatte måtte føre opp to stemmer på stemmeseddelen ble erstattet av at de kun avgir stemme til én kandidat i valget. Da vil velgeren tydelig kunne gi uttrykk for hvilken kandidat den ønsker mest innvalgt. Bestemmelsene for valg av lek kirkelig tilsatt medlem til bispedømmeråd og Kirkemøtet er i hovedsak parallelle til bestemmelsene om valg av prest til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Avsnittene om valg av prest og lek kirkelig tilsatt til bispedømmeråd og Kirkemøtet er derfor slått sammen i denne høringsoppsummeringen.

Flere av høringsinstansene er kritiske til forslaget om at prestene og leke kirkelige tilsatte bare skal gi stemme på én kandidat. *Stavanger bispedømmeråd uttaler:*

Stavanger bispedømmeråd mener velgerne ved valg av prest og lek kirkelig tilsatt bør få anledning til å markere mer enn en preferanse. Valget bør avvikles ved at hver velger markerer i hvilken rekkefølge de vil prioritere inntil tre kandidater. Kandidaten

som prioriteres først får tre stemmepoeng, neste kandidat to og tredje kandidat ett poeng. Førstevalget gis nr. 1.

Kirkerådet foreslår at prester og lek kirkelig tilsatte kun skal gi stemme til én av fem kandidater, mot to i dag. Dette vil gi tydeligere uttrykk for velgerens preferanse. Noen velgere som har en klar preferanse vil kunne oppleve det problematisk å måtte gi en stemme til, uten å differensiere.

Samtidig vil også begrensningen til én stemme kunne bli problematisk for velgere som ønsker å bruke muligheten til å støtte mer enn en kandidat.

I tillegg vil også en begrensning til én stemme pr. velger kunne slå uheldig ut på en annen måte. Sett at flere kandidater i valget har relativt lik profil, og at et klart flertall av velgerne ønsker en av disse. Dersom disse velgerne sprer sine stemmer jevnt på disse kandidatene, vil det kunne skje at en annen kandidat, som ikke har et flertall bak seg, likevel vinner valget. Denne risikoen er større dersom velgerne bare kan gi uttrykk for en preferanse.

Det vil derfor være viktig for valgresultatets representativitet at velgerne får anledning til å markere flere preferanser.

Lyngdal kirkelige fellesråd, Hægebostad kirkelige fellesråd, Bygland kirkelige fellesråd, Eiken sokneråd, Evje og Hornes sokneråd, Hægebostad menighetsråd, Lyngdal menighetsråd, Iveland sokneråd og Tjensvoll sokneråd, her representert ved Hægebostad menighetsråds uttalelse, går inn for at velgerne kan stemme på to kandidater:

Hægebostad menighetsråd mener at en ordning hvor leke kirkelig tilsatte og prester kun skal stemme på 1 kandidat vil medføre stor risiko for at den valgte kandidaten ikke har en bred nok andel velgere bak seg. Dagens ordning bør videreføres slik at den valgte kandidaten representerer en så stor andel av velgerne som mulig.

Presteforeningen uttaler:

Presteforeningen mener det bør innføres preferansevalg ved valg av prest (og lek kirkelig tilsatt) til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Presteforeningen mener preferansevalg best vil sikre sakssvarende representasjon av prestene. Å redusere prestenes stemmegivning til å stemme på 1 kandidat, vil medføre at prestenes representant i teorien kan ha så lite som 20 prosent pluss 1 stemme bak seg. Preferansevalg vil kunne sikre at den valgte representanten har en større andel av velgere bak seg, og dermed bedre representerer gruppen samlet sett.

Også Bjørgvin biskop og Bjørgvin bispedømmeråd går inn for preferansevalg ved valget av prester og leke kirkelige tilsatte:

Kyrkjerådet legg opp til at det skal vera vanleg fleirtalsval der den kandidaten som får flest røyster, blir vald. Det kan berre røystast på ein kandidat. Ved slike personval er preferanseval den beste metoden for å velja den kandidaten som har størst votum. Veljarane kan då setja eit tal framfor ein eller fleire kandidatar for å visa sine preferansar.

Vedtak:

Bjørgvin bispedømmeråd ønsker at det skal brukast preferanseval ved val av geistleg kandidat, og lek kyrkjeleg tilsett kandidat.

Fagforbundet teOLOgene uttaler:

4. Valg av prestenes representant til bispedømmeråd: Her må det utredes nærmere om prester ansatt i «private» stillinger (i motsetning til tidligere offentlig, det vil si ansatt av menighet, fellesråd og bispedømme) skal stemme på prestenes representant eller på leke medlemmer. En bredere utredning av bispedømmerådernes sammensetning og hvem som skal ha stemme på hvilke grupper bør gjøres snart. Blant forslag som bør utredes nærmere er hvorvidt det skal være tre normalgrupper (leke, geistlig, lek ansatt) eller om det kun skulle være én gruppe som alle kan stille til valg i, eller om ordinerte prester (og vigslede medarbeidere) skal kunne stille som kandidat som leke medlemmer av bispedømmerådene.

5. Et hensyn som burde utredes er hvorvidt den geistlige representanten og den lek ansatte burde hatt en personlig vara eller bli valgt etter liste for å sikre bedre samsvar av kirkepolitisk program. Nå har vi flere eksempler på at det blir linjeskifte ettersom om det er fast eller vara som møter. En annen måte å sørge for det samme kan være å la prester og leke kirkelige tilsatte stemme på inntil to kandidater til bispedømmerådet. Dette kan gi større sjanse for å hindre at en vara stemmer motsatt av den som har fast sete i bispedømmerådet. (gjelder 5.1 og 5.2), og ligner sikkerheten listevalget representerer.

Andre høringsinstanser, blant annet *Agder og Telemark biskop*, *Agder og Telemark bispedømmeråd*, *Borg bispedømmeråd* og *Bergen kirkelige fellesråd*, gir støtte til forslaget om at prestene og leke kirkelige tilsatte skal stemme på bare én kandidat. *Agder og Telemark biskop* og *Agder og Telemark bispedømmeråd* uttaler:

Tidligere skulle velgerne sette kryss ved to kandidater, nå foreslås bare ett kryss. Vi støtter dette fordi det blir en tydeligere prioritering. En slik fremgangsmåte virker også mer logisk i og med at det bare skal velges inn én prest som fast representant i bispedømmerådet.

Flere høringsinstanser, deriblant *Bokn kirkelige fellesråd* og *Karmøy kirkelige fellesråd*, har påpekt at Kirkerådet ved en inkurie skrev «det bør tilstrebes representasjon av yngre prester» i paragrafen om lek kirkelig tilsatt. Dette er en skrivefeil som blir rettet opp.

Tunsberg bispedømmeråd viste til at valgrådet i Tunsberg bispedømme ved valget i 2015 fikk en konvolutt med stemmesedler en uke etter valgdagen, men som var poststemplet på valgdagen:

Tunsberg bispedømmeråd mener det er behov for endring i forhold til frist for innsending av stemmesedler for henholdsvis prest og lek kirkelig tilsatt. Vi mener at stemmeseddelen må være valgrådet i bispedømmet **i hende innen valgdagen**. Stemmeseddelen bør også kunne sendes inn elektronisk som pdf-vedlegg til e-post. Det bør bare stå ett navn på stemmeseddelen.

Nord-Hålogaland biskop, Nord-Hålogaland bispedømmeråd, Møre bispedømmeråd, Møre biskop uttaler:

§§10-1 (6), 10-2 (4c), 11-1 (6), 11-2(4c)

Uavhengig av hvilken liste en velger kan stemme på (lek medlem, prest, samisk eller lek kirkelig tilsatt), forutsetter Møre biskop at kandidatene svarer på de samme spørsmål da de skal velges til det samme organ. At hver nominasjonskomité skal utarbeide egne spørsmål, mener vi at er uheldig.

Nord-Hålogaland bispedømmeråd uttaler:

§§10-2 (7) og 11-2 (7)

NHBDR mener det er nødvendig med en nærmere klargjøring av hva som er en plausibel grunn for å søke om fritak.

5.3 Valg av døvemenighetenes representant til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Kirkerådet la i høringsnotatet til grunn at erfaringene fra de siste kirkevalgene tilsier at det er behov for å gjøre noen grep for å styrke valget av døvemenighetenes representant. Det er særlig tre momenter som bør vurderes i reglene for dette valget; 1) spørsmålet om direkte valg eller indirekte valg, 2) nominasjonsorgan og 3) antall kandidater.

5.3.1 Direkte valg eller indirekte valg

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet at valget av døvemenighetenes representant bør skje ved direkte valg hvor medlemmer av døvemenighetene har stemmerett. Blant høringsinstansene som kommenterte valget av døvemenighetenes representant, var det bred tilslutning til forslaget.

Døvekirkenes fellesråd og *Døveprosten* gir i sin fellesuttalelse støtte til at «døvekirkenes representanter til Oslo bispedømmeråd og Kirkemøtet skal velges i et direkte valg analog til valget av de andre leke medlemmene» og uttaler videre at «det er godt at forslaget legger opp til at alle registrerte medlemmer i Døvekirken i valgalden nå skal kunne være med i valget».

Oslo bispedømmeråd støtter også forslaget om direkte valg på døvemenighetenes representant. Det samme gjør *Fagforbundet teoLOGene* og *Åpen folkekirke*.

5.3.2 Nominasjonsorgan

Videre foreslo Kirkerådet at de leke medlemmene i Døvekirkenes fellesråd skulle fungere som nominasjonskomité for det særskilte valget av døvemenighetenes representant til Oslo

bispedømmeråd. Medlemmer og varamedlemmer i bispedømmerådet er utelukket fra å sitte i nominasjonskomiteen. Medlemmer av nominasjonskomiteen vil være valgbare ved valget. Blant høringsinstansene som kommenterte valget av døvemenighetenes representant, var det bred tilslutning til forslaget.

Døvekirkenes fellesråd og Døveprosten uttaler i sin fellesuttalelse at:

Vi støtter også forslaget om at de leke medlemmene i døvekirkenes fellesråd skal fungere som nominasjonskomite og at det skal være mulig å nominere medlemmer av fellesrådet til valget. Dette er nødvendig fordi døve er en språklig og kulturell minoritet med et lite miljø.

(...)

I motsetning til vanlige fellesråd har ansatte i Døvekirken en egen fast representant i fellesrådet. Det bør presiseres at denne representanten ikke blir en del av nominasjonskomiteen. Dette tenkes som en analogi til Døveprosten som heller ikke skal være medlem av nominasjonskomiteen fordi den er med på å velge en annen representant.

Oslo bispedømmeråd støtter også «at nominasjonskomiteen består av de leke medlemmene i Døvekirkenes fellesråd».

5.3.3 Antall kandidater

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet at antallet på fem kandidater videreføres. Høringsinstansene som kommenterte dette forslaget, ga også sin tilslutning til dette.

Døvekirkenes fellesråd og Døveprosten uttaler i sin fellesuttalelse at:

Skal man kunne finne fem gode kandidater kan det bli behov for å nominere medlemmer av fellesrådet. Å finne 5 gode kandidater kan være en utfordring, men vi tror at vi skal mestre den samtidig gir dette tallet mulighet for å ha begge kjønn, ungdommen og de ulike menighetene godt representert på listen.

Åpen folkekirke uttaler at «Fem kandidater høres ut som et naturlig tall».

5.3.4 Andre tilbakemeldinger i høringen vedrørende valg av døvemenighetenes representant

Enkelte høringsinstanser ga også andre tilbakemeldinger på den foreslåtte ordningen for valg av døvemenighetenes representant. *Oslo bispedømmeråd* ga uttrykk for at det ønskes at det skal åpnes opp for supplerende nominasjon. *Døvekirkenes fellesråd og Døveprosten* uttalte:

Uttrykket «distrikt» i §12-2 (2) bør byttes ut med «døvemenigheter». Uttrykket «Døvedistrikt» som tilsvarte «prestegjeld» gikk ut i sammenheng med implementeringen av de nye tjenesteordningene for prestene. Etter etableringen av flere døvemenigheter og avgrensingen av deres områder er «distrikt» ute av bruk.

Døvekirkenes fellesråd, Døveprosten og Oslo bispedømmeråd uttalte seg også om det bør være én eller flere representanter fra døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd eller flere.

Døvekirkenes fellesråd og Døveprosten uttaler:

Forslaget baserer seg på at det fortsatt bare er en representant for Døvemenighetene. Det er flere som bruker norsk tegnspråk daglig enn de tre samiske språk til sammen. Dette gjelder både for samfunnet og for kirken. Samtidig har samene tre representanter i kirkemøtet, mens døvekirken bare har en representant. Både antall menigheter, antall gudstjenester og oppmøte til gudstjenestene er nesten doblet de siste årene. Vi ber derfor om å endre forslaget slikt at døvemenighetene får 2 representanter i Oslo bispedømmeråd. Det vil da også gi et bedre samsvar med kravet om 5 kandidater.

Oslo bispedømmeråd uttaler:

Oslo bispedømmeråd ønsker å opprettholde ordningen med én representant fra Døvekirken i Oslo bispedømmeråd, men foreslår at også Døvekirkenes vararepresentant i bispedømmerådet får møte-, tale- og forslagsrett på Kirkemøtet.

5.4 Valg av samiske representanter til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Samisk kirkeråd gjennomførte vinteren 2016–2017 en høring om samisk kirkelig valg møte, med sikte på å etablere en mer demokratisk valgordning for de samiske representantene i bispedømmerådet og Kirkemøtet. Valg av samiske representanter til bispedømmeråd og Kirkemøtet inngår i den høringen og inngår derfor ikke i denne høringsoppsummeringen.

Del 6: Felles bestemmelser

6.1 Prøving av stemmegivninger og stemmesedler, opptelling, protokollering, m.m.

6.1.1 Godkjenning av stemmegivning

Kirkerådet la i høringsnotatet til grunn at valgreglene og veiledningen i valghåndboken på dette punkt kan forbedres. Valgloven har egne pedagogiske bestemmelser om godkjenning av stemmegivning i §§ 10-1, 10-1a og 10-2. Det kirkelige valgregelverkets bestemmelser om hva som skal til for å godkjenne stemmegivninger bør etter Kirkerådets oppfatning revideres etter mønster fra valgloven. Kirkerådet foreslo derfor at dette gjøres i reglens §§ 14-1, 14-2 og 14-3.

Blant de høringsinstanser som uttaler seg til forslaget om nye regler for godkjenning av stemmegivning, er det bred oppslutning.

6.1.2 Godkjenning av stemmeseddel

Kirkerådet er opptatt av å gjøre reglene og rutineene ved gjennomføringen av valget så enkelt at velgernes stemmer ikke må forkastes. Kirkerådet så behov for at reglene tydeliggjøres slik at dette blir litt lettere tilgjengelig enn tidligere. Valgloven har en egen pedagogisk bestemmelse om godkjenning av stemmesedler i § 10-3. Kirkerådets foreslo en egen paragraf i valgreglene som bygger på denne bestemmelsen i valgloven. Kirkerådet foreslo også bestemmelser om godkjenning av stemmesedler ved valg av andre representanter til bispedømmerådet og Kirkemøtet.

Blant de høringsinstanser som uttaler seg til forslaget om nye regler for godkjenning av stemmeseddel, er det bred oppslutning. *Bamble kirkelige fellestråd* uttalte:

Støtter forslaget om en egen paragraf i valgreglene vedr godkjenning av stemmeseddel. Dette for å lette tilgjengeligheten i et komplisert regelverk.

6.1.3 Opptellingsprosedyrer

6.1.3.1 Foreløpig opptelling og endelig opptelling

Kirkerådet foreslo en endring i reglene der foreløpig og endelig opptelling tas inn, men at det gjennomføres i praksis på litt ulik måte ut fra valgformen. Valgstyrene i menighetene – i de tilfeller det er forholdstallsvalg – får i oppgave å telle opp antallet stemmer hver liste har mottatt i valget av bispedømmeråd og Kirkemøtet og rapportere dette inn til valgrådet innen kl. 12 på dagen etter valgdagen. Valgrådet vil på bakgrunn av dette kunne foreta et foreløpig valgoppgjør og rapportere et foreløpig resultat av fordelingen av mandater mellom de ulike listene. Det bør også telles over hvor mange av hver stemmeseddel som er rettet og hvor mange som er urettet. Foreløpig opptelling av menighetsrådsvalg der det er forholdstallsvalg, gjøres på samme måte som foreløpig opptelling ved forholdstallsvalg til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Dersom valg gjennomføres som flertallsvalg, må også personstemmer telles to ganger. Dette betyr at det ved menighetsrådsvalgene er nødvendig at personstemmene også telles ved den foreløpige opptellingen. Ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet skal valgstyrene uansett bare telle opp antall stemmesedler, fordelt på rettede og urettede stemmesedler. Dette betyr at valgrådet må telle personstemmene to ganger når endelig opptelling skal gjøres.

Det var få høringsinstanser som uttalte seg til dette spørsmålet. Blant de som uttalte seg, var det et lite flertall som støttet Kirkerådets forslag. Det gjelder 20 menighetsråd, tre kirkelige fellestråd, *Agder og Telemark biskop* og *Agder og Telemark bispedømmeråd*.

Gjøvik menighetsråd uttaler:

Ved opptelling anbefaler Gjøvik mh-råd sterkt at listene sorteres i grupper og i rettet og urettet versjon ved første gangs gjennomgang.

Begrunnelse: Dette er en effektiv måte å sortere listene på og vil føre til at valgresultatet er tidlig klart.

Asker menighetsråd uttaler:

Foreslås ny oppgave å telle stemmene til BDR/KM – krever noe mer ressurser, *men ønskelig å bidra til et raskere valgresultat*. Er uansett behov for å styrke bemanningen rundt opptellingen.

Vestre Toten kirkelige fellesråd og *Åmot kirkelige fellesråd* uttaler:

Opptellingen skal skje lokalt i fellesrådsområdet, og resultatet kunngjøres umiddelbart. Begrunnelse: Det er viktig å gi svar på valget raskt mens oppmerksomheten rundt valget er til stede. 10 dager er da for lang opptellingstid.

Ålesund kirkelige fellesråd uttaler:

Under forutsetning av god opplæring, mener ÅKF at de lokale valggrådene¹² kan «telle mere» i en foreløpig opptelling. Det vil være med på å ansvarliggjøre valggrådene, og på litt lengre sikt mener vi at det vil være en fordel.

Agder og Telemark biskop og *Agder og Telemark bispedømmeråd* uttaler:

Foreløpig opptelling av BDR-valget i menighetenes valgstyrene. Resultatet offentliggjøres dagen etter valget. Her teller man antall stemmer til hver liste og rettede/urettede, men ikke personstemmer.

Konklusjon: Vi støtter denne regelendringen ved forholdstallsvalg. Velgerne er fra andre valg vant til å få vite resultatet dagen etter valget, mens gjeldende regler sier at valgresultatet skal offentliggjøres innen 10 dager. Selv om personstemmene med dette forslaget ikke blir talt opp før det har gått flere dager, vil den foreløpige opptellingen avklare hvilken kandidatliste som har fått flest mandater.

Det var også noen høringsinstanser som gikk imot forslaget til endring på dette punkt. *Bamble kirkelige fellesråd* uttaler:

Bamble kirkelige fellesråd ønsker ikke at reglene vedr opptellingsprosedyrer endres, slik at mer ansvar legges på valgstyrene. Det er et stort frivillig arbeids som legges ned i kirkevalgene, og vi ser at ytterligere ansvar for rapportering innen kl 12 dagen etter valget vil være en betydelig stressfaktor.

Tromsø kirkelige fellesråd uttaler:

Det er menighetenes representanter som tar imot og håndterer stemmesedler også for bispedømmerådvalget. Vi oppfatter imidlertid det som ikke ønskelig at disse også skal telle rettede og urettede sedler. Denne registreringen gjøres best når sedlene telles av bispedømmets representanter.

---

¹² Her er det nok ment valgstyrene i menighetene.

Spjelkavik sokneråd «går imot forslaget om at valgrådene skal «telle mer» og alt det innebærer. Vi ønsker å beholde dagens opptellingsordning».

Åsane menighetsråd uttaler at «Administrasjonen bør foreta en vurdering av de praktiske konsekvenser av forslaget».

Noen høringsinstanser ga også uttrykk for andre innspill til prosedyrene for opptelling ved de kirkelige valgene. *Møre biskop, Møre bispedømmeråd, Nord-Hålogaland biskop og Nord-Hålogaland bispedømmeråd* gir uttrykk for følgende forutsetning, her representert ved *Møre biskops* uttalelse:

§14-4. Opptelling av stemmesedler.

Punkt 5a og e. Møre biskop forutsetter at valgrådet kan delegere til daglig leder å forstå den endelige opptellingen, uten at hele valgrådet må være til stede.

Tunsberg bispedømmeråd uttaler:

Tunsberg bispedømmeråd mener at det må tas inn en bestemmelse om at de som står på en liste til valg på menighetsråd eller bispedømmeråd og Kirkemøtet, ikke kan delta i opptellingen.

6.1.3.2 Spørsmål om elektronisk opptelling

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet å gi hjemmel til Kirkerådet til å fravike bestemmelser om opptellingsprosedyrer for å åpne opp for elektronisk opptelling, dersom dette kan forsvares ut fra en kost-nytte-vurdering.

Kirkerådet har ikke registrert noen innvendinger til dette forslaget. Flere bispedømmeråd tar varmt til orde for elektronisk opptelling. Det er også andre høringsinstanser som gir uttrykk for støtte til elektronisk opptelling.

6.1.4 Protokollering

Kirkerådet foreslo en ny paragraf om protokollering som viderefører gjeldende rett på dette området med noen presiseringer. Høringsinstansene hadde ikke innvendinger til forslaget.

6.2 Prøving av valgets gyldighet. Klage

Kirkerådet foreslo å ta inn bestemmelser i valgreglene som bygger på bestemmelsene om klage i valgloven. Dette vil være en regelfesting av Kirkerådets forvaltningspraksis knyttet til klagebehandling ved kirkevalget i 2015. Kirkerådet tar også sikte på å utarbeide en mer detaljert veiledning om behandling av klager i valghåndboken for kirkevalget i 2019.

Det er få høringsinstanser som hadde innvendinger til avsnittet om prøving av valgets gyldighet og klage. Noen høringsinstanser kom med tilbakemeldinger til hvordan en skrivefeil som ved en inkurie hadde sneket seg inn i teksten, kunne rettes opp. Enkelte høringsinstanser hadde noen mindre forslag og presiseringer. *Borg bispedømmeråd* uttaler:

Borg bispedømmeråd anbefaler å vurdere om Den norske kirkes klagenemd bør bli klageorgan for valgene i Den norske kirke. Kirkerådet er et politisk organ sammensatt på bakgrunn av valgets resultat. Man bør søke å skille politikk og forvaltning så mye som mulig i en demokratisk organisasjon som den norske kirke. Tilsvarende ville ikke regjeringen være klageorgan for stortingsvalg. Med etableringen av Den norske kirkes klagenemd er det naturlig å vurdere om klagenemda også skal behandle klager etter valgreglene.

Møre bispedømmeråd uttaler:

§§4-4 og 4-5 Klageinstanser

Møre bispedømmeråd mener det bør klargjøres hvorvidt det er det valgte rådet som er klageinstans og/eller om det ligger myndighet til å delegere og i så fall til hvem.

6.3 Nytt valgoppgjør i perioden. Suppleringsvalg

6.3.1 Nytt valgoppgjør i perioden

Kirkerådet gjorde i sitt møte 23. mars 2017 vedtak om en mindre endring i valgreglenes bestemmelser om nytt valgoppgjør i perioden i medhold av Kirkerådets myndighet etter regler for valg av menighetsråd § 14-2 og regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet § 7-2 annet ledd. Bakgrunnen var at de gjeldende reglene kun åpnet for at det kunne påbys nytt valgoppgjør dersom en plass i rådet ble ubesatt etter at varamedlemmene i tilfelle var rykket opp. Siden de aktuelle bestemmelsene nylig er endret, foreslo Kirkerådet ingen endringer om dette. Det var ingen høringsinstanser som hadde innvendinger til dette.

6.3.2 Suppleringsvalg

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet at det fastsettes to bestemmelser om suppleringsvalg, en bestemmelse for menighetsråd, som bygger på gjeldende bestemmelser for menighetsråd, og en bestemmelse for bispedømmeråd, som bygger på valgloven § 14-2 tredje og fjerde ledd. Forslag til bestemmelse for menighetsråd:

Dersom det i valgperioden trer endelig ut av menighetsrådet så mange medlemmer og varamedlemmer at menighetsrådet ikke kan bli vedtaksført og forholdet ikke kan avhjelpest ved nytt valgoppgjør, kan bispedømmerådet samtykke i at det holdes suppleringsvalg etter nærmere bestemmelser som bispedømmerådet fastsetter. Tilsvarende gjelder dersom en valgliste ikke har nok personer til å fylle sine mandater.

Dersom en valgliste ikke har nok personer til å fylle sine mandater, foreslo Kirkerådet en ny bestemmelse for bispedømmeråd som bygger på valgloven § 14-2 tredje og fjerde ledd:

- (1) Er antallet av vararepresentanter eller av en gruppes vararepresentanter blitt utilstrekkelig, og forholdet ikke kan avhjelpest ved nytt valgoppgjør, kan vedkommende gruppe selv utpeke den som skal rykke inn på den ledige vararepresentantplassen. Gruppen underretter deretter bispedømmerådet, som velger vedkommende som vararepresentant dersom valgbarhetsvilkårene er oppfylt.
- (2) Er valget holdt som flertallsvalg, utpekes kandidaten til den ledige plassen av bispedømmerådet. Tredje ledd annet punktum gjelder tilsvarende.

Det var få av høringsinstansene som kommenterte dette forslaget, som hadde innvendinger. *Nordstrand menighetsråd* uttalte imidlertid:

Når en valgliste til bispedømmeråd/menighetsråd ikke lenger har nok personer til å fylle sine mandater (kap. 6.3)

Kirkerådet anser at praktiske hensyn taler for ikke å gjennomføre suppleringsvalg til bispedømmerådet og foreslår i stedet en ordning hvor gruppen selv eller bispedømmerådet utpeker ny kandidat dersom antallet kandidater er blitt utilstrekkelig. Menighetsrådet anser at de samme praktiske hensyn gjør seg gjeldende dersom menighetsrådet ikke lenger kan bli vedtaksført og forholdet ikke kan avhjelpest ved nytt valgoppgjør: Et suppleringsvalg til menighetsråd vil også være ressurskrevende å gjennomføre, og valgoppslutningen vil være uforutsigbar. Samsvar med valgloven og med ordningen for bispedømmeråd bør tilstrebes. Menighetsrådet foreslår derfor at en bestemmelse tilsvarende den som er foreslått for bispedømmeråd også gjøres gjeldende for menighetsråd.

6.4 Forskjellige bestemmelser

6.4.1 Oppbevaring, avhending og tilintetgjøring av valgmateriell

Kirkerådet fremmet også forslag om en bestemmelse om oppbevaring, avhending og tilintetgjøring av valgmateriell og en bestemmelse om taushetsplikt. Høringsinstansene hadde ingen innvendinger til disse forslagene.

6.4.3 Spørsmål om valgobservasjon

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet ikke å gå inn for en ordning med valgobservatører. Kirkerådet har ikke registrert tilbakemeldinger fra høringsinstansene på dette spørsmålet.

6.4.4 Lovregulerte forhold

En del høringsinstanser ga tilbakemelding om ønsker om endringer av lovregulerte forhold, se blant annet avsnitt 2.1 og 4.5.1. I tillegg til det som er høret hjemme under gjengivelsen av

høringsinstansenes tilbakemeldinger ovenfor, gjøres det her rede for noen andre tilbakemeldinger.

KA uttalte:

Behov for gjennomgang av lovregulerte forhold

I tidligere høringsuttalelser har KA tatt til orde for en mer omfattende vurdering av valgordninger og sammensetning av kirkelige rådsorganer. KA tar til etterretning at denne høringen legger til grunn gjeldende bestemmelser i kirkeoven. KA vil likevel oppfordre Kirkerådet til å igangsette et arbeide for gjennomgang av gjeldende bestemmelser valg og sammensetning av bispedømmeråd og Kirkemøte. KA ønsker bl.a. en vurdering av de tilsattes plass og rolle i de kirkelige rådsorganene. Det er også behov for en vurdering av dagens ordning der Kirkemøtet består av kandidatene som også er valgt inn som medlem i bispedømmerådene. I tilknytning til Kirkerådets arbeid med oppfølging av Kirkemøtets vedtak i sak 08/16 *Veivalg for fremtidig kirkeordning* vil vi også anbefale at det gis en særskilt vurdering av forholdet mellom Kirkemøtets vedtak om at sokneprestene kan være daglig leder for menighetsrådets virksomhet samtidig som de har fast plass som medlem i menighetsrådet.

Narvik kirkelige fellesråd uttaler:

Narvik kirkelige fellesråd vil anbefale Kirkerådet å igangsette et utredningsarbeid om sammensetning av Kirkemøtet, herunder om de tilsattes plass i rådene. Vi anbefaler også Kirkerådet å drøfte særskilt forholdet mellom Kirkemøtets vedtak om at sokneprestene kan være daglig leder for menighetsrådets virksomhet samtidig som de har fast plass som medlem i menighetsrådet.

Bodø kirkelige fellesråd gir uttrykk for at «Det er svært uheldig at Kirkemøtet består av kandidater som er valgt inn som medlem i bispedømmerådene» og gir derfor en ordrett tilsvarende anbefaling.

Sandnes kirkelige fellesråd har også kommet med innspill på endringer etter 2019, som går på det samme:

Med tanke på endringer i valgregler/valgordning etter 2019, har SKF ført opp følgende punkter/problemstillinger:

- Mer grunnleggende vurdering av sammensetning av bispedømmeråd og Kirkemøte, herunder;
  - At Kirkemøtet er sammensatt av medlemmene i bispedømmerådene
  - Ansattes plass i rådene
- En vurdering av alternative valgordninger for kirkelig fellesråd
- En vurdering av prestenes plass i menighetsrådet (en ordning som bl.a. vanskeliggjør at sokneprester kan være daglig leder for menighetsrådets virksomhet)
- (...)

- Svakheterne ved måten kirkemøtet er sammensatt på er særlig tydelig når en drøfter og beslutter endringer i den kirkelige oppgave- og myndighetsfordelingen, særlig i avveining mellom bispedømmerrådet og lokalkirkelige organer der bispedømmerådene på mange måter er «part» i saken. Også i den nye rolle Kirkemøtet vil få på det økonomiske området, der midler skal fordeles mellom bispedømmernivå og lokale tilskudd, vil problemstillingen bli sterkt utfordrende. Det anbefales at det av hensyn til Kirkemøtets framtidige legitimitet blir gjort endringer i forhold til hvordan møtet skal sammensettes. Vi ber derfor om at sammensetningen av kirkemøtet tas opp til vurdering.

Riska menighetsråd har tar opp det samme i sin uttalelse.

Østre Toten kirkelige fellesråd uttaler:

Høringsnotatet tar ikke opp spørsmål som ligger under Kirkelovens bestemmelser om valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet. Samtidig er det kjent at det pågår arbeid med å endre denne loven. Hvis det nye lovforslaget ikke sier noe om sammensetning av Kirkemøtet, er det viktig å lytte til hva høringsinstansene mener om dette spørsmålet. Østre Toten kirkelige fellesråd mener sammensetningen av Kirkemøtet må gjennomgås på nytt og at det blant annet må drøftes om det er hensiktsmessig at Kirkemøtet består av 30 % arbeidstakere.

6.4.5 Andre tilbakemeldinger

Det gjengis også enkelte andre tilbakemeldinger fra høringsinstansene.

Kristiansand kirkelige fellesråd uttaler:

Den norske kirke bruker betegnelsen «leke medlemmer» og «leke ansatte». Dette bør endres. Lekmannsbegrepet er historisk knyttet til skillet mellom leg og lærd. Lærd var ensbetydende med prest. Det er ingen grunn til å videreføre disse betegnelsene i valgordning for DNK – Det bør også foretas en språklig revisjon av kirkeloven der disse begrepene brukes.

Vi foreslår at man tar ut «lek» betegnelsen og erstatter denne med begreper som «folkevalgte medlemmer» og «fellesrådsansatte».

Narvik kirkelige fellesråd uttaler:

Narvik kirkelige fellesråd anbefaler at menighetsråd i en kommune får anledning til å slå seg sammen til ett råd, selv om soknene ikke slås sammen. 2 eller 3 representanter velges i hvert sokn. Slik ordning må vedtas i menighetsmøte i hvert sokn og godkjennes av bispedømmerrådet. Formålet med dette er å styrke samarbeidet over soknegrensene.

Tunsberg bispedømmeråd uttaler:

Det er viktig å kvalitetssikre kursingen av valgfunksjonærer. Det kan bl.a. gjøres ved at valgrådet regionalt henter inn personer som kan foreta denne kursingen i fellesrådene. Bispedømmerådet mener at det må være møteplikt for de som skal være valgfunksjonærer på slike kurs.

Oslo bispedømmeråd uttaler:

Valghåndboka: Reglene forutsetter at valghåndboka til Kirkevalget 2019 oppdateres nøye slik at tilrettelegging av forhåndsstemming, krav til stemmelister, valglokalenes tilgjengelighet og utforming m.m. blir konkretisert i en langt større grad enn i 2015, hvor mangel på konkretisering i noen situasjoner førte til en ikke tilfredsstillende tolkning. Mange av klagenes som kom inn etter Kirkevalget 2015, skyltes lite tilfredshet over valglokalets utforming. OBDR henviser til rådets evaluering av kirkevalget 2015, som ble sendt til Kirkerådet.

Soknepresten i Høvik uttalte blant annet:

I framtidig kirkeordning (fase 3, i Kirkemøtes tidsplan for perioden etter 2020) bør også valg til Fellesrådet, om dette organet opprettholdes, være et direkte forholdstallsvalg lik den foreslåtte valgordning i Høvik menighetsråds hørings svar for menighetsråds- og bispedømmerådvalg.

Noen høringsinstanser, deriblant *Holmlia menighetsråd*, tar til orde for at Kirkerådet arbeider for å sende valgkortene ut elektronisk.

Del 7:   Konsekvenser

7.1   Konsekvenser for kjønn og likestilling

Kirkerådet viste i høringsnotatet til at Kirkemøtet selv har vedtatt at det skal arbeides for at ikke noe kjønn er representert med mindre enn 40 prosent i alle råd og utvalg på menighets-, bispedømme- og Kirkerådsplan, jf. sak KM 17/90. I regler for valg av menighetsråd er gjeldende rett at kandidatlistene «bør ha minst 40 prosent representasjon av hvert kjønn blant de foreslåtte kandidatene på den enkelte liste». I regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet er gjeldende rett at «begge kjønn skal på kandidatlisten være representert med minst 40 prosent» ved valg av leke medlemmer, mens «begge kjønn skal være representert» på nominasjonslistene ved valg av prestenes representant, representant for lek kirkelig tilsatte, samiske representanter og representant fra Døvekirken. Ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet er det krav om at det skal være minst 40 prosent av hvert kjønn på valglistene.

Det er ikke mange høringsinstanser som har kommentert avsnittet om konsekvenser for kjønn og likestilling. Av de høringsinstansene som har uttalt seg til dette, går 14 inn for å videreføre dagens krav i reglene, mens sju høringsinstanser mener det bør fastsettes tilsvarende krav til kjønnsrepresentasjon også for listeforslag ved valg av prester og leke kirkelige tilsatte.

Sokndal og Leikanger kirkelige fellesråd peker på at det etter gjeldende rett er en forskjell på kravene til listeforslag menighetsråd og bispedømmeråd og Kirkemøtet på den ene siden, mens det

«ved val av prestar og leke kyrkjeleg tilsette til bispedømmeråd og Kyrkjemøtet berre er krav om at «begge kjønn skal vere representert» på listeforslaga. Kyrkjerådet foreslår at dette vert vidareført utan endring. Her er Sogndal og Leikanger kyrkjelege fellesråd usamd med Kyrkjerådet og vil føreslå at reglane vert endra slik at ein får like reglar for alle lister.

Tilråding frå Sogndal og Leikanger kyrkjelege fellesråd: Listeforslaga ved val av prestar og lek kyrkjeleg tilsette til bispedømmeråd og Kyrkjemøte skal ha same krav til kjønnsbalanse som listeforslaga for leke medlemmer i sokneråd, bispedømmeråd og Kyrkjemøte – dvs. minst 40 % representasjon av kvart kjønn.»

Eid kyrkjelege fellesråd, Eid sokneråd, Stårheim sokneråd, Kjølisdalen sokneråd, Askvoll sokneråd og Tromsø kirkelige fellesråd gir uttrykk for samme syn i sine uttalelser. *Naustdal sokneråd* mener også at listeforslagene ved valg av prester og leke kirkelige tilsatte må ha samme krav som ved valg av leke medlemmer til menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Agder og Telemark bispedømmeråd og Agder og Telemark biskop tar også opp spørsmålet om kjønnsrepresentasjon i nominasjonskomiteen:

Det bør innføres strengere regler for representasjon av hvert kjønn i nominasjonskomiteén, f. eks. minst 3 av hvert kjønn. Valgrådet tildeles oppgaven med å forvalte reglene.

7.2 Økonomiske og administrative konsekvenser

Bevilgningene til kirkevalget i 2015 var totalt kr 81,5 millioner. Kirkerådet la i høringsnotatet til grunn at de kirkelige valgene fortsatt vil bli finansiert på om lag det samme nivået.

En del av høringsinstansene benyttet anledningen til å gi tilbakemelding til økonomiske og administrative konsekvenser av gjennomføringen av kirkevalgene. *Dovre kyrkjelege råd* uttaler:

Økonomisk tilskott til soknerådet for kyrkjevalget er avgjerande for å gjennomføre valget på ein tilfredstillande måte og for å kunne gje noko godtgjering til valgfunksjonærene. Viktig at tilskottet blir vidareført på minimum samme nivå som ved sist valg.

Tysvær kirkelige fellesråd, Strand kyrkjelege fellesråd, Klepp kyrkjelege fellesråd, Sandnes kirkelige fellesråd, Hå kyrkjelege fellesråd, Gjesdal kirkelige fellesråd, Klepp sokneråd, Riska sokneråd og Nærbø sokneråd gir uttrykk for følgende tilbakemelding:

Valet er stort og eit prosjekt som krev mange ressursar lokalt. Ein bør derfor i større grad avgrensa den økonomiske ressursbruken både sentralt og på bispedømmenivå, slik at dei enkelte valstadene – sokneråda – får den naudsynte økonomien til å gjennomføra vala på ein god og respektabel måte.

Når ein ser på den økonomiske ressursbruken ved valet i 2015, er me kritiske til at bare kr 29 mill. er brukte lokalt av ein samla sum på kr 81,5 mill.

Lund menighetsråd og Heskestad menighetsråd gir uttrykk for at de kirkelige fellesrådene må gis et større tilskudd enn hva som har vært praksis.

Bråstad menighetsråd, Engehaugen menighetsråd, Vardal menighetsråd, Hunn menighetsråd og Gjøvik menighetsråd ga uttrykk for følgende tilbakemelding:

I høringsnotatet forutsettes det at det ytes ekstra bevilgning fra Stortinget for å dekke utgifter til Kirkevalget. Det er uklart hva Kirkerådet mener hvis forutsetningen *ikke* blir oppfylt.

Bråstad mh-råd presiserer at Kirkerådet må sørge for at Kirkelige valg blir gjennomført på en demokratisk måte med godt demokratisk mangfold uavhengig om det ytes ekstra bevilgning fra Stortinget.

Begrunnelse: Den Norske Kirke (DNK) mottar hvert år store overføringer fra Staten. Stortinget har tydelig signalisert det er opp til DNK og forvalte disse midlene rett for å oppfylle Stortingets forventninger til DNK (og andre trossamfunn), blant annet til gjennomføring av demokratiske valg.

Eina menighetsråd uttaler:

I høringsnotatet forutsettes økt tilskudd fra Stortinget. Det er et godt utgangspunkt, men det betyr ikke at KR er frikoblet fra å ta ansvar. KR må bevilge fra det statlige rammetilskuddet hvis Stortinget ikke sørger for riktige rammer.

Vi mener: *Det er viktig at KR er en garantist for at valget ikke blir en økonomisk belastning for menighetene.*

Det er en god ordning at KR sender ut valgkort med lister, vi ønsker at dette fortsetter som før. Vi forutsetter at medlemsregisteret er oppdatert i god tid før valget. Alt rot i dette registeret har de senere år ført til feil fokus i forbindelse med valget samt tap av omdømme for Den norske kirke.

Ås menighetsråd i Vestre Toten uttaler:

I høringsnotatet forutsettes økt tilskudd fra Stortinget. Det er et godt utgangspunkt, men det betyr ikke at KR er frikoblet fra å ta ansvar. KR må bevilge fra det statlige rammetilskuddet hvis Stortinget ikke sørger for riktige rammer.

Anbefaling: *Det er viktig at KR er en garantist for at valget ikke blir en økonomisk belastning for menighetene.*

Agder og Telemark bispedømmeråd uttaler:

Agder og Telemark bispedømmeråd forutsetter at Kirkerådet arbeider for at det avsettes midler til kirkevalget på statsbudsjettet.

Borg bispedømmeråd uttaler:

Borg bispedømmeråd viser til valgrådets rapport med anbefaling om at særlig kommunikasjonsarbeidet kan gjennomføres mer effektivt kommunikasjons- og kostnadmessig ved neste valg. Også valgopplæring må utvikles i tett samarbeid med bispedømmerådene.

Hamar biskop og Hamar bispedømmeråd uttaler:

Hamar bispedømmeråd og biskop viser til kirkemøtesak 07/17 og komiteens merknader, som understreker

8. Den norske kirke har innenfor nåværende rammebevilgning ikke midler til å gjennomføre valg. Komiteen har merket seg at det ikke bevilges statlige midler til kirkevalget 2019 før i statsbudsjettene 2018 og 2019. Komiteen ber om at Kirkerådet følger opp saken.

Hamar bispedømmeråd og biskop ber om at det i møte med Kirkevalget 2019 avsettes tilstrekkelig ressurser, både med tanke på tid og økonomi, så god opplæring sikres og gjennomføringen av valget får høy kvalitet.

Bryn menighetsråd uttaler:

Bryn menighetsråd mener at det bør diskuteres om det også ved kommende valg skal brukes 17,2 mill. kr. til valgkortutsending.

Grønnåsen menighetsråd uttaler:

Dersom ordningen med flere stemmelokaler og muligheten til å stemme på andre sokn videreføres, så mener GM at økonomiske ressurser, samt annen infrastruktur og opplæring styrkes betraktelig. Dette fordi det er krevende å bemanne flere stemmelokaler med frivillige, spesielt i sokn med mange stemmelokaler (Grønnåsen hadde 4 stemmelokaler under siste kirkevalg). Det er krevende å ha tilfredsstillende stemmeforhold i flere lokaler, sikre gode avlukker slik at valget virkelig blir hemmelig etc. Hvis valget skal gjennomføres med flere lokaler i soknet, krever det også en helt annen økonomi.

(...)

GM mener det er viktig å forenkle valgene mest mulig. Både fordi vi ikke lenger har en statskirke, men ikke minst fordi all forenkling gjør det hele mindre ressurskrevende, både praktisk, personellmessig og ikke minst økonomisk.

Herefoss sokneråd uttaler:

For øvrig må det brukes postadresseregister og ikke eiendomsadresseregister for utsending av valgkort. Det er svært frustrerende når flere hundre valgkort kommer i retur. Kommunen hadde ikke dette problemet ved utsending av sine valgkort (Birkenes kommune).

KA uttaler:

Vi vil i særlig grad peke på behovet for en grundig vurdering av arbeidsmengde og ressursbehovet som gjennomføringen av valgene påfører de lokale rådsorganene. Det er avgjørende at det både arbeides for en god finansiering av gjennomføringen av valget, samtidig som det vektlegges ordninger som bidrar til forenkling. Tiltak for forenkling må likevel ikke ramme tilliten til gjennomføringen av valget.